

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamieński.

*Załącznik do uchwały nr XI/165/25
Rady Miejskiej w Kamieński
z dnia 22 stycznia 2025 r.*

G M I N A
K A M I E Ń S K

Gmina Kamieńsk to przepiękna gmina położona w sercu Polski, która zachwyca swoim malowniczym położeniem i bogatą historią. Położona w urokliwym regionie oferuje zarówno mieszkańcom, jak i odwiedzającym wiele atrakcji przyrodniczych i kulturalnych. Można tu znaleźć liczne zabytki, parki oraz miejsca idealne do rekreacji i wypoczynku. Jednak pomimo swojego wspaniałego położenia i wewnętrznego potencjału, Gmina Kamieńsk stoi przed znacznymi wyzwaniami w nadchodzących latach.

Jednym z najpoważniejszych wyzwań jest transformacja energetyczna. W dobie zmian klimatycznych i konieczności redukcji emisji dwutlenku węgla, gmina musi dostosować swoje strategie energetyczne do nowych realiów. Wymaga to inwestycji w odnawialne źródła energii, modernizacji infrastruktury energetycznej oraz wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań technologicznych.

Ponadto, Gmina Kamieńsk boryka się z innymi problemami, które wymagają natychmiastowej uwagi. Należą do nich kwestie związane z infrastrukturą, ochroną środowiska, a także problemami społecznymi i ekonomicznymi, które wpływają na jakość życia mieszkańców. W odpowiedzi na te wyzwania, władze gminy postanowiły stworzyć kompleksowy gminny program rewitalizacji.

Gminny program rewitalizacji ma na celu wsparcie zrównoważonego rozwoju Gminy Kamieńsk oraz poprawę jakości życia jej mieszkańców. Program ten obejmuje szereg inicjatyw, takich jak modernizacja infrastruktury, rozwój terenów zielonych, wsparcie lokalnej przedsiębiorczości oraz działania mające na celu zwiększenie efektywności energetycznej. Ponadto, program zakłada aktywizację społeczności lokalnej poprzez organizację różnych wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych oraz promocję działań proekologicznych.

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Obszar rewitalizacji Gminy Kamieńsk	5
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	14
3.1. Sfera społeczna	14
3.2. Pogłębiona diagnoza sfery społecznej dla obszaru, na którym zidentyfikowano występowanie zjawisk negatywnych	27
3.3. Sfera gospodarcza	39
3.4. Sfera środowiskowa	49
3.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	64
3.6. Sfera techniczna	71
3.7. Podsumowanie negatywnych zjawisk/ problemów, analiza potrzeb i potencjałów obszaru rewitalizacji	81
4. Powiązanie gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi województwa i gminy	85
5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	90
6. Cele rewitalizacji i kierunki działań	92
7. Opis przedsięwzięć.....	95
7.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	95
7.2. Dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne	115
8. Szacunkowe ramy finansowe oraz ramowy harmonogram realizacji programu	117
9. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	119
10. Opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji.....	125
11. System monitoringu i oceny programu rewitalizacji	126
12. Zakres zmian w innych uchwałach	128
13. Specjalna strefa rewitalizacji	128
14. Sposób realizacji programu w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	128
14.1. Zakres niezbędnych zmian w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy.....	128
14.2. Zmiany w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego gminy	128
15. Partycypacja społeczna	129
16. Ocena oddziaływania na środowisko	132
Załączniki do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk.....	132
Spis fotografii.....	133
Spis map.....	133
Spis rysunków.....	133
Spis tabel	133
Spis wykresów	134

1. Wprowadzenie

W zrównoważonym rozwoju krajów europejskich, rewitalizacja jest postrzegana jako skuteczna metoda rozwiązywania problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych. W krajach Unii Europejskiej główne cele gospodarki przestrzennej są określone w Europejskiej Karcie Zagospodarowania Przestrzennego. Karta ta wyznacza standardy przestrzenne, które mają na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego we wszystkich regionach, poprawę jakości życia, odpowiedzialne gospodarowanie zasobami oraz racjonalne wykorzystanie terenów.

Tadeusz Kaczmarek w swojej pracy „Rewitalizacja miast w Polsce na tle doświadczeń europejskich” definiuje „rewitalizację” jako planowane działania zmierzające do zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej zdegradowanych obszarów miasta, co w konsekwencji prowadzi do ich ożywienia gospodarczego i społecznego. Z kolei profesor Krzysztof Skalski opisuje „rewitalizację” jako całość działań obejmujących program remontów, modernizacji i zabudowy przestrzeni publicznej, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze, które są powiązane z rozwojem gospodarczym i społecznym. Skalski podkreśla, że rewitalizacja to połączenie działań technicznych z programami mającymi na celu ożywienie gospodarcze oraz rozwiązanie problemów społecznych.

Jeszcze bardziej precyzyjną definicję rewitalizacji przedstawia dr Andreas Billert, według którego rewitalizacja odnosi się do kompleksowego procesu odnowy obszaru zurbanizowanego. Proces ten obejmuje przestrzeń, funkcje i substancję, które uległy degradacji strukturalnej, wywołując stan kryzysowy. Ten kryzys uniemożliwia lub znacznie utrudnia prawidłowy rozwój ekonomiczny i społeczny danego obszaru, a także zrównoważony rozwój całego miasta. Kluczowym elementem tej definicji jest stwierdzenie, że rewitalizacja jest reakcją na stan kryzysowy, przejawiający się nie tylko w degradacji substancji, ale także, a może przede wszystkim, w degradacji funkcji i przestrzeni. Rewitalizacja to zatem działania naprawcze w sferze architektoniczno-urbanistycznej (substancja), społecznej i gospodarczej (funkcja) oraz ekologiczno-przestrzennej.

Billert podkreśla, że rewitalizacja jest odpowiedzią na stan kryzysowy obszaru miejskiego i obejmuje zespół kompleksowych działań, które są koordynowane i zarządzane przez sektor publiczny (gminę). Działania te opierają się na aktywnej współpracy organów i instytucji polityczno-administracyjnych oraz podmiotów społecznych.

Rewitalizacja to reakcja na kryzys, który obejmuje dany obszar i przejawia się w wielu dziedzinach na raz; nie jest więc rewitalizacją działanie podejmowane poza obszarem kryzysowym (stąd kluczowe znaczenie trafnego wyznaczenia obszaru do rewitalizacji).

Rewitalizacja musi być realizowana w formie współpracy zróżnicowanych partnerów lokalnych: zarówno sektora publicznego (z reguły – gminy), jak i lokalnych przedsiębiorców oraz sektora pozarządowego, a często także innych partnerów (miejscowych uczelni, policji itp.); nie jest więc rewitalizacją program nieuwzględniający zaangażowania partnerów prywatnych: zarówno komercyjnych jak i niekomercyjnych.

Obszar rewitalizacji w Gminie Kamieńsk został wytyczony zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji.

2. Obszar rewitalizacji Gminy Kamieńsk

Obszar rewitalizacji Gminy Kamieńsk to strategiczny teren, wyznaczony w celu poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia wartości historycznych i kulturowych oraz zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, przed przystąpieniem do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, gmina musiała wyznaczyć obszar zdegradowany oraz obszar podlegający rewitalizacji (Art. 8). Zgodnie z zapisami Art. 9 ustawy o rewitalizacji obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Z podsumowania diagnozy sfery społecznej wynika, iż obszarem Gminy Kamieńsk znajdującym się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest obszar obejmujący:

- Miasto Kamieńsk;
- sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz.

Na obszarze tym w ujęciu ogólnym:

- zmniejsza się liczba ludności,
- występuje ujemne saldo migracji ludności;
- społeczeństwo starzeje się;
- wysoki odsetek osób korzysta ze wsparcia pomocy społecznej;
- odnotowano wysoki odsetek bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym;
- zwiększa się liczba zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw;
- zmniejsza się liczba funkcjonujących kart bibliotecznych.

Podsumowanie analizy zjawisk kryzysowych dla sfery społecznej na obszarze kryzysowym przedstawia tabela poniżej.

Kolorem niebieskim oznaczono wartości wskaźników mniej korzystne w stosunku do średniej dla gminy dla danego zjawiska negatywnego. Następnie dla każdego obszaru podsumowano liczbę występujących negatywnych zjawisk społecznych (kolumna „ogółem”) i kolorem zielonym oznaczono wartości wyższe od średniej dla gminy. W ten sposób wyłoniono obszar występowania zjawisk kryzysowych – jest to Miasto Kamieńsk oraz sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz.

Tabela 1 Podsumowanie analizy zjawisk kryzysowych dla sfery społecznej

obszar	zmniejszająca się liczba mieszkańców Gminy Kamieńsk	ujemne saldo migracji ludności (co roku)	starzenie się społeczeństwa; wskaźniki:		wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	wysoki odsetek osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym	zwiększająca się liczba zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw	zmniejszająca się liczba funkcjonujących kart bibliotecznych	ogółem = 49
			różnica w liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w roku 2022 w stosunku do roku 2019 [%]	liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze					
Gmina ogółem	-3,05	nie	3,34	Średnia = 1,35 ≈ 1	Średnia = 2,14 ≈ 2	Średnia = 2,14 ≈ 2	Średnia = 2,85 ≈ 3	Średnia = 3,35 ≈ 3	Średnia = 3,5 ≈ 4
Sołectwo Danielów	3,05	Nie	5,71	4	4	4	3	4	5
Sołectwo Huta Porajska	-1,2	Nie	15,38	0	4	3	8	4	5
Sołectwo Pytowice	-3,98	Nie	15	0	4	4	2	4	5
Sołectwo Włodzimierz	-6,48	Nie	5,56	0	3	4	4	4	6
Miasto Kamieńsk	-4,79	tak	10,76	3	0	0	7	0	5

Źródło: Opracowanie własne

Dla obszaru występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, czyli Miasta Kamieńsk oraz sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz, przeprowadzono pogłębioną diagnozę sfery społecznej. W celu przestrzennego zobrazowania zjawisk kryzysowych, analizę Miasta Kamieńsk przeprowadzono w oparciu o funkcjonujące w mieście ulice. Dokładne obliczenia oraz zestawienie dla ww. sołectw oraz wszystkich ulic w Mieście zawarto w rozdziale 3.2 *Pogłębiona diagnoza sfery społecznej dla obszaru, na którym zidentyfikowano występowanie zjawisk negatywnych*.

Pogłębiona diagnoza sfery społecznej wykazała, iż na obszarze kryzysowym:

- Zmniejsza się liczba ludności;
- Społeczeństwo starzeje się;
- Znaczny odsetek osób korzysta ze wsparcia pomocy społecznej, w tym z tytułu: ubóstwa, niepełnosprawności, bezrobocia oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- Znaczny odsetek osób to osoby bezrobotne, przy czym odnotowano zjawisko bezrobocia długotrwałego;
- Aktywna jest Procedura Niebieska Karta.

W tabeli poniżej zebrano zjawiska kryzysowe przedstawione w pogłębionej diagnozie sfery społecznej tylko dla obszarów koncentracji ich występowania. Kolorem niebieskim oznaczono wartości gorsze w stosunku do wartości referencyjnej dla gminy dla danego zjawiska. W kolumnie „ogółem” podano ich liczbę, a kolorem zielonym oznaczono wartości powyżej średniej dla gminy. Do obszarów o największym natężeniu występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zaliczyć można zatem:

- Sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz;
- Ulice w Mieście Kamieńsk: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicza, Adama Mickiewicza, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowska, Juliusza Słowackiego, Spółdzielcza, Szkolna, Wieluńska oraz Zjednoczenia.

Tabela 2 Podsumowanie pogłębionej diagnozy sfery społecznej (ogółem = O; średnia = śr.)

obszar	Zmniejszająca się liczba ludności	Starzenie się społeczeństwa	Korzystający z pomocy społecznej (w tym wg powodu)					bezrobotni		Procedura Niebieska Karta	O = 137 śr. = 2,68 ≈ 3
			O= 49	ubóstwo O = 48	niepełnosprawność O = 49	bezrobocie O = 37	długotrwała lub ciężka choroba O = 44	ogółem O = 61	długotrwałe O = 37		
Gmina ogółem	-3,05	3,34	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 2,28 ≈ 2	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 1,76 ≈ 2	Śr. = 2,09 ≈ 2	Śr. = 1,19 ≈ 1	Śr. = 0,72 ≈ 1		
Sołectwo Danielów	3,05	5,71	4	4	3	4	2	4	3	brak	7
Sołectwo Huta Porajska	-1,20	15,38	4	4	2	4	3	3	2	brak	7
Sołectwo Pytowice	-3,98	15,00	4	3	2	4	3	4	3	tak	9
Sołectwo Włodzimierz	-6,48	5,56	3	3	3	3	3	4	4	tak	10
Miasto Kamieńsk, ulice:											
Armii Krajowej	-10,64	0,00	2	4	3	1	4	2	0	brak	5
Bartosza Głowackiego	-20,41	32,14	4	4	4	4	4	3	4	tak	10
Górnicza	0,00	-25,00	4	0	4	0	0	4	2	brak	4
Adama Mickiewicza	-8,55	14,63	0	0	0	0	0	2	0	tak	4
Mjr. Henryka Sucharskiego	-13,01	23,08	0	0	4	0	1	2	2	tak	6
Piotrkowska	-1,80	-6,25	4	4	4	4	3	4	4	tak	8
Juliusza Słowackiego	-1,47	1,02	4	4	4	4	4	3	2	tak	8
Spółdzielcza	0,00	16,67	4	4	4	0	4	2	1	brak	6
Szkolna	22,22	21,43	3	4	4	4	4	0	0	brak	6
Wieluńska	-7,78	9,09	4	4	4	4	3	2	0	tak	9
Zjednoczenia	-5,00	17,65	2	3	4	1	1	0	1	brak	4

Źródło: Opracowanie własne

W celu wytyczenia obszaru zdegradowanego w tabeli poniżej zaprezentowano ww. obszary, na obszarze których stwierdzono występowanie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Kolumna „sfera społeczna” zawiera liczbę zjawisk kryzysowych wynikających z pogłębionej diagnozy sfery społecznej, zdiagnozowanych na danym obszarze, czyli jest to ostatnia kolumna z tabeli wyżej. *Zgodnie z zapisami Art. 9 ustawy o rewitalizacji obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych lub środowiskowych lub przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.*

Z tego powodu w poniższej tabeli przedstawiono także pozostałe negatywne zjawiska występujące w sferach innych niż społeczna, opisane wcześniej w diagnozie, oznaczając tylko te obszary, dla których odnotowano koncentrację występowania negatywnych zjawisk społecznych, czyli:

- Sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz;
- Ulice w Mieście Kamieńsk: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicza, Adama Mickiewicza, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowska, Juliusza Słowackiego, Spółdzielcza, Szkolna, Wieluńska oraz Zjednoczenia.

Występowanie zjawiska negatywnego w sferach innych niż społeczna oznaczono kolorem niebieskim dla wartości wskaźnika przewyższającej średnią wartość wskaźnika dla gminy. Zjawiska negatywne:

- Wyrejestrowanie działalności gospodarczej
- Zagrożenie stanu obiektów zabytkowych

zostały przedstawione w dalszych rozdziałach odpowiednio w sferze gospodarczej i technicznej, wg podziału na sołectwa z obszaru wiejskiego gminy oraz Miasto Kamieńsk ogółem. Z tego względu poniżej nie podano wartości wskaźników dla poszczególnych ulic, pozostawiono szare pola. Wskaźniki dla miasta ogółem przekraczają wartości referencyjne dla gminy, wskazując występowanie problemu na całym obszarze miasta.

Tabela 3 Wytyczenie obszaru zdegradowanego w oparciu o występowanie negatywnych zjawisk – podsumowanie diagnozy

obszar	sfera społeczna	wyrejestrowywanie działalności gospodarczej	zagrożenie stanu obiektów zabytkowych
Sołectwa			
Danielów	7	1	0
Huta Porajska	7	0	0
Pytowice	9	1	1
Włodzimierz	10	0	Brak
Miasto Kamieńsk, ulice:		2	3
Armii Krajowej	5		
Bartosza Głowackiego	10		
Górnicza	4		
Adama Mickiewicza	4		
Mjr. Henryka Sucharskiego	6		
Piotrkowska	8		
Juliusza Słowackiego	8		
Spółdzielcza	6		
Szkolna	6		
Wieluńska	9		
Zjednoczenia	4		
Gmina Kamieńsk - średnia	3	1	1

Źródło: Opracowanie własne

Dodatkowo, wizja lokalna wykazała, iż:

- Obszarem o kumulacji negatywnych zjawisk gospodarczych jest historyczne centrum Miasta Kamieńsk, m.in. Plac Wolności oraz ulice: Wieluńska, Szkolna, Górnicza, Zjednoczenia, Kościuszki, Konopnickiej. Występuje tu stopniowy zanik firm wszelkiego typu. Pokrywa się to w znacznej mierze z problemami natury społecznej i degradacji infrastrukturalnej. Teren

uznawany jest za mało atrakcyjny pod względem gospodarczym, co skutkuje odpływem małych firm lub całkowitą ich likwidacją.

- Problemy środowiskowe w Mieście Kamieńsk dostrzegalne są przede wszystkim w rejonach o starszej zabudowie. Jednym z głównych problemów jest degradacja terenów zielonych w zabudowie śródmiejskiej. Roślinność jest całkowicie nieuporządkowana, co prowadzi do jej degradacji.
- Problemy z transportem i hałasem występują głównie wzdłuż drogi krajowej nr 91 oraz drogi wojewódzkiej nr 484. W godzinach szczytów komunikacyjnych największy ruch pojazdów występuje na ulicach: Słowackiego, Wieluńskiej, Szkolnej. Istnieje również realny problem przewozu przez miasto towarów niebezpiecznych. Do tego dochodzi również zanieczyszczenie z sąsiadującej z miastem autostrady A1.
- Największym problemem środowiskowym miasta jest zanieczyszczenie powietrza. Występuje głównie na osiedlach domów jednorodzinnych w mieście. Na terenach wiejskich gminy problem również występuje, jednak nie jest tak duży jak w zabudowie miejskiej.
- Problemy funkcjonalno-przestrzenne Miasta Kamieńsk związane są z dużą gęstością obiektów budowlanych oraz ulokowaniem ich blisko dróg. Dodatkowym problemem staje się nieuregulowany stan własnościowy wielu kamienic i podwórek. Przestrzeń jest głęboko zdegradowana, występują plomby w zabudowie, obiekty do wyburzenia. Brakuje miejsca w ciągach drogowych na stworzenie miejsc parkingowych, zatok itp. Do tego dochodzą problemy prawne związane z tytułem do własności dla wielu działek. Dawne funkcje – handlowa i usługowa - zamierają, ponieważ infrastruktura znajduje się w opłakanym stanie.
- Innym problemem jest zbyt mała liczba terenów zielonych i miejsc rekreacyjnych w centrum miasta. Brak dostępności terenów zielonych może także wpłynąć na zdrowie mieszkańców, którzy będą narażeni na zanieczyszczenia powietrza.
- Kolejnym problemem z zagospodarowaniem przestrzennym Kamieńska jest brak przestrzegania zasad architektury i estetyki. Wiele nowych budynków i inwestycji jest realizowanych bez dbałości o ich wpływ na krajobraz miasta. Często zdarza się, że nowe budynki nie pasują do stylu architektury w mieście, co prowadzi do braku spójności i negatywnie wpływa na wizerunek miasta.
- Centrum miasta to zabudowa historyczna, śródmiejska. Dalej usytuowane są osiedla domów jednorodzinnych. Im dalej od centrum, tym bardziej widoczna jest nowsza zabudowa. W mieście mamy do czynienia z głęboką degradacją tkanki urbanistycznej. Ponad połowa domów w jego ścisłym centrum wymaga pilnych remontów lub przeznaczona jest do wyburzenia. Stan dachów, elewacji zewnętrznej, instalacji nie pozwala na normalne funkcjonowanie. Położenie wzdłuż uczęszczanych ciągów komunikacyjnych powoduje, że bardzo trudno tu mieszkać. Dlatego też większość osób, które zamieszkują obszar, to osoby o niskich dochodach lub osoby starsze, które nie chcą się wyprowadzać. Sytuacja jest wręcz dramatyczna, co zauważono podczas wizji lokalnej.

Obszar zdegradowany w Gminie Kamieńsk zgodnie z powyższymi zapisami to część obszaru **Miasta Kamieńsk**. Zgodnie z analizą tutaj kumulują się problemy: społeczne, gospodarcze, techniczne, środowiskowe oraz funkcjonalno-przestrzenne, co wynika również z przeprowadzonej wizji lokalnej.

Na terenie zdegradowanym wyznaczono **obszar rewitalizacji**. Zgodnie z Art. 10 pkt 2 ustawy o rewitalizacji *„obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”*. Obszar rewitalizacji **cechuje się zatem szczególną koncentracją negatywnych zjawisk**.

Zgodnie z tabelą poniżej:

- powierzchnia Miasta Kamieńsk stanowi 12,44% powierzchni gminy, zatem powierzchnia obszaru rewitalizacji zawartego w granicach Miasta Kamieńsk zajmuje poniżej 20% powierzchni gminy.
- liczba mieszkańców Miasta Kamieńsk stanowi 45,88% liczby mieszkańców gminy.

Tabela 4 Powierzchnia oraz liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego oraz gminy ogółem

	Powierzchnia [km ²]	Liczba ludności
Gmina Kamieńsk	96,4	5734
Miasto Kamieńsk	12,00	2631

Źródło: *Diagnoza w poprzednich rozdziałach oraz www.polskawliczbach.pl/*

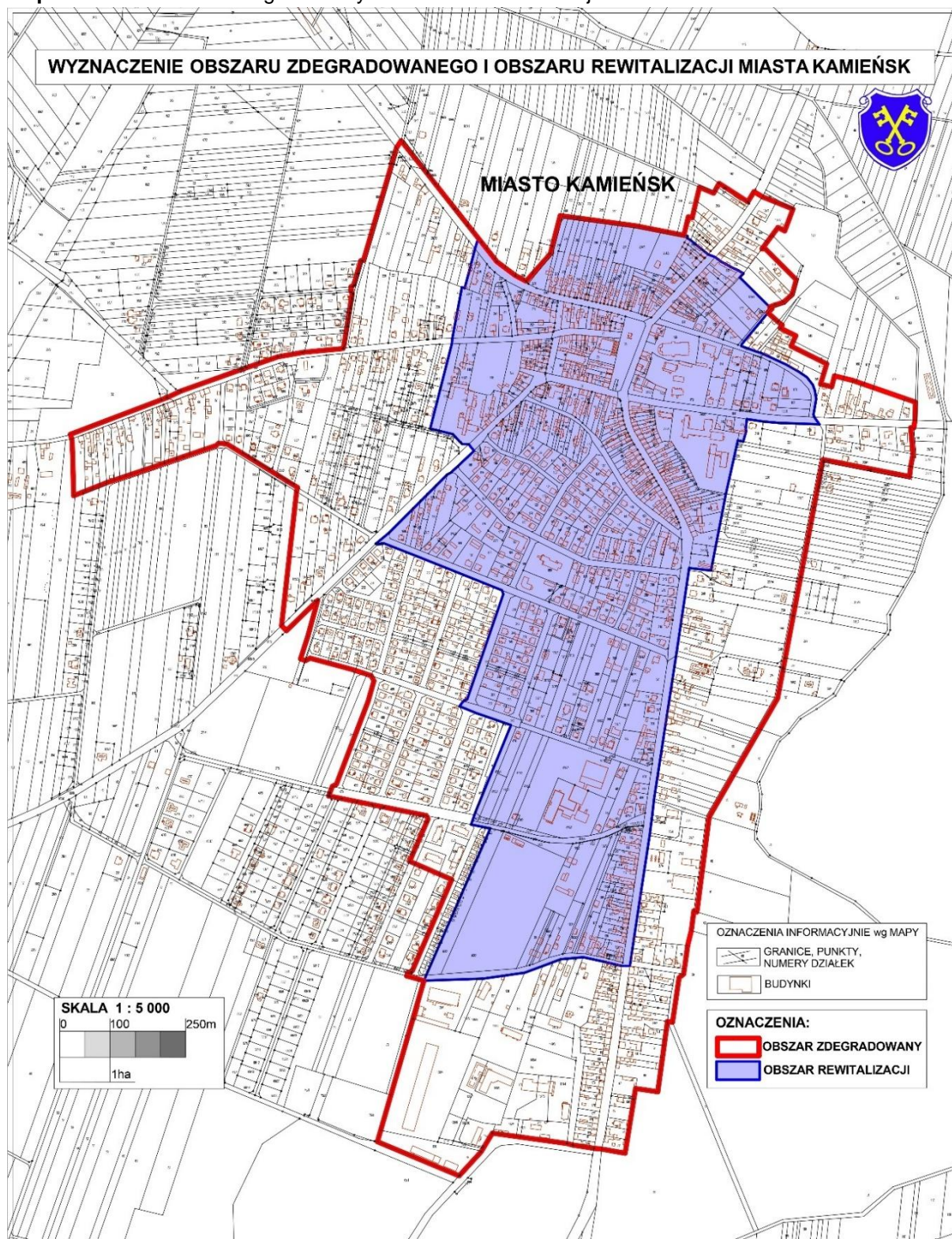
W związku z powyższym, zgodnie z ustawą, **obszarem rewitalizacji nie może zostać objęte całe Miasto Kamieńsk** (przekroczony został próg 30% liczby mieszkańców gminy).

Obszar rewitalizacji wyłoniono zatem, biorąc pod uwagę jego istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zachowując jego spójność.

W obszarze rewitalizacji zamieszkuje około 29% mieszkańców Gminy Kamieńsk. Należą do niego ulice: Bartosza Głowackiego (część), Dolna, Górnica, Jagiellońska, Kardynała Wyszyńskiego, Kazimierza Wielkiego, Tadeusza Kościuszki, Kwiatowa, Ludowa, Marii Konopnickiej, Adama Mickiewicza, Mikołaja Kopernika, Mjr. Henryka Sucharskiego (część), Plac Wolności, Piotrkowska, Porucznika Teodora Gajewskiego, Rajska, Słoneczna, Juliusza Słowackiego (część), Sportowa, Szkolna (część), Wieluńska (część), Wojska Polskiego oraz Zjednoczenia.

Na mapie poniżej oznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zgodnie z przesłankami ustawowymi. Dokładne mapy obszaru stanowią załącznik do niniejszego dokumentu.

Mapa 1 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji w Gminie Kamięńsk

Granica obszaru rewitalizacji przebiega od strony północnej wzdłuż ulicy Głowackiego (DW484), następnie prowadzi ulicą Porucznika Teodora Gajewskiego, przecina ulicę Piotrkowską (DK91) prowadząc do ulicy Zjednoczenia. Ulicą Zjednoczenia prowadzi do Szkolnej, a następnie w kierunku południowym przebiega po wschodniej stronie ulicy Słowackiego aż do ulicy Wojska Polskiego, która wytycza południową granicę obszaru rewitalizacji. W kierunku północnym prowadzi przy ulicy Armii Krajowej, obejmując Stadion Sportowy Świt. Następnie ulicą Sportową prowadzi do Kazimierza Wielkiego, fragmentem Jagiellońskiej do Sucharskiego, Lodowej i Wieluńskiej. Następnie w kierunku

zachodnim przebiega ulicą Kardynała Wyszyńskiego, obejmuje Urząd Miejski w Kamieńsku i prowadzi w kierunku północnym, przecinając ulice Kościuszki, prowadząc do Głowackiego.

W ten sposób w obszarze rewitalizacji zawierają się obszary objęte negatywnymi zjawiskami, jednocześnie stanowiące trzon miasta i gminy. W obszarze znajdują się m.in. strefy ochrony konserwatorskiej, w tym otoczenie kościoła parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła oraz część miasta Kamieńsk o zachowanym historycznym rozplanowaniu i historycznej zabudowie. W obszarze rewitalizacji znajdują się również: targowisko, Publiczne Przedszkole w Kamieńsku, Biblioteka Publiczna Miejska w Kamieńsku, Komisariat Policji w Kamieńsku, boisko Orlik oraz szkoły.

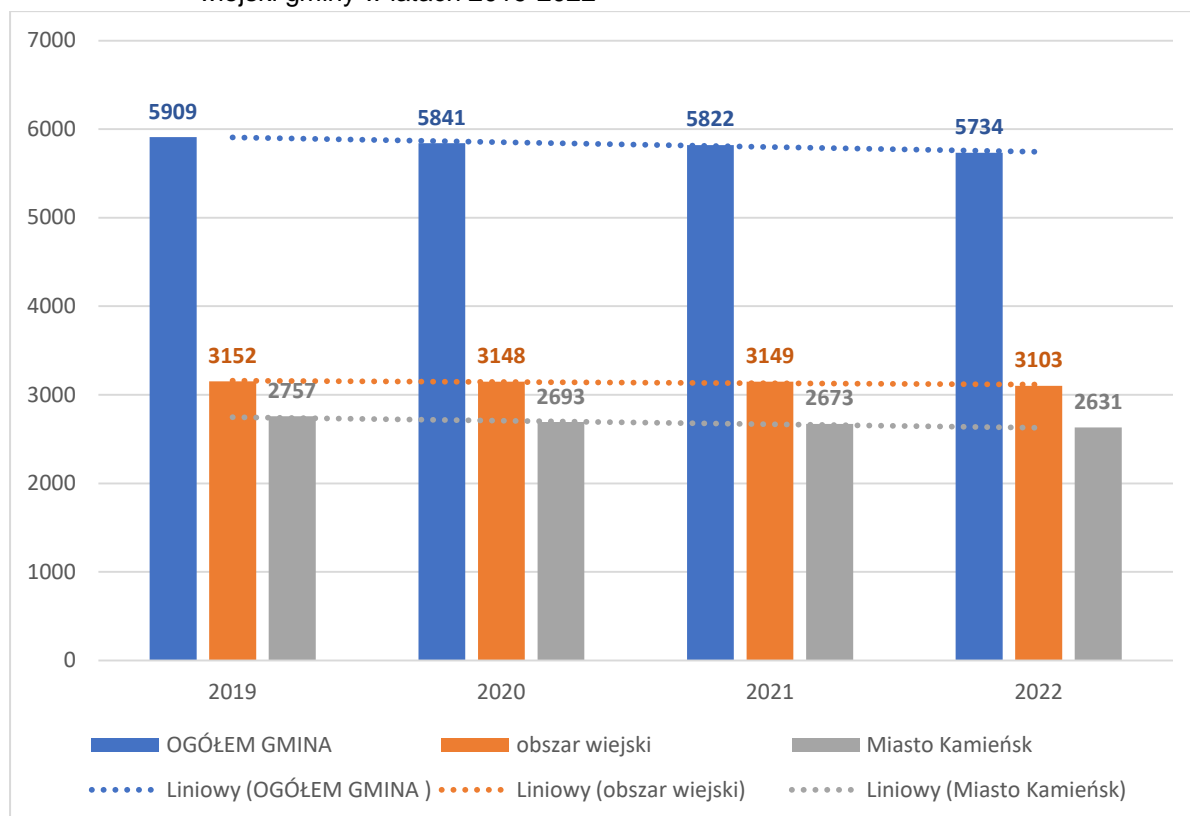
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

3.1. Sfera społeczna

Liczba ludności

Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby mieszkańców Gminy Kamieńsk w latach 2019-2022, udostępnione przez Urząd Miejski w Kamieńsku. W 2022 roku liczba ludności ogółem wyniosła 5734 mieszkańców, z czego 45,88% stanowili mieszkańcy miasta. Liczba mieszkańców gminy zmniejsza się, zarówno na obszarze miasta jak i na obszarze wiejskim. Na wykresie poniżej przedstawiono te zależności.

Wykres 1 Liczba mieszkańców Gminy Kamieńsk w podziale na Miasto Kamieńsk oraz obszar wiejski gminy w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

W latach 2019-2022 liczba mieszkańców gminy ogółem zmniejszyła się o 3,05%, przy czym na obszarze miasta o 4,79%, zaś na obszarze wiejskim ogółem o 1,57%.

Zjawisko kryzysowe: zmniejszająca się liczba mieszkańców Gminy Kamieńsk

- *Wskaźnik: różnica w liczbie mieszkańców ogółem w roku 2022 w stosunku do roku 2019 [%]*

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę mieszkańców: Gminy Kamieńsk ogółem, Miasta Kamieńsk oraz sołectw na obszarze wiejskim gminy. Obliczono wskaźniki dla każdego z obszarów, a następnie kolorem niebieskim oznaczono wartości niższe od wskaźnika dla gminy ogółem. Obszar objęty zjawiskiem kryzysowym obejmuje sołectwa: Dąbrowa, Gałkowice Stare, Ochocice, Pytowice, Włodzimierz oraz Miasto Kamieńsk.

Tabela 5 Liczba mieszkańców w Gminie Kamieńsk z podziałem na sołectwa oraz Miasto Kamieńsk - stan na 31 grudnia w latach 2019-2022; zmiany liczby ludności w 2022 roku w porównaniu z rokiem 2019 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Zmiana 2022/2019 [%]
Gmina ogółem	5909	5841	5822	5734	-3,05
Sołectwo Aleksandrów	143	143	145	144	0,69
Sołectwo Barczkowice	295	301	300	298	1,01
Sołectwo Danielów	159	159	163	164	3,05
Sołectwo Dąbrowa	65	63	64	63	-3,17
Sołectwo Gałkowice Stare	244	240	233	227	-7,49
Sołectwo Gorzędów	856	860	875	860	0,47
Sołectwo Huta Porajska	84	81	80	83	-1,20
Sołectwo Koźniewice	272	268	277	276	1,45
Sołectwo Ochocice	335	332	320	312	-7,37
Sołectwo Podjezioro	175	172	172	171	-2,34
Sołectwo Pytowice	209	207	208	201	-3,98
Sołectwo Szpinalów	200	207	200	196	-2,04
Sołectwo Włodzimierz	115	115	112	108	-6,48
Miasto Kamieńsk	2757	2693	2673	2631	-4,79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

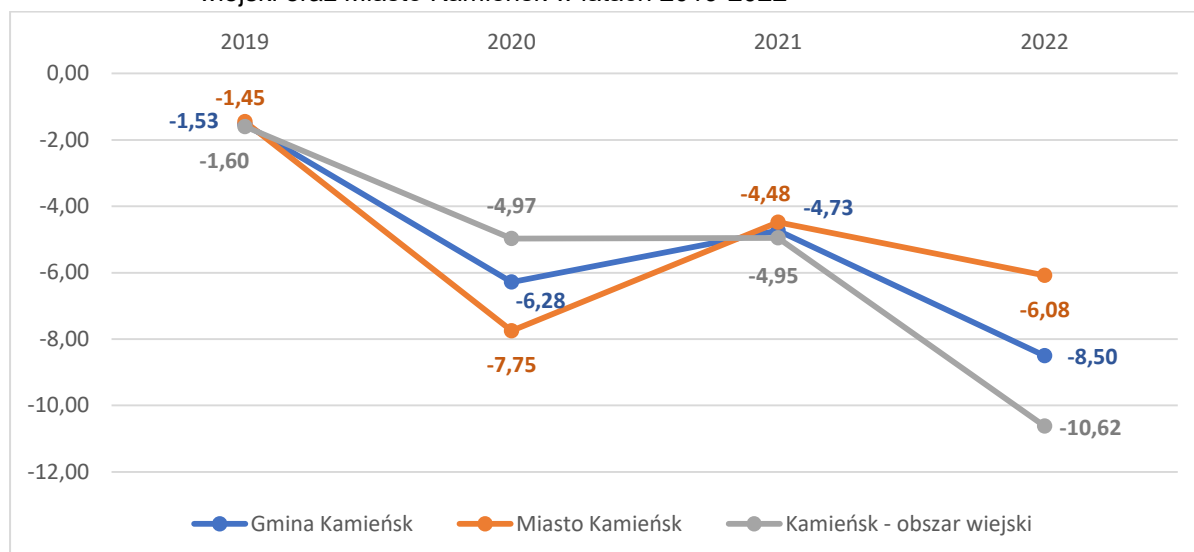
Do najbardziej zaludnionych obszarów należy (wg. danych za 2022 rok) Miasto Kamieńsk (2 631 mieszkańców) oraz sołectwo Gorzędów (860 mieszkańców). Najmniejsza liczba mieszkańców zamieszkuje Sołectwo Dąbrowa (63).

Na zmianę liczby mieszkańców wpływ mają wysokość przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) oraz saldo migracji (różnica między napływem ludności na dany teren i odpływem z niego).

Ruch naturalny ludności

Urodzenia są kluczowym czynnikiem wpływającym na strukturę ludności. Według danych GUS w Gminie Kamieńsk w 2022 roku wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności jest ujemny i wynosi (-8,5). W poprzednich latach również odnotowano ujemne wartości, jednak w 2022 roku była ona najniższa. Co roku, z wyjątkiem 2020 roku, wskaźnik dla Miasta był niższy od wskaźnika dla obszaru wiejskiego gminy.

Wykres 2 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kamieńsk z podziałem na obszar wiejski oraz Miasto Kamieńsk w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Migracje

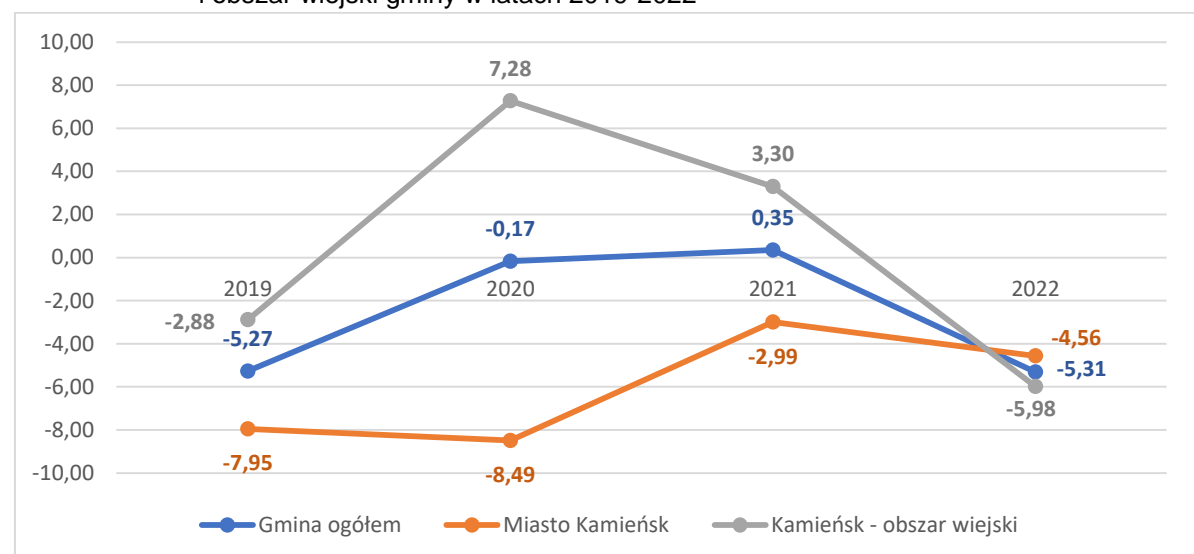
Czułym miernikiem zmian sytuacji społeczno-gospodarczej jest migracja. Ludzie osiedlają się na terenach, których perspektywy rozwojowe postrzegają z optymizmem, natomiast spontaniczna emigracja z danego terenu jest zawsze sygnałem zagrożenia zapaścią rozwojową.

Zjawisko kryzysowe: ujemne saldo migracji ludności (co roku)

- *Wskaźnik: saldo migracji na 1000 ludności*

Poniżej przedstawiono saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kamieńsk z podziałem na obszar miasta i obszar wiejski gminy. Zdecydowanie niższe wartości wskaźniki odnotowano dla obszaru miasta, w latach 2019 – 2022 co roku odnotowywano tu wartości ujemne.

Wykres 3 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kamieńsk z podziałem na obszar miasta i obszar wiejski gminy w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Struktura wieku ludności

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

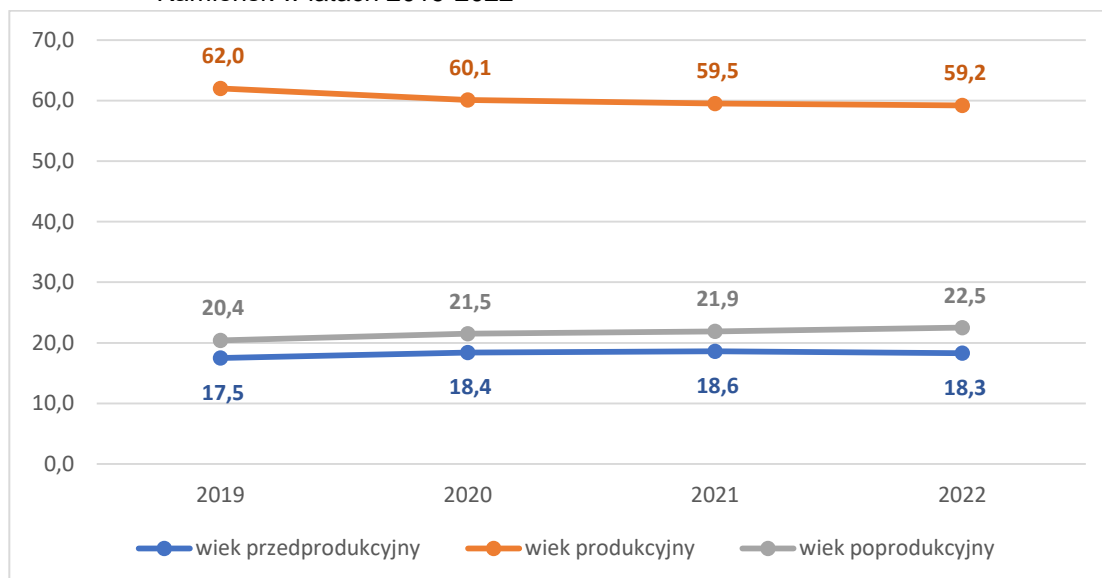
- ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Na wykresach poniżej przedstawiono udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie ogółem oraz w podziale na Miasto Kamieńsk i obszar wiejski gminy.

W gminie dominuje ludność w wieku produkcyjnym obejmując na koniec 2022 roku 59,2% społeczeństwa. Niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalne na przestrzeni badanych lat zwiększenie się udziału osób w wieku poprodukcyjnym, osiągając 22,5% społeczeństwa, zaś korzystnym zjawiskiem jest stopniowe zwiększanie się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, kształtujące się na poziomie 18,3%.

Podsumowując, w Gminie Kamieńsk widoczne jest zwiększenie się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym oraz zmniejszenie się udziału liczby osób w wieku produkcyjnym.

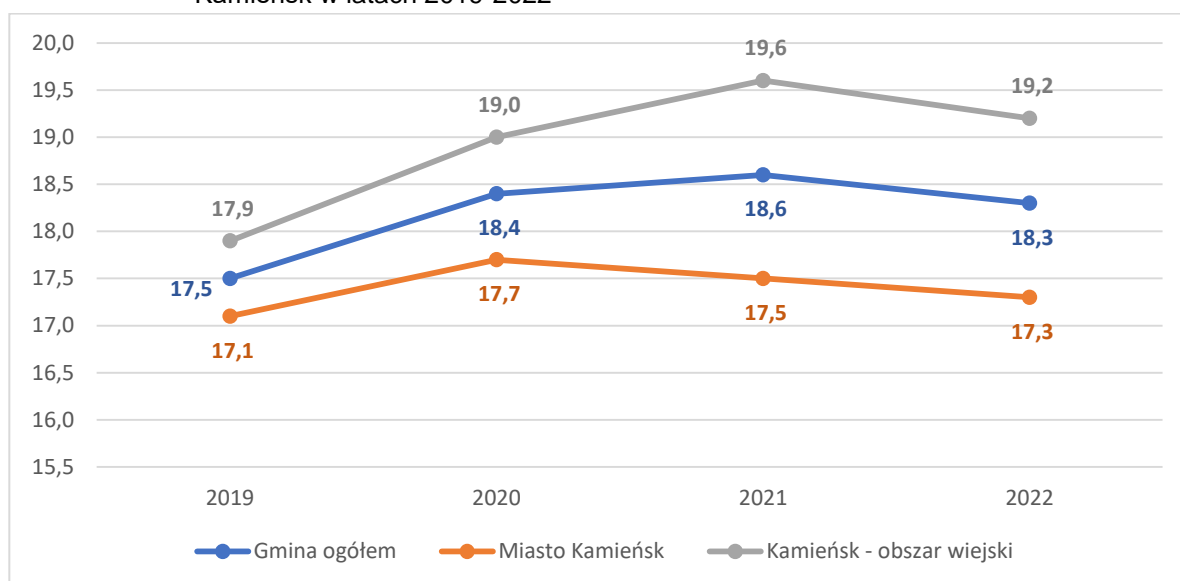
Wykres 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Porównując kolejne ekonomiczne grupy wieku można zauważyć, iż mniej korzystna tendencja kształtuje się na obszarze miasta. Odnotowuje się tam mniejszy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i udział ten zmniejsza się od 2020 roku, różnica w roku 2022 w stosunku do roku 2019 wyniosła 0,2 punktu procentowego (pp.), zaś na obszarze wiejskim przyrost wyniósł 1,3 pp.

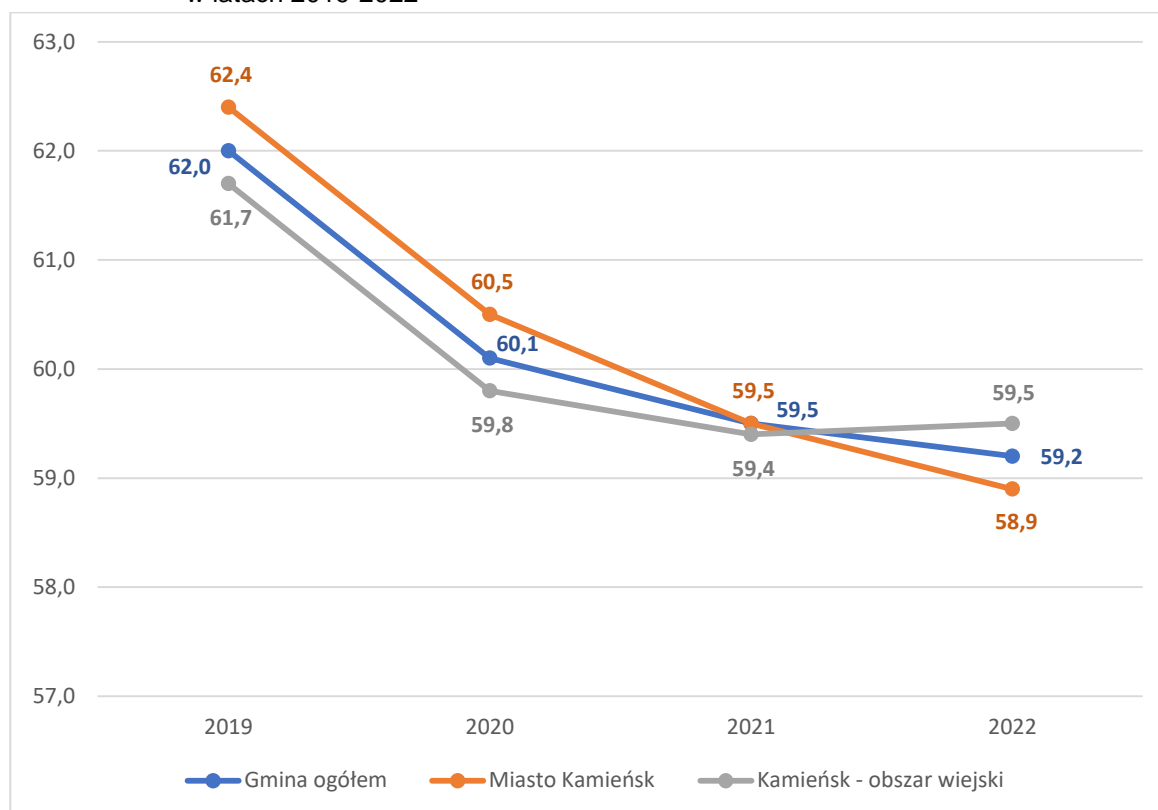
Wykres 5   Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieński w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Na obszarze miasta szybciej zmniejsza się udział osób w wieku produkcyjnym i w 2022 roku jest niższy od tego odnotowanego na obszarze wiejskim gminy. Zmniejszenie na obszarze miasta wyniosło 3,5 pp., zaś na obszarze wiejskim 2,2 pp.

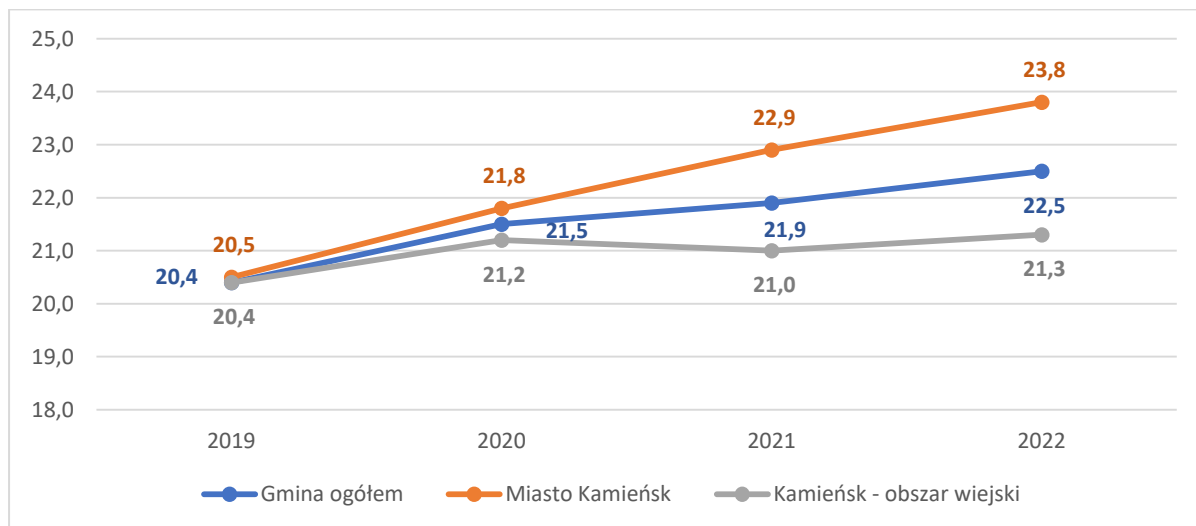
Wykres 6   Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieński w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Również na obszarze miasta widoczny jest wyraźny trend wzrostu odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, osiągający w 2022 roku 23,8% - jest to przyrost o 3,3 pp. w stosunku do roku 2019, podczas gdy na obszarze wiejskim gminy przyrost wyniósł 0,9 pp.

Wykres 7   Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Zjawisko kryzysowe: starzenie się społeczeństwa

- *Wskaźnik: różnica w liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w roku 2022 w stosunku do roku 2019 [%]*

W tabeli przedstawiono wyżej opisany wskaźnik. Obliczono wskaźniki dla każdego z obszarów, a następnie kolorem niebieskim oznaczono wartości wyższe od wskaźnika dla gminy ogółem. Obszar objęty zjawiskiem kryzysowym obejmuje sołectwa: Barczkowice, Danielów, Gałkowice Stare, Huta Porajska, Pytowice, Włodzimierz oraz Miasto Kamieńsk.

Tabela 6   Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w Gminie Kamieńsk z podziałem na sołectwa oraz Miasto Kamieńsk - stan na 31 grudnia w latach 2019-2022; zmiany liczby ludności w 2022 roku w porównaniu z rokiem 2019 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Zmiana 2022/2019 [%]
Gmina ogółem	1129	1156	1137	1168	3,34
Sołectwo Aleksandrów	24	24	26	24	0,00
Sołectwo Barczkowice	48	49	50	59	18,64
Sołectwo Danielów	33	34	33	35	5,71
Sołectwo Dąbrowa	17	8	11	11	-54,55
Sołectwo Gałkowice Stare	32	33	37	39	17,95
Sołectwo Gorzędów	159	163	156	158	-0,63
Sołectwo Huta Porajska	11	11	15	13	15,38
Sołectwo Koźniewice	68	69	61	65	-4,62
Sołectwo Ochocice	79	81	71	67	-17,91
Sołectwo Podjezioro	26	28	27	24	-8,33
Sołectwo Pytowice	34	36	35	40	15,00
Sołectwo Szpinalów	48	47	40	39	-23,08
Sołectwo Włodzimierz	17	18	20	18	5,56
Miasto Kamieńsk	514	545	555	576	10,76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

- *Wskaźnik: liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze*

W tabeli przedstawiono wyżej opisany wskaźnik. Kolorem niebieskim oznaczono wartości wskaźnika wyższe od średniej dla gminy w danym roku. W kolumnie ogółem podano liczbę tych wartości, obliczono średnią dla gminy i kolorem niebieskim oznaczono wartości od niej wyższe, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Danielów, Koźniewice i Ochocice oraz Miasto Kamieńsk.

Tabela 7 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 19
Gmina ogółem	19,11	19,79	19,53	20,37	Średnia = 1,35 ≈ 1
Sołectwo Aleksandrów	16,78	16,78	17,93	16,67	0
Sołectwo Barczkowice	16,27	16,28	16,67	19,80	0
Sołectwo Danielów	20,75	21,38	20,25	21,34	4
Sołectwo Dąbrowa	26,15	12,70	17,19	17,46	1
Sołectwo Gałkowice Stare	13,11	13,75	15,88	17,18	0
Sołectwo Gorzędów	18,57	18,95	17,83	18,37	0
Sołectwo Huta Porajska	13,10	13,58	18,75	15,66	0
Sołectwo Koźniewice	25,00	25,75	22,02	23,55	4
Sołectwo Ochocice	23,58	24,40	22,19	21,47	4
Sołectwo Podjezioro	14,86	16,28	15,70	14,04	0
Sołectwo Pytowice	16,27	17,39	16,83	19,90	0
Sołectwo Szpinalów	24,00	22,71	20,00	19,90	3
Sołectwo Włodzimierz	14,78	15,65	17,86	16,67	0
Miasto Kamieńsk	18,64	20,24	20,76	21,89	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Widoczny jest więc trend społeczny związany ze starzeniem się społeczeństwa. Dynamiczne przemiany w strukturze społeczeństwa mają już teraz wpływ na ewolucję zapotrzebowania na usługi publiczne, obejmujące edukację, opiekę nad seniorami, infrastrukturę komunalną oraz dziedziny kulturalne i sportowe.

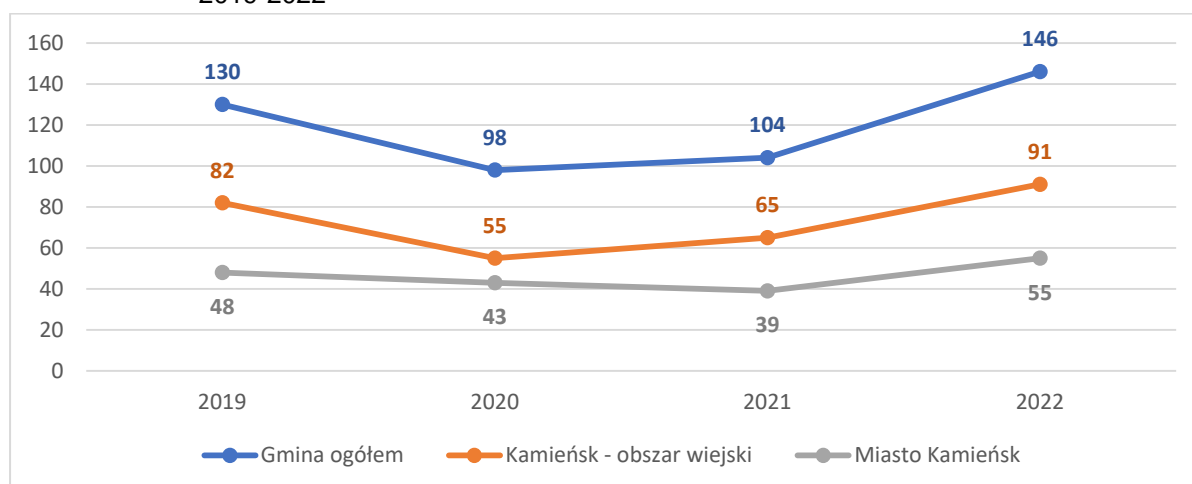
Pomoc społeczna

Efektywna realizacja usług społecznych i ich sprawne funkcjonowanie wymaga dopasowania oraz dostosowania działań z wielu obszarów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy. Usługi społeczne w gminie Kamieńsk przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia, tworzenia równych szans dla wszystkich i uczestnictwa w życiu społecznym.

Na terenie gminy Kamieńsk pomoc społeczną realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną Urzędu Miejskiego w Kamieńsku powołaną na podstawie Uchwały Nr XI/54/90 Gminnej Rady Narodowej w Kamieńsku z dnia 25.04.1990 r. w sprawie utworzenia Ośrodka Pomocy Społecznej. Działa na podstawie Statutu przyjętego uchwałą nr XXVIII/225/08 Rady Miejskiej w Kamieńsku, z dnia 10 września 2008 roku. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania pomocy społecznej na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z póź. zm.). Poprzez bezpośrednie wsparcie finansowe, rzeczowe, usługowe pomoc społeczna umożliwia osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Poniżej przedstawiono liczbę ludności korzystającej z pomocy społecznej w latach 2019-2022. W 2022 roku wsparciem objętych było 146 osób z obszaru gminy, w tym 55 osób z Miasta Kamieńska, pozostali beneficjenci pomocy zamieszkiwali obszar wiejski gminy (91 osób). W badanym okresie co roku liczba odbiorców wsparcia była wyższa na obszarze wiejskim gminy.

Wykres 8 Liczba ludności korzystającej z pomocy społecznej w Gminie Kamieński w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieńsku oraz Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Zjawisko kryzysowe: wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej

- *Wskaźnik: ludność korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze*

W tabeli przedstawiono wyżej opisany wskaźnik. Ze względu na wrażliwość danych nie przedstawiono danych liczbowych, tylko procentową wartość wskaźnika. Kolorem niebieskim oznaczono wartości wskaźników wyższe od wskaźnika dla gminy, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Barczkowice, Danielów, Huta Porajska, Podjezioro, Pytowice, Szpinalów.

Tabela 8 Ludność korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 30
Gmina ogółem	2,20	1,68	1,79	2,55	Średnia = 2,14 ≈ 2
Sołectwo Aleksandrów	0,70	0,70	0,00	0,00	0
Sołectwo Barczkowice	3,39	1,66	2,00	2,68	3
Sołectwo Danielów	6,29	4,40	3,07	4,27	4
Sołectwo Dąbrowa	1,54	1,59	0,00	0,00	0
Sołectwo Gałkowice Stare	2,87	1,25	2,58	1,76	2
Sołectwo Gorzędów	2,22	1,16	1,03	1,51	1
Sołectwo Huta Porajska	4,76	3,70	3,75	22,89	4
Sołectwo Koźniewice	1,10	1,49	0,72	1,09	0
Sołectwo Ochocice	1,79	1,51	2,19	2,88	2
Sołectwo Podjezioro	4,00	2,91	3,49	4,68	4
Sołectwo Pytowice	2,87	2,90	4,81	5,47	4
Sołectwo Szpinalów	2,00	1,93	4,00	2,55	3
Sołectwo Włodzimierz	3,48	0,87	2,68	3,70	3
Miasto Kamieński	1,74	1,60	1,46	2,09	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieńsku oraz Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

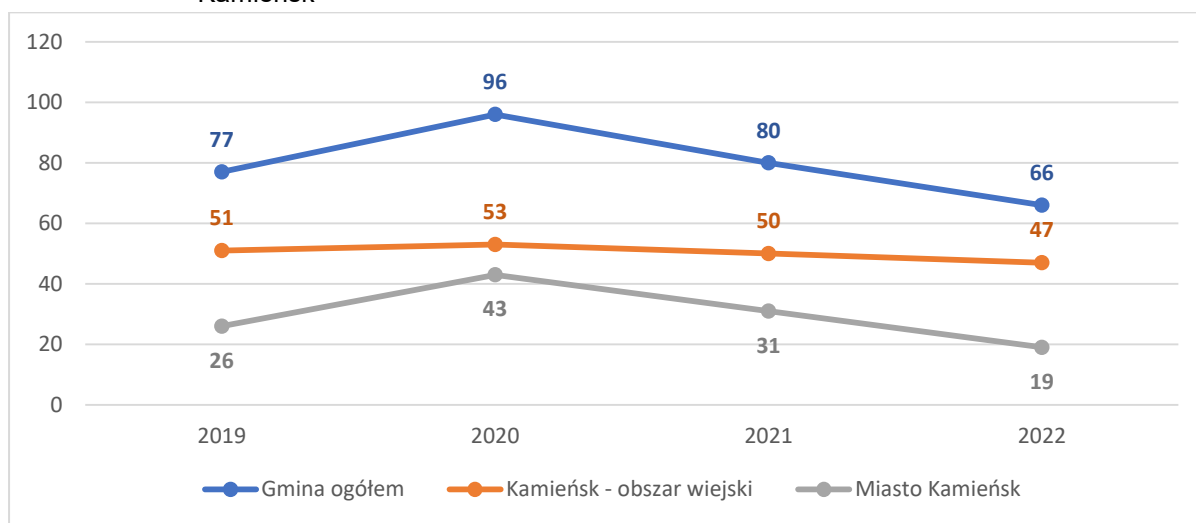
Bezrobocie

Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Rozmiar bezrobocia zależy od systemu gospodarczego i aktualnie prowadzonej polityki krajowego rynku pracy. Związane jest zwykle z poziomem nowych inwestycji i trwałym zatrudnianiem pracowników w nowopowstałych i nowoczesnych zakładach pracy sektora publicznego lub prywatnego.

Bezrobocie niesie za sobą szereg szkodliwych skutków zarówno dla osoby bezrobotnej, jak i dla społeczności, zwłaszcza dla jej struktury rodzinnej i najbliższego otoczenia dotkniętego tym problemem. Brak stałego źródła dochodu generuje zagrożenie ubóstwem, wykluczeniem społecznym, problemami zdrowotnymi (w tym psychicznymi) oraz ogólnym brakiem radzenia sobie z życiem. Przedłużające się bezrobocie może w skrajnych przypadkach prowadzić do obniżenia poczucia własnej wartości, depresji, uzależnień oraz podejmowania nielegalnych działań. Często brak zatrudnienia wynika również z niskiego poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Na wykresie poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2019 – 2022 w Gminie Kamieńsk. Liczba ta zmniejsza się, przy czym najbardziej jest to widoczne na obszarze miasta.

Wykres 9 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych ogółem w latach 2019-2022 w Gminie Kamieńsk

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radomsku

Należy mieć na względzie, iż sytuacja na lokalnym rynku pracy prawdopodobnie będzie się pogarszać w miarę postępów wygaszania zatrudnienia w Kopalni Węgla Brunatnego i Elektrowni Bełchatów, a w konsekwencji w powiązanych z nimi przedsiębiorstwach, zwłaszcza z uwagi na depopulację, starzenie się lokalnej społeczności i wzrost udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Zjawisko kryzysowe: wysoki odsetek osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym

- *Wskaźnik: udział liczby osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022*

W tabeli przedstawiono wyżej opisany wskaźnik. Ze względu na wrażliwość danych nie przedstawiono danych liczbowych, a procentową wartość wskaźnika. Kolorem niebieskim oznaczono wartości wskaźnika wyższe od średniej dla gminy w danym roku. W kolumnie ogółem podano liczbę tych wartości, obliczono średnią dla gminy i kolorem niebieskim oznaczono wartości od niej wyższe, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Barczkowice, Danielów, Gałkowice Stare, Huta Porajska, Podjezioro, Pytowice oraz Włodzimierz.

Tabela 9 Udział liczby osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 30
Gmina ogółem	1,30	1,64	1,39	1,15	Średnia = 2,14 ≈ 2
Sołectwo Aleksandrów	0,70	0,70	0,69	1,39	1
Sołectwo Barczkowice	2,03	2,99	2,00	1,01	3

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 30
Gmina ogółem	1,30	1,64	1,39	1,15	Średnia = 2,14 ≈ 2
Sołectwo Danielów	1,89	2,52	3,68	4,88	4
Sołectwo Dąbrowa	1,54	0,00	0,00	3,17	2
Sołectwo Gałkowice Stare	3,28	2,08	1,29	1,32	3
Sołectwo Gorzędów	1,05	1,51	1,26	0,93	0
Sołectwo Huta Porajska	2,38	0,00	2,50	1,20	3
Sołectwo Koźniewice	1,10	0,37	1,44	0,72	1
Sołectwo Ochocice	1,79	1,51	0,94	0,96	1
Sołectwo Podjezioro	2,29	2,33	2,91	2,34	4
Sołectwo Pytowice	1,44	2,90	2,40	2,99	4
Sołectwo Szpinalów	1,00	0,97	1,00	1,02	0
Sołectwo Włodzimierz	2,61	2,61	1,79	2,78	4
Miasto Kamieńsk	0,94	1,60	1,16	0,72	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radomsku oraz Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Bezpieczeństwo

Liczba wykroczeń i przestępstw dokonanych na obszarze gminy Kamieńsk w latach 2019-2022 wzrasta, odpowiednio o 21 i 18 odnotowanych zdarzeń.

Zjawisko kryzysowe: zwiększająca się liczba zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw

- *Wskaźnik: udział liczby zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022*

Kolorem niebieskim oznaczono wartości wskaźnika wyższe od średniej dla gminy w danym roku zarówno dla wykroczeń jak i dla przestępstw. W kolumnie ogółem podano liczbę tych wartości, obliczono średnią dla gminy i kolorem niebieskim oznaczono wartości od niej wyższe, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Dąbrowa, Huta Porajska, Szpinalów, Włodzimierz oraz Miasto Kamieńsk.

Tabela 10 Liczba wykroczeń i przestępstw w stosunku do liczby ludności na danym obszarze w latach 2019-2022 (W = wykroczenie; P = przestępstwo) [%]

obszar	2019		2020		2021		2022		Ogółem = 40
	W	P	W	P	W	P	W	P	
Gmina ogółem	4,06	1,22	6,15	1,97	8,38	1,70	4,55	1,57	Średnia = 2,85 ≈ 3
Sołectwo Aleksandrów	0,00	0,00	0,70	0,00	3,45	1,38	0,00	0,69	0
Sołectwo Barczkowice	1,69	0,68	1,00	1,00	2,67	0,00	0,67	1,01	0
Sołectwo Danielów	1,26	1,26	1,26	2,52	4,29	1,23	4,27	3,05	3
Sołectwo Dąbrowa	4,62	3,08	17,46	7,94	14,06	6,25	17,46	4,76	8
Sołectwo Gałkowice Stare	1,64	1,64	0,83	1,25	2,58	1,72	5,29	3,08	3
Sołectwo Gorzędów	0,82	0,58	0,58	1,28	1,37	0,91	0,70	0,23	0
Sołectwo Huta Porajska	7,14	2,38	12,35	6,17	21,25	12,50	4,82	6,02	8
Sołectwo Koźniewice	1,10	0,37	2,61	3,36	1,44	1,08	0,72	0,72	1
Sołectwo Ochocice	1,19	0,90	3,61	1,51	5,00	1,25	1,60	0,96	0
Sołectwo Podjezioro	0,57	0,00	1,74	1,74	1,74	1,16	2,34	0,58	0
Sołectwo Pytowice	4,78	0,96	5,80	0,48	3,85	0,96	1,99	1,99	2
Sołectwo Szpinalów	5,50	4,50	4,35	5,31	12,50	1,50	3,06	0,51	4
Sołectwo Włodzimierz	0,00	1,74	0,00	2,61	4,46	3,57	2,78	1,85	4
Miasto Kamieńsk	6,67	1,38	10,47	1,93	13,39	1,91	7,41	1,94	7

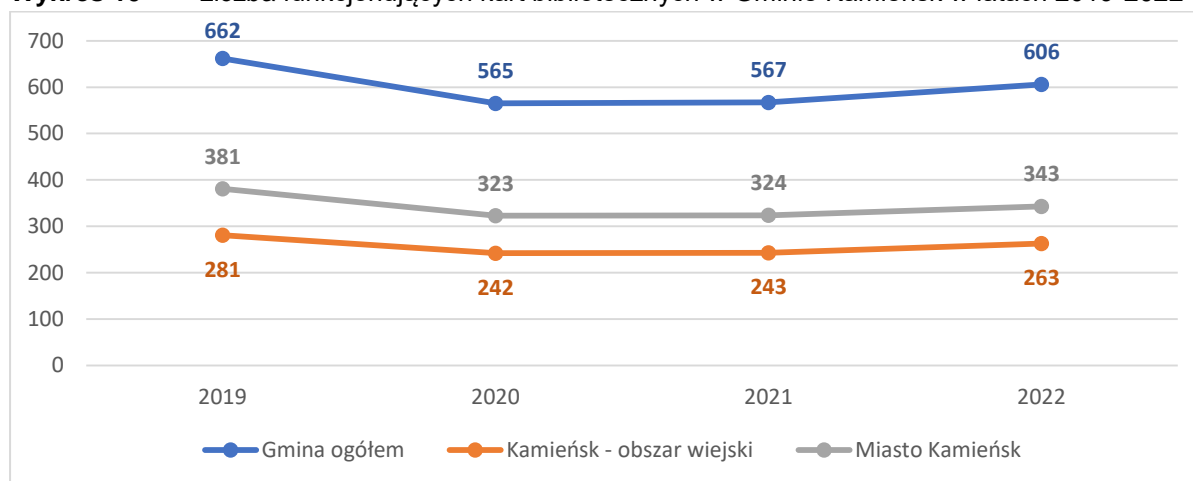
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Kamieńsku oraz Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Uczestnictwo w życiu kulturalnym

Jednym z elementów życia kulturalnego jest czytelnictwo, którego poziom można zmierzyć danymi dotyczącymi korzystania przez mieszkańców z oferty bibliotek publicznych. W gminie funkcjonuje Miejska Biblioteka Publiczna w Kamieńsku, która jest samorządową instytucją kultury, wpisaną do

rejestr instytucji kultury prowadzonego przez Gminę. Biblioteka wraz z Filią w Gorzędowie wchodzi w skład ogólnopolskiej sieci bibliotecznej. Zgodnie ze statutem, biblioteka zapewnia mieszkańcom dostęp do materiałów bibliotecznych, służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności gminnej oraz dba o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego na terenie gminy. Na dzień 31.12.2022 r. liczba funkcjonujących kart bibliotecznych w całej Gminie Kamieńsk wyniosła 606, z czego 343 przypisano mieszkańcom miasta. W latach 2019-2022 odnotowuje się zmniejszenie liczby funkcjonujących kart bibliotecznych, przy czym na obszarze wiejskim gminy ubytek ich liczby jest mniejszy.

Wykres 10 Liczba funkcjonujących kart bibliotecznych w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Zjawisko kryzysowe: zmniejszająca się liczba funkcjonujących kart bibliotecznych

- *Wskaźnik: udział liczby funkcjonujących kart bibliotecznych w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022*

Kolorem niebieskim oznaczono wartości wskaźnika wyższe od średniej dla gminy w danym roku. W kolumnie ogółem podano liczbę tych wartości, obliczono średnią dla gminy i kolorem niebieskim oznaczono wartości od niej wyższe, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Aleksandrów, Barczkowice, Danielów, Gałkowice Stare, Huta Porajska, Koźniewice, Ochocice, Podjezioro, Pytowice, Szpinalów oraz Włodzimierz.

Tabela 11 Udział liczby funkcjonujących kart bibliotecznych w stosunku do liczby ludności na danym obszarze w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 47
Gmina ogółem	11,20	9,67	9,74	10,57	Średnia = 3,35 ≈ 3
Sołectwo Aleksandrów	8,39	7,69	8,97	9,03	4
Sołectwo Barczkowice	7,12	6,64	7,33	10,40	4
Sołectwo Danielów	5,03	5,03	6,13	5,49	4
Sołectwo Dąbrowa	10,77	9,52	9,38	14,29	3
Sołectwo Gałkowice Stare	1,64	1,67	2,15	2,20	4
Sołectwo Gorzędów	20,44	17,09	16,11	16,86	0
Sołectwo Huta Porajska	1,19	1,23	1,25	2,41	4
Sołectwo Koźniewice	5,51	5,22	4,33	5,80	4
Sołectwo Ochocice	5,97	4,82	5,94	5,77	4
Sołectwo Podjezioro	2,86	2,33	2,91	1,75	4
Sołectwo Pytowice	2,87	2,42	1,44	1,49	4
Sołectwo Szpinalów	2,00	1,45	2,00	3,57	4
Sołectwo Włodzimierz	2,61	2,61	1,79	1,85	4
Miasto Kamieńsk	13,82	11,99	12,12	13,04	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Podsumowanie

W tabeli poniżej przedstawiono podsumowanie dotychczasowej analizy, prezentując zjawiska kryzysowe występujące na obszarze Gminy Kamieńsk w sferze społecznej. Dla każdego sołectwa na obszarze wiejskim gminy oraz Miasta Kamieńsk podsumowano liczbę występujących negatywnych zjawisk społecznych – wartości wskaźników mniej korzystne w stosunku do średniej dla gminy oznaczone kolorem niebieskim (kolumna „ogółem”). Następnie obliczono średnią dla gminy, kolorem zielonym oznaczono wartości od niej wyższe. W ten sposób wyłoniono obszar występowania zjawisk kryzysowych – jest to Miasto Kamieńsk oraz sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz.

Tabela 12. Podsumowanie analizy zjawisk kryzysowych dla sfery społecznej

obszar	zmniejszająca się liczba mieszkańców Gminy Kamieńsk	ujemne saldo migracji ludności (co roku)	starzenie się społeczeństwa; wskaźniki:		wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	wysoki odsetek osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym	zwiększająca się liczba zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw	zmniejszająca się liczba funkcjonujących kart bibliotecznych	ogółem = 49
			różnica w liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w roku 2022 w stosunku do roku 2019 [%]	liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze					
Gmina ogółem	-3,05	nie	3,34	Średnia = 1,35 ≈ 1	Średnia = 2,14 ≈ 2	Średnia = 2,14 ≈ 2	Średnia = 2,85 ≈ 3	Średnia = 3,35 ≈ 3	Średnia = 3,5 ≈ 4
Sołectwo Aleksandrów	0,69	nie	0	0	0	1	0	4	1
Sołectwo Barczkowice	1,01	nie	18,64	0	3	3	0	4	4
Sołectwo Danielów	3,05	nie	5,71	4	4	4	3	4	5
Sołectwo Dąbrowa	-3,17	nie	-54,55	1	0	2	8	3	2
Sołectwo Gałkowice Stare	-7,49	nie	17,95	0	2	3	2	4	4
Sołectwo Gorzędów	0,47	nie	-0,63	0	1	0	0	0	0
Sołectwo Huta Porajska	-1,2	nie	15,38	0	4	3	8	4	5
Sołectwo Koźniewice	1,45	nie	-4,62	4	0	0	1	4	2
Sołectwo Ochocice	-7,37	nie	17,91	4	2	1	0	4	3
Sołectwo Podjezioro	2,34	nie	-8,33	0	4	4	0	4	3
Sołectwo Pytowice	-3,98	nie	15	0	4	4	2	4	5
Sołectwo Szpinalów	-2,04	nie	-23,08	3	3	0	4	4	4
Sołectwo Włodzimierz	-6,48	nie	5,56	0	3	4	4	4	6
Miasto Kamieńsk	-4,79	tak	10,76	3	0	0	7	0	5

Źródło: Opracowanie własne

3.2. Pogłębiona diagnoza sfery społecznej dla obszaru, na którym zidentyfikowano występowanie zjawisk negatywnych

Dla obszaru występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, czyli Miasta Kamieńsk oraz sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz, przeprowadzono pogłębioną diagnozę sfery społecznej. W celu przestrzennego zobrazowania zjawisk kryzysowych, analizę Miasta Kamieńsk przeprowadzono w oparciu o funkcjonujące w mieście ulice.

Zmniejszająca się liczba ludności, starzenie się społeczeństwa

Dane w tabeli wskazują, iż zarówno na obszarze gminy ogółem, jak i miasta Kamieńsk liczba mieszkańców w roku 2022 zmniejszyła się znacznie w stosunku do ich liczby z 2019 roku. Na każdym z obszarów sołectw i miasta ogółem zwiększyła się liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o zjawisku starzenia się społeczeństwa. W przypadku obydwu wskaźników wartości dla miasta przewyższają wartości referencyjne dla gminy, podobnie jest w przypadku sołectw Pytowice i Włodzimierz.

W kolumnie „zmiany %” kolorem niebieskim oznaczono wartości mniej korzystne dla rozwoju gminy, czyli w przypadku liczby ludności ogółem niższe, zaś w przypadku liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wyższe.

Tabela 13 Zmiany % liczby ludności ogółem i w wieku poprodukcyjnym (2022 r. do 2019 r.) na danym obszarze w latach 2019-2022 (O=ogółem; P=wiek poprodukcyjny)

obszar	2019		2022		Zmiany %	
	O	P	O	P	O	P
Gmina ogółem	5909	1129	5734	1168	-3,05	3,34
Sołectwo Danielów	159	33	164	35	3,05	5,71
Sołectwo Huta Porajska	84	11	83	13	-1,20	15,38
Sołectwo Pytowice	209	34	201	40	-3,98	15,00
Sołectwo Włodzimierz	115	17	108	18	-6,48	5,56
Miasto Kamieńsk, ulice:	2757	514	2631	576	-4,79	10,76
Akacyjowa	6	2	10	3	40,00	33,33
Armii Krajowej	52	6	47	6	-10,64	0,00
Bartosza Głowackiego	118	19	98	28	-20,41	32,14
Dębowa	11	0	11	0	0,00	0,00
Dolna	39	6	41	10	4,88	40,00
Fryderyka Chopina	11	1	20	1	45,00	0,00
Władysława Sikorskiego	101	12	88	17	-14,77	29,41
Górnicza	37	5	37	4	0,00	-25,00
Hubala	88	9	80	8	-10,00	-12,50
Jagiellońska	69	8	60	8	-15,00	0,00
Janusza Kusocińskiego	10	1	11	0	9,09	0,00
Kardynała Wyszyńskiego	0	0	3	0	100,00	0,00
Kazimierza Wielkiego	67	5	65	5	-3,08	0,00
Kolejowa	65	18	61	16	-6,56	-12,50
Tadeusza Kościuszki	211	52	198	58	-6,57	10,34
Mieczysława Kotarbińskiego	174	24	158	27	-10,13	11,11
Ks. Biskupa Stanisława Zdzitowieckiego	3	0	3	0	0,00	0,00
Krótką	4	0	4	0	0,00	0,00
Kwiatowa	17	4	21	5	19,05	20,00
Lipowa	0	0	4	0	100,00	0,00
Legionistów	15	0	18	0	16,67	0,00
Ludowa	152	31	131	36	-16,03	13,89
Marii Konopnickiej	10	3	10	3	0,00	0,00
Adama Mickiewicza	165	35	152	41	-8,55	14,63
Mikołaja Kopernika	24	11	24	11	0,00	0,00
Mikołaja Przerębskiego	6	0	6	0	0,00	0,00
Mjr. Antoniego Maszewskiego	12	3	12	3	0,00	0,00
Mjr. Henryka Sucharskiego	139	10	123	13	-13,01	23,08
Plac Wolności	5	3	6	4	16,67	25,00

obszar	2019		2022		Zmiany %	
	O	P	O	P	O	P
Gmina ogółem	5909	1129	5734	1168	-3,05	3,34
Piotrkowska	113	17	111	16	-1,80	-6,25
Plk. Józefa Mularczyka	10	1	10	1	0,00	0,00
Porucznika Teodora Gajewskiego	4	0	4	0	0,00	0,00
Profesora Kazimierza Secomskiego	16	1	19	0	15,79	0,00
Rajska	7	2	7	2	0,00	0,00
Słoneczna	68	18	63	23	-7,94	21,74
Juliusza Słowackiego	346	97	341	98	-1,47	1,02
Sosnowa	11	1	14	1	21,43	0,00
Sportowa	133	19	107	24	-24,30	20,83
Spółdzielcza	11	5	11	6	0,00	16,67
Szkolna	63	22	81	28	22,22	21,43
Wieluńska	180	40	167	44	-7,78	9,09
Władysława Stanisława Reymonta	26	0	28	0	7,14	0,00
Wojska Polskiego	42	9	49	9	14,29	0,00
Wołyńskiej Brygady Kawalerii	36	0	40	0	10,00	0,00
Wrzosowa	6	0	6	0	0,00	0,00
Zjednoczenia	63	14	60	17	-5,00	17,65
Żołnierzy Września	11	0	11	0	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne

W poniższych tabelach kolorem różowym oznaczono wartości powyżej wartości dla gminy w danym roku, w kolumnie „ogółem” podano ich liczbę, obliczono średnią dla gminy, a następnie kolorem niebieskim oznaczono wartości powyżej średniej.

Pomoc społeczna

Poniżej przedstawiono dane dotyczące korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. Pierwsze zastawienie obrazuje udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem na danym obszarze. Najtrudniej sytuacja kształtuje się w sołectwach: Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta dotyczy ludności zamieszkałej przy ulicach: Bartosza Głowackiego, Górniczej, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Spółdzielczej, Szkolnej i Wieluńskiej.

Tabela 14 Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej ogółem w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 49 Średnia = 2,33 = 2
Gmina ogółem	2,20	1,68	1,79	2,55	Średnia = 2,33 = 2
Sołectwo Danielów	6,29	4,40	3,07	4,27	4
Sołectwo Huta Porajska	4,76	3,70	3,75	22,89	4
Sołectwo Pytowice	2,87	2,90	4,81	5,47	4
Sołectwo Włodzimierz	3,48	0,87	2,68	3,70	3
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Armii Krajowej	1,92	1,92	2,13	2,13	2
Bartosza Głowackiego	7,63	5,41	4,76	11,22	4
Górnicza	2,70	2,70	2,70	2,70	4
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	5,00	1
Kolejowa	1,54	1,47	1,59	1,64	0
Tadeusza Kościuszki	2,37	1,04	0,49	0,00	1
Mieczysława Kotarbińskiego	0,57	0,60	0,62	0,63	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,76	0
Adama Mickiewicza	0,61	0,62	1,30	1,32	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,72	0,74	0,81	0,81	0
Piotrkowska	4,42	5,36	4,46	3,60	4
Rajska	14,29	0,00	0,00	0,00	1
Juliusza Słowackiego	3,76	3,61	3,19	2,93	4
Spółdzielcza	18,18	9,09	18,18	18,18	4
Szkolna	3,17	3,17	2,35	2,47	3
Wieluńska	2,22	3,37	2,99	6,59	4
Zjednoczenia	1,59	3,17	1,59	6,67	2

Źródło: Opracowanie własne

Korzystanie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa najbardziej dostrzegalne jest na obszarze sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta dotyczy ludności zamieszkałej przy ulicach: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Spółdzielczej, Szkolnej, Wieluńskiej i Zjednoczenia.

Tabela 15 Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 48
Gmina ogółem	1,15	1,34	1,61	1,90	Średnia = 2,28 = 2
Sołectwo Danielów	2,52	3,14	3,07	3,66	4
Sołectwo Huta Porajska	2,38	3,70	3,75	3,61	4
Sołectwo Pytowice	0,96	1,45	4,81	4,98	3
Sołectwo Włodzimierz	3,48	0,87	2,68	3,70	3
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Armii Krajowej	1,92	1,92	2,13	2,13	4
Bartosza Głowackiego	1,69	2,70	3,81	10,20	4
Górnicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kolejowa	1,54	1,47	1,59	1,64	2
Tadeusza Kościuszki	0,95	1,04	0,49	0,00	0
Mieczysława Kotarbińskiego	0,57	0,60	0,62	0,63	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,76	0
Adama Mickiewicza	0,61	0,62	1,30	1,32	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Piotrkowska	4,42	4,46	4,46	3,60	4
Rajska	14,29	0,00	0,00	0,00	1
Juliusza Słowackiego	2,02	2,11	2,03	2,64	4
Spółdzielcza	18,18	9,09	18,18	18,18	4
Szkolna	3,17	3,17	2,35	2,47	4
Wieluńska	1,67	3,37	2,99	4,79	4
Zjednoczenia	1,59	3,17	1,59	6,67	3

Źródło: Opracowanie własne

Korzystanie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności najbardziej dostrzegalne jest na obszarze sołectw: Danielów i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta dotyczy ludności zamieszkałej przy ulicach: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicznej, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Spółdzielczej, Szkolnej, Wieluńskiej i Zjednoczenia.

Tabela 16 Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 49
Gmina ogółem	0,64	0,53	0,72	0,72	Średnia = 2,33=2
Sołectwo Danielów	1,26	1,26	0,61	1,22	3
Sołectwo Huta Porajska	1,19	0,00	0,00	2,41	2
Sołectwo Pytowice	0,48	0,48	1,44	1,00	2
Sołectwo Włodzimierz	2,61	0,00	1,79	1,85	3
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Armii Krajowej	0,00	1,92	2,13	2,13	3
Bartosza Głowackiego	4,24	2,70	3,81	5,10	4
Górnicza	2,70	2,70	2,70	2,70	4
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kolejowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Tadeusza Kościuszki	0,47	0,52	0,00	0,00	0
Mieczysława Kotarbińskiego	0,00	0,00	0,62	0,63	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Adama Mickiewicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,72	0,74	0,81	0,81	4
Piotrkowska	0,88	1,79	1,79	1,80	4
Rajska	0,00	0,00	0,00	0,00	0

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 49
Gmina ogółem	0,64	0,53	0,72	0,72	Średnia = 2,33=2
Juliusza Słowackiego	1,16	1,20	1,16	0,88	4
Spółdzielcza	18,18	9,09	9,09	9,09	4
Szkolna	1,59	1,59	1,18	1,23	4
Wieluńska	1,67	0,56	1,80	1,20	4
Zjednoczenia	1,59	1,59	1,59	1,67	4

Źródło: Opracowanie własne

Korzystanie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia najbardziej dostrzegalne jest na obszarze sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta dotyczy ludności zamieszkałej przy ulicach: Bartosza Głowackiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Szkolnej i Wieluńskiej.

Tabela 17   Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 37
Gmina ogółem	1,05	0,82	0,79	0,84	Średnia = 1,76=2
Sołectwo Danielów	3,77	2,52	1,84	2,44	4
Sołectwo Huta Porajska	1,19	1,23	1,25	2,41	4
Sołectwo Pytowice	1,44	0,97	3,37	3,98	4
Sołectwo Włodzimierz	0,87	0,87	0,89	0,93	3
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Armii Krajowej	1,92	0,00	0,00	0,00	1
Bartosza Głowackiego	5,08	2,70	0,95	2,04	4
Górnicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kolejowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Tadeusza Kościuszki	0,95	0,52	0,49	0,00	0
Mieczysława Kotarbińskiego	0,57	0,60	0,00	0,00	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,76	0
Adama Mickiewicza	0,61	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Piotrkowska	2,65	3,57	1,79	0,90	4
Rajska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Juliusza Słowackiego	1,73	2,11	1,45	1,17	4
Spółdzielcza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Szkolna	1,59	1,59	1,18	1,23	4
Wieluńska	1,67	2,81	1,80	2,40	4
Zjednoczenia	0,00	0,00	0,00	1,67	1

Źródło: Opracowanie własne

Korzystanie z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby najbardziej dostrzegalne jest na obszarze sołectw: Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta dotyczy ludności zamieszkałej przy ulicach: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Kolejowej, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Spółdzielczej, Szkolnej i Wieluńskiej.

Tabela 18   Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 44
Gmina ogółem	1,12	0,80	0,88	0,80	Średnia = 2,09=2
Sołectwo Danielów	1,89	0,63	0,61	1,22	2
Sołectwo Huta Porajska	1,19	1,23	1,25	0,00	3
Sołectwo Pytowice	1,44	1,45	0,96	0,50	3
Sołectwo Włodzimierz	2,61	0,00	0,89	1,85	3
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Armii Krajowej	1,92	1,92	2,13	2,13	4
Bartosza Głowackiego	3,39	2,70	2,86	4,08	4
Górnicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 44
Gmina ogółem	1,12	0,80	0,88	0,80	Średnia = 2,09=2
Kolejowa	1,54	1,47	1,59	1,64	4
Tadeusza Kościuszki	0,95	0,52	0,00	0,51	0
Mieczysława Kotarbińskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Adama Mickiewicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,72	0,74	0,81	0,81	1
Piotrkowska	0,88	1,79	1,79	1,80	3
Rajska	14,29	0,00	0,00	0,00	1
Juliusza Słowackiego	2,02	1,81	1,74	1,17	4
Spółdzielcza	18,18	9,09	18,18	9,09	4
Szkolna	1,59	1,59	2,35	1,23	4
Wieluńska	1,11	1,12	1,20	1,20	3
Zjednoczenia	0,00	0,00	0,00	1,67	1

Źródło: Opracowanie własne

Bezrobocie

Udział % liczby osób bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze pokazuje, iż największe problemy w tym zakresie dotyczą mieszkańców sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast w mieście ludności zamieszkałej przy ulicach: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicy, Kazimierza Wielkiego, Kolejowej Adama Mickiewicza, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Spółdzielczej, Wieluńskiej, Wołyńskiej Brygady Kawalerii oraz Żołnierzy Września.

Tabela 19 Udział % liczby osób bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 61
Gmina ogółem	1,30	1,6	1,39	1,15	Średnia = 1,19=1
Sołectwo Danielów	1,89	2,52	3,68	4,88	4
Sołectwo Huta Porajska	2,38	0,00	2,50	1,20	3
Sołectwo Pytowice	1,44	2,90	2,40	2,99	4
Sołectwo Włodzimierz	2,61	2,61	1,79	2,78	4
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Akacyjowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Armii Krajowej	0,00	3,85	2,13	0,00	2
Bartosza Głowackiego	0,85	3,60	2,86	2,04	3
Dębowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Dolna	0,00	0,00	0,00	2,44	1
Fryderyka Chopina	0,00	0,00	9,09	0,00	1
Władysława Sikorskiego	0,99	2,97	0,00	0,00	1
Górnicy	2,70	5,41	2,70	2,70	4
Hubala	0,00	0,00	0,00	1,25	1
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Janusza Kusocińskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kardynała Wyszyńskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kazimierza Wielkiego	0,00	1,49	1,47	1,54	2
Kolejowa	1,54	1,47	1,59	1,64	3
Tadeusza Kościuszki	0,00	1,04	1,96	1,01	1
Mieczysława Kotarbińskiego	0,57	1,80	1,24	0,00	1
Ks. Biskupa Stanisława Zdzitowieckiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Krótką	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kwiatowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Lipowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Legionistów	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Ludowa	0,66	0,00	1,50	0,00	1
Marii Konopnickiej	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Adama Mickiewicza	1,82	2,47	0,65	0,00	2
Mikołaja Kopernika	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mikołaja Przerębskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Antoniego Maszewskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 61
Gmina ogółem	1,30	1,6	1,39	1,15	Średnia = 1,19=1
Mjr. Henryka Sucharskiego	1,44	1,48	1,61	0,81	2
Plac Wolności	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Piotrkowska	2,65	3,57	2,68	1,80	4
Plk. Józefa Mularczyka	0,00	0,00	0,00	10,00	1
Porucznika Teodora Gajewskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Profesora Kazimierza Secomskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Rajska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Słoneczna	1,47	1,47	0,00	0,00	1
Juliusza Słowackiego	1,16	2,11	1,45	1,17	3
Sosnowa	0,00	0,00	7,14	0,00	1
Sportowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Spółdzielcza	9,09	0,00	0,00	9,09	2
Szkolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wieluńska	2,22	1,69	0,60	0,00	2
Władysława Stanisława Reymonta	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wojska Polskiego	0,00	2,38	0,00	0,00	1
Wołyńskiej Brygady Kawalerii	0,00	2,70	2,63	0,00	2
Wrzosowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Zjednoczenia	0,00	1,59	0,00	0,00	0
Żołnierzy Września	18,18	9,09	9,09	9,09	4

Źródło: Opracowanie własne

Udział % liczby osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze pokazuje zaś, iż największe problemy w tym zakresie dotyczą mieszkańców sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast w mieście - ludności zamieszkałej przy ulicach: Bartosza Głowackiego, Górnicy, Kazimierza Wielkiego, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego oraz Żołnierzy Września.

Tabela 20 Udział % liczby osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 37
Gmina ogółem	0,22	0,36	0,40	0,68	Średnia = 0,72=1
Sołectwo Danielów	0,00	1,26	0,61	1,83	3
Sołectwo Huta Porajska	0,00	0,00	1,25	1,20	2
Sołectwo Pytowice	0,00	0,97	0,48	1,49	3
Sołectwo Włodzimierz	1,74	1,74	1,79	2,78	4
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Akacyjowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Armii Krajowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Bartosza Głowackiego	0,85	0,90	0,95	2,04	4
Dębowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Dolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Fryderyka Chopina	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Władysława Sikorskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Górnicy	0,00	2,70	0,00	2,70	2
Hubala	0,00	0,00	0,00	1,25	1
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Janusza Kusocińskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kardynała Wyszyńskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kazimierza Wielkiego	0,00	0,00	1,47	1,54	2
Kolejowa	0,00	0,00	0,00	1,64	1
Tadeusza Kościuszki	0,00	0,00	0,49	0,51	1
Mieczysława Kotarbińskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Ks. Biskupa Stanisława Zdzitowieckiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Krótką	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kwiatowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Lipowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Legionistów	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Marii Konopnickiej	0,00	0,00	0,00	0,00	0

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 37
Gmina ogółem	0,22	0,36	0,40	0,68	Średnia = 0,72=1
Adama Mickiewicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mikołaja Kopernika	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mikołaja Przerębskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Antoniego Maszewskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,00	0,00	0,81	0,81	2
Plac Wolności	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Piotrkowska	1,77	1,79	1,79	1,80	4
Plk. Józefa Mularczyka	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Porucznika Teodora Gajewskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Profesora Kazimierza Secomskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Rajska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Słoneczna	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Juliusza Słowackiego	0,29	0,30	0,29	0,88	2
Sosnowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Sportowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Spółdzielcza	0,00	0,00	0,00	9,09	1
Szkolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wieluńska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Władysława Stanisława Reymonta	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wojska Polskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wołyńskiej Brygady Kawalerii	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wrzosowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Zjednoczenia	0,00	1,59	0,00	0,00	1
Żołnierzy Września	9,09	9,09	9,09	9,09	4

Źródło: Opracowanie własne

Procedura Niebieska Karta

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami "Niebieska Karta" to ogół czynności podejmowanych i prowadzonych przez zespół osób będących przedstawicielami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (MOPS), gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem istnienia przemocy w rodzinie.

Dane udostępnione przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieńsku wskazują, iż w 2022 roku na obszarze gminy aktywne były 22 karty (11 na obszarze miasta), podczas gdy w roku 2019 było ich 7. Ze względu na charakter zjawiska uznano, że każdy z obszarów, na którym procedura Niebieskiej Karty jest aktywna należy uznać za obszar kryzysowy. Są to sołectwa: Pytowice i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta – ulice: Głowackiego, Kościuszki, Sikorskiego, Ludowa, Piotrkowska, Przerębskiego, Sucharskiego, Mickiewicza, Wieluńska, Wojska Polskiego, Hubala, Słowackiego i Wrzosowa.

Podsumowanie pogłębionej diagnozy społecznej

W tabeli poniżej zebrano zjawiska kryzysowe przedstawione w pogłębionej diagnozie sfery społecznej. Kolorem niebieskim oznaczono wartości gorsze w stosunku do wartości referencyjnej dla gminy dla danego zjawiska. W kolumnie „ogółem” podano ich liczbę, obliczono średnią dla gminy, a następnie kolorem zielonym oznaczono wartości powyżej średniej. Do obszarów o największym natężeniu występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zaliczyć można zatem:

- Sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz;
- Ulice w Mieście Kamieńsk: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicza, Adama Mickiewicza, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowska, Juliusza Słowackiego, Spółdzielcza, Szkolna, Wieluńska oraz Zjednoczenia.

Tabela 21 Podsumowanie pogłębionej diagnozy sfery społecznej (ogółem = O; średnia = śr.)

obszar	Zmniejszająca się liczba ludności	Starzenie się społeczeństwa	Korzystający z pomocy społecznej (w tym wg powodu)					bezrobotni		Procedura Niebieska Karta	O = 137 śr. = 2,68 ≈ 3
			O= 49	ubóstwo	niepełnosprawność	bezrobocie	długotrwała lub ciężka choroba	ogółem	długotrwanie		
			O = 48	O = 49	O = 37	O = 44	O = 61	O = 37			
Gmina ogółem	-3,05	3,34	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 2,28 ≈ 2	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 1,76 ≈ 2	Śr. = 2,09 ≈ 2	Śr. = 1,19 ≈ 1	Śr. = 0,72 ≈ 1		
Sołectwo Danielów	3,05	5,71	4	4	3	4	2	4	3	brak	7
Sołectwo Huta Porajska	-1,20	15,38	4	4	2	4	3	3	2	brak	7
Sołectwo Pytowice	-3,98	15,00	4	3	2	4	3	4	3	tak	9
Sołectwo Włodzimierz	-6,48	5,56	3	3	3	3	3	4	4	tak	10
Miasto Kamieńsk, ulice:											
Akacyjowa	40,00	33,33	0	0	0	0	0	0	0	brak	1
Armii Krajowej	-10,64	0,00	2	4	3	1	4	2	0	brak	5
Bartosza Głowackiego	-20,41	32,14	4	4	4	4	4	3	4	tak	10
Dębowa	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Dolna	4,88	40,00	0	0	0	0	0	1	0	brak	1
Fryderyka Chopina	45,00	0,00	0	0	0	0	0	1	0	brak	0
Władysława Sikorskiego	-14,77	29,41	0	0	0	0	0	1	0	tak	3
Górnicza	0,00	-25,00	4	0	4	0	0	4	2	brak	4
Hubała	-10,00	-12,50						1	1	tak	2
Jagiellońska	-15,00	0,00	1	0	0	0	0	0	0	brak	1
Janusza Kusocińskiego	9,09	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Kardynała Wyszyńskiego	100,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Kazimierza Wielkiego	-3,08	0,00	0	0	0	0	0	2	2	brak	3
Kolejowa	-6,56	-12,50	0	2	0	0	4	3	1	brak	3
Tadeusza Kościuszki	-6,57	10,34	1	0	0	0	0	1	1	tak	3
Mieczysława Kotarbińskiego	-10,13	11,11	0	0	0	0	0	1	0	brak	2
Ks. Biskupa Stanisława	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0

obszar	Zmniejszająca się liczba ludności	Starzenie się społeczeństwa	Korzystający z pomocy społecznej (w tym wg powodu)					bezrobotni		Procedura Niebieska Karta	O = 137 śr. = 2,68 ≈ 3
			O = 49	ubóstwo	niepełnosprawność	bezrobocie	długotrwała lub ciężka choroba	ogółem	długotrwanie		
				O = 48	O = 49	O = 37	O = 44	O = 61	O = 37		
Gmina ogółem	-3,05	3,34	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 2,28 ≈ 2	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 1,76 ≈ 2	Śr. = 2,09 ≈ 2	Śr. = 1,19 ≈ 1	Śr. = 0,72 ≈ 1		
Zdzitowieckiego											
Krótką	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Kwiatowa	19,05	20,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	1
Lipowa	100,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Legionistów	16,67	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Ludowa	-16,03	13,89	0	0	0	0	0	1	0	tak	3
Marii Konopnickiej	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Adama Mickiewicza	-8,55	14,63	0	0	0	0	0	2	0	tak	4
Mikołaja Kopernika	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Mikołaja Przerębskiego	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	tak	1
Mjr. Antoniego Maszewskiego	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	-13,01	23,08	0	0	4	0	1	2	2	tak	6
Plac Wolności	16,67	25,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	1
Piotrkowska	-1,80	-6,25	4	4	4	4	3	4	4	tak	8
Płk. Józefa Mularczyka	0,00	0,00	0	0	0	0	0	1	0	brak	0
Porucznika Teodora Gajewskiego	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Profesora Kazimierza Secomskiego	15,79	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Rajska	0,00	0,00	1	1	0	0	1	0	0	brak	0
Słoneczna	-7,94	21,74	0	0	0	0	0	1	0	brak	2
Juliusza Słowackiego	-1,47	1,02	4	4	4	4	4	3	2	tak	8
Sosnowa	21,43	0,00	0	0	0	0	0	1	0	brak	0
Sportowa	-24,30	20,83	0	0	0	0	0	0	0	brak	2
Spółdzielcza	0,00	16,67	4	4	4	0	4	2	1	brak	6
Szkolna	22,22	21,43	3	4	4	4	4	0	0	brak	6
Wieluńska	-7,78	9,09	4	4	4	4	3	2	0	tak	9

obszar	Zmniejszająca się liczba ludności	Starzenie się społeczeństwa	Korzystający z pomocy społecznej (w tym wg powodu)					bezrobotni		Procedura Niebieska Karta	O = 137 śr. = 2,68 ≈ 3
			O = 49	ubóstwo	niepełnosprawność	bezrobocie	długotrwała lub ciężka choroba	ogółem	długotrwanie		
				O = 48	O = 49	O = 37	O = 44	O = 61	O = 37		
Gmina ogółem	-3,05	3,34	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 2,28 ≈ 2	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 1,76 ≈ 2	Śr. = 2,09 ≈ 2	Śr. = 1,19 ≈ 1	Śr. = 0,72 ≈ 1		
Władysława Stanisława Reymonta	7,14	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Wojska Polskiego	14,29	0,00	0	0	0	0	0	1	0	tak	1
Wołyńskiej Brygady Kawalerii	10,00	0,00	0	0	0	0	0	2	0	brak	1
Wrzosowa	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	tak	1
Zjednoczenia	-5,00	17,65	2	3	4	1	1	0	1	brak	4
Żołnierzy Września	0,00	0,00	0	0	0	0	0	4	4	brak	2

Źródło: Opracowanie własne

Na rysunkach poniżej wskazano obszary o największym natężeniu występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej. Na mapie Gminy Kamięnsk zaznaczono sołectwa, zaś na przybliżonej mapie Miasta Kamięnska oznaczono ulice. W przypadku miasta wykorzystano fragment mapy Kamięnska, aby rysunek i oznaczone na nim ulice były czytelne.

Rysunek 1 Oznaczenie sołectw, w których zdiagnozowano największe natężenie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej (Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz)

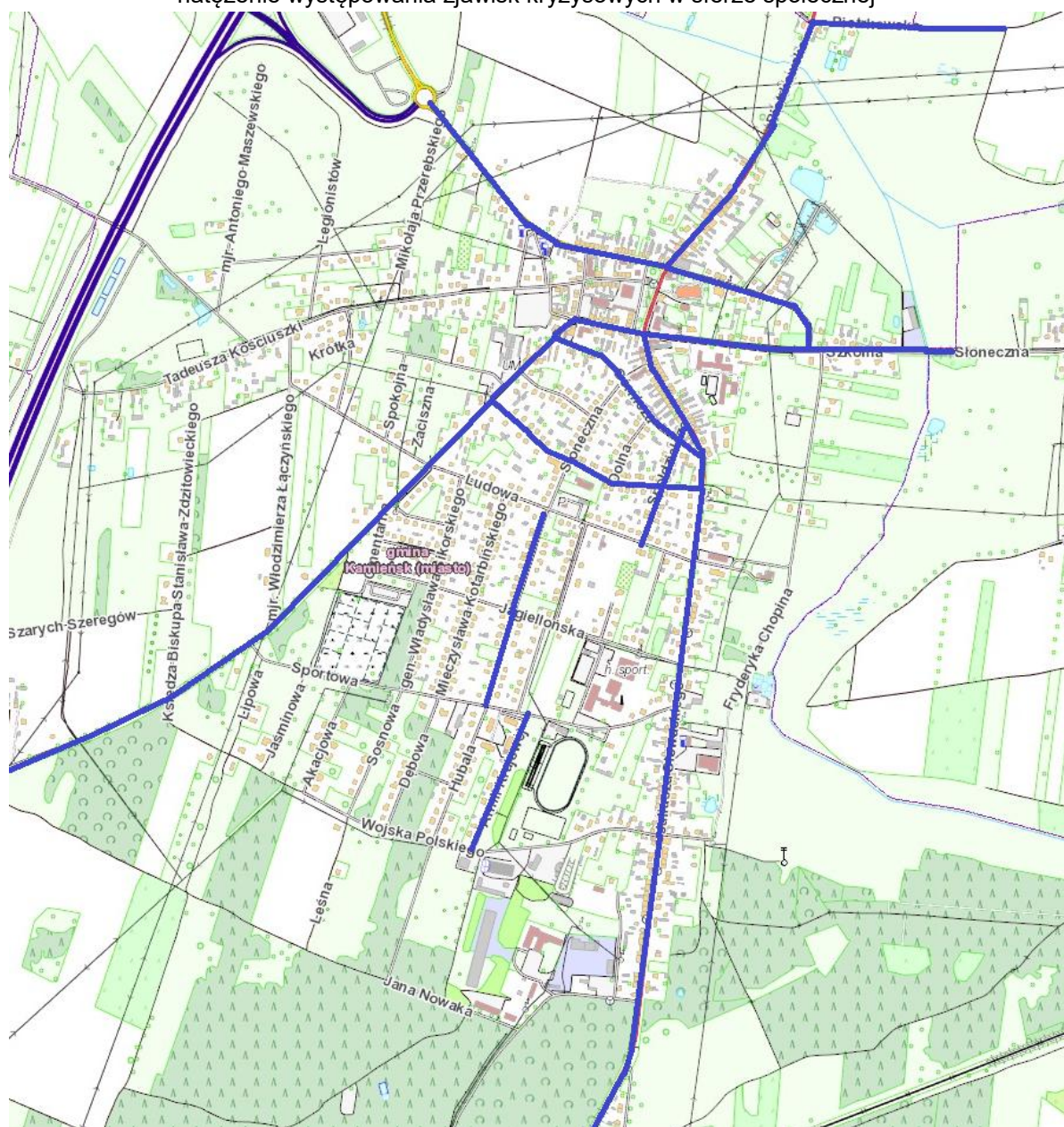

Legenda

- oznaczenie granic sołectw, w których zdiagnozowano największe natężenie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://bip.kamiensk.com.pl/bipkod/001/001>

Rysunek 2 Oznaczenie ulic w Mieście Kamieńsk, przy których zdiagnozowano największe natężenie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej

Legenda
 oznaczenie ulic w Mieście Kamieńsk, przy których zdiagnozowano największe natężenie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://mapy.lodzkie.pl/mapa/porta-województwa/>

3.3. Sfera gospodarcza

Analiza gospodarcza ma określić obszary gminy o niskim stopniu przedsiębiorczości oraz słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw.

Rolnictwo

Na terenie gminy Kamieńsk rolnictwo odgrywa istotną rolę w tworzeniu struktury gospodarczej. Skupia ono znaczne zasoby w postaci siły roboczej oraz majątku trwałego. Niemniej jednak, jakość gruntów jest głównym czynnikiem ograniczającym możliwości produkcyjne, rozwój i intensyfikację rolnictwa gminy. Stosunki wodne na terenie gminy, podobnie jak i gleby, nie są korzystne dla rolnictwa. Następstwem niewielkich opadów, znacznego parowania terenowego oraz niskiej retencyjności jest pojawiający się często deficyt wody. Ponadto sąsiedztwo kopalni węgla brunatnego oraz elektrowni zlokalizowanych na obszarze gminy Kleszczów oraz zniekształcenie sieci wód powierzchniowych (ujęcie w kanały bądź przełożenie rzek, zasypianie koryt) wpływa na zaburzenia stosunków wodnych (lej depresyjny, kłopoty z odpływem wód na terenach podmokłych). Ponadto, częste występowanie mgieł i inwersji termicznych także stanowi zagrożenie dla upraw. Jedynie rzeźba terenu - równinna lub pagórkowata sprzyja rozwojowi rolnictwa.

Gospodarka rolna gminy podlega przeobrażeniom systemowym podobnie jak gospodarka kraju. Trwający okres transformacji w rolnictwie charakteryzuje się:

- procesem przekształceń i regulacji stosunków własnościowych, polegającym na prywatyzacji sektora publicznego w kierunku wzrostu udziału sektora prywatnego w użytkowaniu gruntów,
- wzrostem średniej powierzchni gospodarstwa rolnego,
- pojawieniem się bezrobocia na wsi ze względu na restrukturyzację gospodarki państwowej.

Gospodarka rolna gminy Kamieńsk, aby sprostać wymogom zmieniającego się systemu, uwzględniającego spójne powiązanie z gospodarką rynkową oraz współdziałanie z gospodarką Unii Europejskiej powinna nadal się przekształcać i realizować procesy modernizacji rolnictwa. Przemiany i przebudowa rolnictwa powinny zmierzać w kierunku:

- zmian w strukturze obszarowej gospodarstw indywidualnych polegających na zwiększeniu przeciętnego obszaru gospodarstwa,
- rozwoju przemysłu rolno - przetwórczego,
- rozwoju działalności pozarolniczej, w efekcie której tradycyjna wieś monofunkcyjna powinna się przekształcić w nowoczesną wieś wielofunkcyjną.

Celowe będzie także ukierunkowanie rolnictwa gminy na nowoczesną dziedzinę, tj. rolnictwo ekologiczne. Pozwalają na to zasoby naturalne środowiska przyrodniczego, krajobraz polno-leśny, gdzie w warunkach zbliżonych do naturalnych można uprawiać rośliny o korzystnym dla organizmu ludzkiego składzie, zrównoważonym pod względem biochemicznym. Istotnymi problemami do rozwiązania w rolnictwie gminy pozostaną:

- organizowanie grup producentów w celu zapewnienia produkcji rolnej o parametrach jakościowych wymaganych przez przetwórstwo i rynek konsumentów,
- stworzenie sprawnego, kompleksowego systemu obsługi produkcji rolniczej (skup, zaopatrzenie, doradztwo fachowe, obsługa techniczna i finansowa, niskoprocentowe kredyty), odpowiadającego wymogom Unii Europejskiej.

Tabela 22   Struktura powierzchniowa indywidualnych gospodarstw rolnych w Gminie Kamieńsk

Sołectwo	Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych						
	ogółem	0-5 ha		5-10 ha		pow. 10 ha	
		Razem	%	razem	%	razem	%
Kamieńsk	189	176	93,1	10	5,3	3	1,6
Barczkowice	66	61	92,4	2	3	3	4,6
Danielów	49	16	32,7	14	28,6	19	38,7

Sołectwo	Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych						
	ogółem	0-5 ha		5-10 ha		pow. 10 ha	
		Razem	%	razem	%	razem	%
Dąbrowa	64	51	79,7	8	12,5	5	7,8
Gałkowice Stare	108	83	76,9	23	21,3	2	1,8
Gorzędów	160	154	96,2	3	1,9	3	1,9
Huta Porajska	34	17	50	12	35,3	5	14,7
Koźniewice	83	69	83,1	11	13,3	3	3,6
Ochocice	109	76	69,7	24	22	9	8,3
Podjezioro	64	37	57,8	18	28,1	9	14,1
Pytowice	43	37	86,1	5	11,6	1	2,3
Szpinalów	80	56	70	19	23,8	5	6,2
Włodzimierz	59	25	42,4	22	37,3	12	20,3
RAZEM	1108	858	77,5	171	15,4	79	7,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Gospodarstwa małe poniżej 5 ha stanowią ponad 77% ogólnej liczby gospodarstw w gminie i gospodarują na 40% użytków rolnych, gospodarstw większych powyżej 10 ha jest tylko ok. 7%. Dużych gospodarstw o powierzchni ponad 30 ha jest w gminie zaledwie kilka. Najmniejsze przeciętne gospodarstwa występują w miejscowościach¹:

- Kamieńsk 2,9 ha UR
- Gorzędów - 3,1 ha UR
- Barczkowice - 3,3 ha UR

W miejscowościach tych udział gospodarstw o powierzchni poniżej 5 ha w ogólnym udziale gospodarstw wynosi: w Gorzędowie - 95%, w Barczkowicach - 89%, w Kamieńsku - 91%. Pracujący wyłącznie w gospodarstwach rolnych w tych miejscowościach stanowią zdecydowaną mniejszość mieszkańców. Miejscowości o największych średnich powierzchniach gospodarstw rolnych to:

- Danielów - średnio 9,4 ha UR
- Podjezioro 8,0 ha UR
- Włodzimierz - 6,7 ha UR

Miejscowości te posiadają zarazem jedne z najłabszych gleb, co powoduje ograniczenie w intensyfikacji produkcji rolnej pomimo większych powierzchni gospodarstw. Największa średnia statystyczna powierzchnia gospodarstwa występuje w Pytowicach, co jest wynikiem dawnej lokalizacji PGR-u.

Podmioty gospodarcze

W latach 2019 – 2022 zmiany w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 w poszczególnych sekcjach, kształtowały się łagodnie, nie odnotowano spektakularnych wzrostów oraz spadków.

Największe zmiany w różnicy liczby podmiotów w roku 2022 w stosunku do 2019 to:

- Zwiększenie liczby podmiotów w sekcji F. Budownictwo – o 29 podmiotów;
- Zwiększenie liczby podmiotów w sekcji S i T. Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby – o 10 podmiotów;
- Zmniejszenie liczby podmiotów w sekcji K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – o 2 podmioty.

¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk

Tabela 23 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieńsk wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)

SEKCJA	2019	2020	2021	2022
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3	3	3	3
B - Górnictwo i wydobywanie	1	2	2	2
C - Przetwórstwo przemysłowe	45	47	46	45
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	1	1	1
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	6	6	7
F - Budownictwo	54	60	73	83
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	97	95	97	97
H - Transport i gospodarka magazynowa	28	25	26	27
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5	4	5	7
J - Informacja i komunikacja	8	9	12	15
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	6	4	3
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	9	8	9	11
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	23	24	26	30
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5	6	6	7
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	6	6	6
P - Edukacja	17	17	20	24
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11	13	15	17
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7	7	8	7
S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	31	33	37	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

W 2022 roku najliczniejszy udział w całkowitym zestawieniu podmiotów gospodarczych mają podmioty zaklasyfikowane do Sekcji:

- G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych: 22,35%;
- F: Budownictwo: 19,12%;
- C: Przetwórstwo przemysłowe: 10,37%;
- S i T: Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby: 9,45%.

Gospodarka gminna opiera się głównie na handlu (naprawy), działalności budowlanej i przetwórstwie przemysłowym. W następnej kolejności funkcjonuje pozostała działalność usługowa oraz działalność gospodarstw domowych.

Gmina zapewnia mieszkańcom podstawowe usługi społeczne i finansowe – na terenie gminy funkcjonują placówki opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, oświaty i edukacji, kultury, komunikacji oraz podstawowej infrastruktury komunalnej (z wyjątkiem wytwarzania i zaopatrywania w energię – nośniki energii).

Tak jak w całym kraju, w strukturze podmiotów dominuje sektor prywatny - w 2022 roku odnotowano 415 podmiotów gospodarczych, w tym 330 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Udział sektora prywatnego wynosi zatem 95,62%. Na terenie gminy działają głównie podmioty nie generujące dużej ilości miejsc pracy, lecz najczęściej oparte na samozatrudnieniu. Sektor publiczny reprezentowany jest zaś przez Urząd Miejski w Kamieńsku, jednostki oświatowe oraz instytucje kultury.

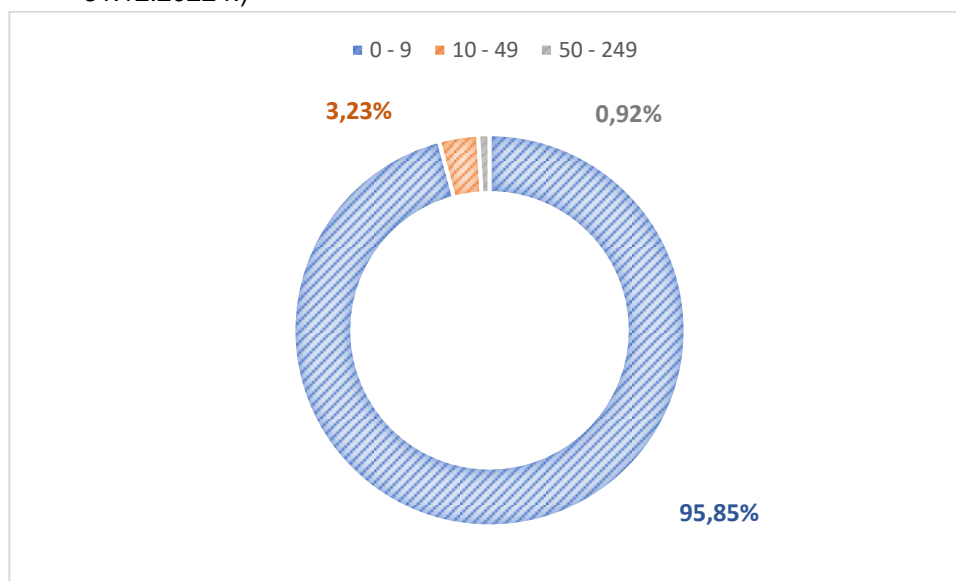
Tabela 24 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieński w latach 2014-2020

Podmioty wg sektorów własnościowych		2019	2020	2021	2022
1.	podmioty gospodarki narodowej ogółem	362	372	403	434
2.	sektor publiczny - ogółem	17	17	17	18
3.	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	14	14	14	15
4.	sektor prywatny - ogółem	345	355	385	415
5.	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	274	281	307	330
6.	spółki handlowe	19	20	21	28
7.	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1
8.	spółdzielnie	2	2	2	2
9.	fundacje	3	3	4	4
10.	stowarzyszenia i organizacje społeczne	15	15	16	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

W strukturze działalności gospodarczej przeważają firmy małe, w większości są to firmy rodzinne, prowadzące działalność na własny rachunek, w różnych gałęziach usług. Spośród wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy, najwięcej podmiotów zatrudniało do 9 osób, na koniec 2022 roku było 416 takich podmiotów (95,85%). Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób - 14 podmiotów (3,23%). Firmy zatrudniające od 50 do 249 pracowników, stanowiły 0,92% ogółu (4 podmioty). Nie funkcjonowało żadne duże przedsiębiorstwo.

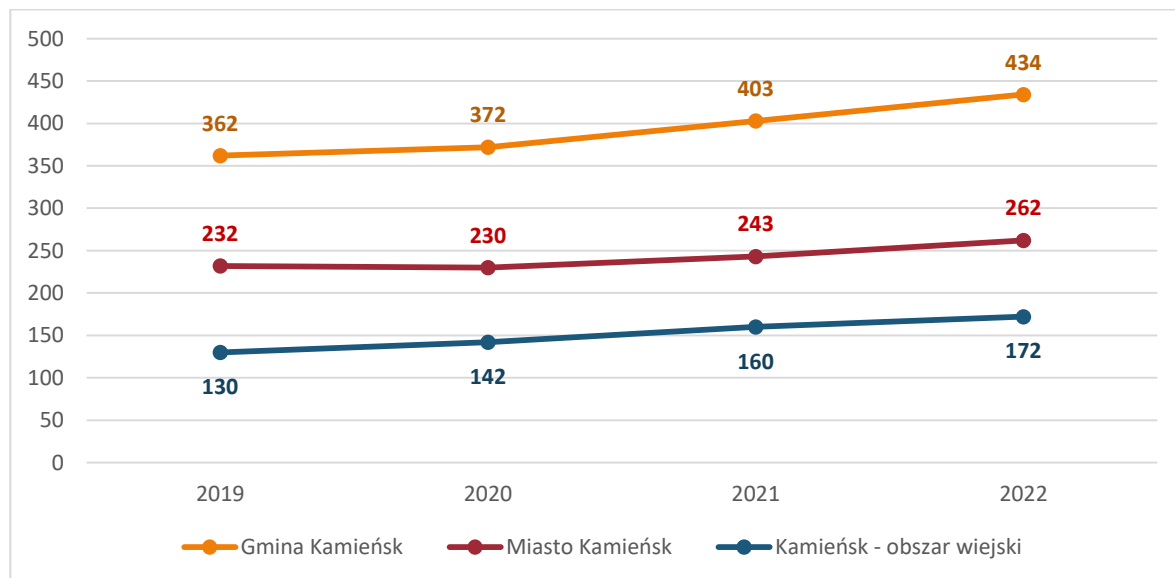
Wykres 11 Rozkład podmiotów gospodarki narodowej wg klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2022 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze Gminy Kamieńsk w latach 2019 - 2020 charakteryzowała się tendencją wzrostową. W okresie tym przybyły 72 podmioty, przy czym 30 na obszarze miasta, zaś 42 na obszarze wiejskim gminy.

Wykres 12 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Kamieńsk w latach 2019 – 2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

W związku ze zwiększającą się liczbą podmiotów gospodarczych, sprawdzono, które obszary mogą zakłócać rozwój gospodarczy gminy. W tym celu zweryfikowano statystyki dotyczące wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Zjawisko kryzysowe: wyrejestrowywanie działalności gospodarczej

- *Wskaźnik: stosunek liczby przedsiębiorstw wyrejestrowanych do liczby mieszkańców na danym obszarze w latach 2019-2022*

W tabeli przedstawiono wyżej opisany wskaźnik. Kolorem niebieskim oznaczono wartości wskaźnika wyższe od średniej dla gminy w danym roku. W kolumnie ogółem podano liczbę tych wartości, obliczono średnią dla gminy i kolorem niebieskim oznaczono wartości od niej wyższe, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Aleksandrów, Gałkowice Stare, Gorzędów, Koźniewice, Ochocice oraz Miasto Kamieńsk.

Tabela 25 Wyrejestrowane podmioty gospodarcze w stosunku do liczby mieszkańców na danym obszarze w latach 2019-2022 - wskaźnik

obszar	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych				Wskaźnik [%]				Ogółem = 17
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	
Gmina ogółem	19	15	4	12	0,32	0,26	0,07	0,21	Średnia = 1,21 ≈ 1
Sołectwo Aleksandrów	0	1	0	2	0	0,70	0	1,40	2
Sołectwo Barczkowie	0	0	0	1	0	0	0	0,34	1
Sołectwo Danielów	1	0	0	0	0,63	0	0	0	1
Sołectwo Dąbrowa	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Gałkowice Stare	1	1	0	0	0,41	0,42	0	0	2
Sołectwo Gorzędów	1	2	1	2	0,12	0,23	0,11	0,23	2
Sołectwo Huta Porajska	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Koźniewice	4	0	0	1	1,47	0	0	0,36	2
Sołectwo Ochocice		1	1	1	0	0,30	0,31	0,32	3

obszar	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych				Wskaźnik [%]				Ogółem = 17
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	Srednia = 1,21 ≈ 1
Gmina ogółem	19	15	4	12	0,32	0,26	0,07	0,21	
Sołectwo Podjezioro	1	0	0	0	0,57	0	0	0	1
Sołectwo Pytowice	0	0	1	0	0	0	0,48	0	1
Sołectwo Szpinalów	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Włodzimierz	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Miasto Kamieńsk	11	10	1	5	0,40	0,37	0,04	0,19	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Wyróżnić należy strefy występowania firm oraz zakładów przemysłowych. Zlokalizowane są one poza centrum miasta, często już na terenach wiejskich. Tam też zlokalizowane są wolne tereny inwestycyjne.

Podczas wizji lokalnej przeprowadzonej w miesiącach grudzień – luty 2023 roku przeprowadzono szereg rozmów z lokalnymi przedsiębiorcami. Wyznaczono tereny o szczególnych problemach gospodarczych, które pogłębiać się mogą w związku ze spowolnieniem gospodarczym, które nastąpiło na jesieni 2022 i trwać może do końca 2024 roku. Problemy wiązać się również będą ze wzrostem cen energii i ubożeniem społeczeństwa.

Negatywne zjawiska w sferze gospodarczej

Największy wpływ na gospodarkę Gminy Kamieńska ma położenie. Przez gminę prowadzi jeden z najważniejszych ciągów drogowych w Polsce – autostrada A1. Łączy ona Morze Bałtyckie ze Śląskiem i dalej z Czechami i Słowacją. Korzyścią wynikającą z położenia przy autostradzie A1 jest łatwiejszy dostęp do europejskiej sieci transportowej, co przyciąga nowych przedsiębiorców i inwestorów do regionu. Wielu przedsiębiorców decyduje się na ulokowanie swojego biznesu w pobliżu autostrady A1, co zwiększa liczbę miejsc pracy dla mieszkańców Gminy Kamieńsk. Wpływ ten może być szczególnie korzystny dla małych i średnich przedsiębiorstw, które chcą dotrzeć do klientów w całym kraju. Ponadto, położenie Gminy Kamieńsk przy autostradzie A1 może przyczynić się do rozwoju turystyki. Autostrada ta jest jednym z głównych szlaków komunikacyjnych w Polsce, co oznacza, że mieszkańcy innych regionów kraju mogą łatwo dotrzeć do Gminy Kamieńsk. Dostęp do autostrady A1 może przyciągnąć turystów, którzy szukają łatwego sposobu na dotarcie do tej okolicy, co przyczyni się do wzrostu liczby turystów i wpłat do budżetu gminy.

Fotografia 1 Widok na węzeł autostradowy w Kamieńsku, w tle Elektrownia Bełchatów

Źródło: Fotografia własna

Drugim elementem, który ma wpływ na gospodarkę gminy jest Elektrownia Bełchatów wraz z kopalnią węgla brunatnego. Kopalnia Bełchatów to największa otwarta kopalnia węgla brunatnego w Europie i wraz z elektrownią największe źródło emisji gazów cieplarnianych w Polsce. Ze względu na swój rozmiar i wpływ na środowisko naturalne, kopalnia Bełchatów ma znaczny wpływ na Gminę Kamieńsk. Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów, należąca do Polskiej Grupy Energetycznej, odgrywa ważną rolę w gospodarce nie tylko samej Gminy Bełchatów, ale także w całym regionie łódzkim, w tym także w Gminie Kamieńsk. Wpływ kopalni na gospodarkę Gminy Kamieńsk można podzielić na kilka obszarów.

Po pierwsze, Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów jest jednym z największych pracodawców w regionie, co wpływa na liczbę miejsc pracy dla mieszkańców Gminy Kamieńsk. Wiele osób zatrudnionych w kopalni, a także w firmach z nią związanych, pochodzi z pobliskich miejscowości, w tym z Gminy Kamieńsk. Dzięki temu, kopalnia w Bełchatowie generuje znaczną część dochodu dla Gminy Kamieńsk, poprzez wynagrodzenia pracowników i podatki od firm. Jednakże, kopalnia ta ma także negatywny wpływ na środowisko naturalne i zdrowie mieszkańców Gminy Kamieńsk. W wyniku wydobycia węgla brunatnego, emitowane są substancje szkodliwe dla powietrza, wody i gleby, co wpływa na jakość życia mieszkańców. Ponadto, kopalnia zużywa znaczne ilości wody, co może prowadzić do obniżenia poziomu wód gruntowych i wpłynąć na jakość wody dostępnej dla mieszkańców.

W kolejnych latach planowane jest powolne wygaszanie kopalni oraz samej elektrowni. Zostanie ona zlikwidowana, co będzie miało konsekwencje dla całego regionu. Gmina Kamieńsk znalazła się w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego jako region, który może szczególnie odczuć wygaszenie działalności kopalni i elektrowni. Sprawiedliwa transformacja to proces, który ma na celu przejście z gospodarki opartej na paliwach kopalnych na gospodarkę zrównoważoną, niskoemisyjną i bardziej efektywną energetycznie. W województwie łódzkim proces ten ma szczególne znaczenie ze względu na dużą obecność przemysłu, w tym kopalń węgla brunatnego, elektrowni i zakładów przemysłowych. Jednym z ważniejszych aspektów transformacji w województwie łódzkim jest ochrona środowiska. Wiele kopalń i elektrowni emituje znaczne ilości zanieczyszczeń, co negatywnie wpływa na jakość powietrza i wody. W związku z tym, konieczne jest wprowadzenie nowych technologii, które umożliwią redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz poprawią jakość wody i gleb. Kolejnym ważnym aspektem sprawiedliwej transformacji jest rozwój sektora odnawialnych źródeł energii. Województwo łódzkie charakteryzuje się doskonałymi warunkami do produkcji energii z wiatru i promieni słonecznych, co może przyczynić się do zmniejszenia emisji CO₂ i poprawy jakości powietrza. Wspieranie inwestycji w te technologie może też stworzyć nowe miejsca pracy i przyciągnąć nowych inwestorów do regionu.

Istotnym elementem procesu transformacji jest także ochrona interesów społecznych. W związku z zamknięciem kopalni węgla brunatnego i elektrowni, istnieje ryzyko utraty miejsc pracy dla pracowników tych zakładów. Konieczne jest zatem zapewnienie im alternatywnych źródeł zatrudnienia, np. poprzez inwestycje w sektorze odnawialnych źródeł energii czy w rozwój innych gałęzi przemysłu. Wspieranie rozwoju sektora usług może być również kluczowe dla transformacji w województwie łódzkim. Wraz z rozwojem nowych technologii i branż, rośnie zapotrzebowanie na specjalistów, którzy są w stanie zaspokoić potrzeby rynku pracy. W związku z tym, istotne jest inwestowanie w rozwój edukacji i szkolenia zawodowego, aby ludzie mieli szansę zdobyć nowe kwalifikacje i podjąć pracę w nowych branżach.

Sprawiedliwa transformacja to największe wyzwanie gospodarcze i społeczne dla Gminy Kamieńsk w kolejnych latach. W świetle zmian dominującym problemem jest struktura przedsiębiorstw w gminie. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Kamieńsku najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz Budownictwo. W branżach tych brakuje firm o potencjale innowacyjnym. Handel oparty jest o drobne punkty, które powoli tracą na znaczeniu. Budownictwo natomiast jest uzależnione od czynników krajowych. Rok 2023 przyniósł znaczny spadek obrotów na rynku budowlanym w Polsce, co już jest widoczne w lokalnych przedsiębiorstwach.

Obszarem o kumulacji negatywnych zjawisk gospodarczych jest historyczne centrum Miasta Kamieńsk, m.in. Plac Wolności oraz ulice: Wieluńska, Szkolna, Górnicza, Zjednoczenia, Kościuszki, Konopnickiej. Występuje tu stopniowy zanik firm wszelkiego typu.

Handel artykułami spożywczymi przeniósł się z centrum do nowo wybudowanych dyskontów spożywczych usytuowanych na osiedlach, głównie w dużych skupiskach mieszkaniowych. Drobny handel umiera w całym mieście, brakuje małych, rodzinnych sklepów spożywczo-przemysłowych, które kiedyś zlokalizowane były właśnie w historycznym centrum Kamieńska. Zniknęły również drobne punkty usługowe, które koncentrują się przy Placu Wolności.

Upadek małych sklepów na rzecz dyskontów w całej Polsce jest jednym z trendów, który zauważalny jest w ostatnich latach. Dyskonty stanowią coraz większą konkurencję dla małych sklepów, oferując produkty w niższych cenach i bardziej atrakcyjnych warunkach. Z tego powodu wiele małych sklepów jest zmuszonych do zamknięcia swoich drzwi, co prowadzi do ich upadku. Głównym powodem ich upadku jest niekonkurencyjność w stosunku do dyskontów. Dyskonty oferują produkty w niższych cenach, ponieważ korzystają z niższych kosztów zakupu i mniejszych wydatków na reklamę. W rezultacie klienci coraz częściej wybierają dyskonty, zamiast małe sklepy. Na terenie miasta znajduje się m.in. sieć Biedronka, Dino.

Innym powodem likwidacji małych sklepów w Kamieńsku jest rosnące znaczenie zakupów online. Wiele osób coraz częściej wybiera zakupy przez Internet, ponieważ jest to wygodne i pozwala na oszczędność czasu i pieniędzy. W rezultacie wiele małych sklepów traci klientów, którzy wolą robić zakupy online, co prowadzi do ich upadku. Upadek małych sklepów ma negatywny wpływ na lokalną gospodarkę. Sklepy te często stanowią ważne źródło dochodu dla miejscowych przedsiębiorców i pracowników, a ich upadek może prowadzić do utraty miejsc pracy i pogorszenia sytuacji finansowej wielu rodzin.

Największe problemy gospodarcze występują przy Placu Wolności i jego okolicach. Plac nie jest miejscem prestiżowym i jest niechętnie odwiedzany przez osoby spoza Kamieńska. Powinien tętnić życiem i być chętnie odwiedzany zarówno przez mieszkańców jak i turystów. Brakuje tu życia społecznego, co ma wpływ na rozwój gospodarczy. Zagospodarowanie parku w centrum, stworzenie miejsc odpoczynku, relaksu, zabawy będzie miało wymierny wpływ na rozwój działalności gospodarczej.

Fotografia 2 Małe punkty handlowe w centrum miasta

Źródło: Fotografia własna

Na terenie centrum miasta pozostały małe sklepy. Największym powodzeniem cieszą się w nich niestety artykuły alkoholowe. Zazwyczaj inne zakupy dokonywane są w dyskontach spożywczych, ze względu na niższą cenę. Widoczny jest całkowity odpływ przedsiębiorców z centrum miasta.

Kamienice w centrum są zaniedbane, co bezpośrednio wpływa na postrzeganie miejsca. Klientami lokalnych punktów handlowych czy usługowych są zatem jedynie mieszkańcy centrum. Brakuje tu punktów gastronomicznych, dlatego miejsce omijają również turyści.

Fotografia 3 Punkty handlowe przy Placu Wolności

Źródło: Fotografia własna

Przedsiębiorcy w wielu przypadkach wolą lokować swoje punkty handlowe, usługowe w nowej zabudowie, pozostawiając lokale w starszych kamienicach. Decyduje dostęp do miejsc parkingowych i lepszych warunków pracy.

Fotografia 4 Dawna Restauracja Prestige przy Placu Wolności - zburzona

Źródło: Fotografia własna

W Kamieńsku brakuje punktów gastronomicznych, a te do niedawna istniejące, zamknęły działalność. Restauracje stanowią ważną część naszej kultury i społeczeństwa każdego miasta. Jednym z największych powodów, dla których małe restauracje w małych miastach upadają, jest brak stałej bazy klientów. W małych miasteczkach takich jak Kamieńsk trudno jest przyciągnąć

wystarczającą liczbę klientów, aby utrzymać opłacalność biznesu. Często jest to spowodowane niską liczbą mieszkańców lub brakiem turystów. Małe miasteczka zwykle nie są znane z powodu swojej gastronomii, a ludzie chętniej jedzą w większych miastach, gdzie jest więcej możliwości.

Kolejnym czynnikiem, który przyczynia się do upadku małych restauracji w całym regionie, jest wysoki koszt prowadzenia biznesu. Rosnące koszty energii, personelu, pogorszenie się sytuacji rynkowej powodują, że mieszkańcy coraz rzadziej korzystają z lokali gastronomicznych.

Należy wskazać, że Miasto Kamieńsk nie posiada potencjału do rozwoju turystyki. Brak tu zabytków i atrakcji, które mogłyby przyciągnąć odwiedzających. Jednak obszar wiejski gminy posiada potencjał, który można wykorzystać. Chodzi głównie o wykorzystanie Góry Kamieńsk dla turystyki rowerowej, pieszej czy narciarstwa.

Małe miasteczka są ważnym elementem krajobrazu kraju i lokalnych społeczności. Niestety, wiele z nich boryka się z poważnymi problemami gospodarczymi, które wpływają na jakość życia mieszkańców i przyszłość tych społeczności. Podobna sytuacja występuje w Kamieńsku.

Jednym z głównych problemów gospodarczych w małych polskich miastach jest brak inwestycji i nowych miejsc pracy. Wiele firm decyduje się na lokalizację swoich działalności w większych miastach, gdzie mają większy dostęp do zasobów i rynków. W konsekwencji, mieszkańcy Kamieńska często mają trudności ze znalezieniem pracy, a ci, którzy pracują, często muszą dojeżdżać do innych miast. Inaczej wygląda sytuacja na terenach wiejskich Gminy Kamieńsk, gdzie nie dochodzi do kumulacji problemów gospodarczych.

Drugim problemem jest brak rozwoju infrastruktury, co wpływa na rozwój gospodarczy i przyciąganie nowych inwestycji. Kamieńsk ma słaby dostęp do transportu publicznego, niskie pokrycie siecią internetową, a także niewystarczające zaplecze dla biznesu. To wszystko utrudnia przyciągnięcie nowych firm, co z kolei wpływa na rozwój miejscowych społeczności. Głównym problemem jest emigracja młodych ludzi, którzy szukają lepszych możliwości edukacji i pracy w większych miastach lub za granicą. W mieście brakuje atrakcyjnych miejsc pracy i często nie ma szkół wyższych, co uniemożliwia młodym ludziom rozwój zawodowy i karierę. Emigracja młodych ludzi jest problemem dla lokalnych społeczności, ponieważ powoduje starzenie się populacji i brak nowych sił roboczych.

Kolejnym problemem jest niski poziom życia i ubóstwo wśród mieszkańców. Kamieńsk ma niskie stawki wynagrodzeń, a koszty życia są wciąż wysokie. Potęguje to wysoka inflacja. To prowadzi do ubóstwa, co wpływa na jakość życia mieszkańców i przyczynia się do powstania nierówności społecznych. W całej gminie istnieje problem braku atrakcyjnych miejsc turystycznych i kulturalnych, co utrudnia rozwój lokalnej gospodarki i przyciąganie turystów.

Stwierdza się, że obszarem o największych problemach gospodarczych jest obszar historycznego centrum Miasta Kamieńsk. W innych miejscowościach gminy problemy występują sporadycznie i nie są ze sobą powiązane. Poszczególne miejscowości wiejskie koncentrują się na produkcji rolnej lub posiadają wydzielone strefy przemysłowe.

Strukturalne problemy z likwidacją firm występują w ścisłym centrum Miasta Kamieńska, co pokrywa się w znacznej mierze z problemami natury społecznej i degradacji infrastrukturalnej. Teren uznawany jest za mało atrakcyjny pod względem gospodarczym, co skutkuje odpływem małych firm lub całkowitą ich likwidacją.

3.4. Sfera środowiskowa

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, kolejnym kryterium oceny jest stan środowiska naturalnego.

Zasoby geologiczne

Gmina Kamieńsk pod względem fizyczno-geograficznym znajduje się w zasięgu mezoregionu Wzgórza Radomszczańskie oraz należy do mezoregionu Wysoczyzny Bełchatowskiej, związanej genetycznie z obszarem Nizin Środkowopolskich.

Wysokości bezwzględne na terenie gminy kształtują się od ok. 200 m n.p.m. koło Kmiecizny do ponad 243 m n.p.m. koło Koźniewic. Wzgórza morenowe występują w części północno-wschodniej i południowo-wschodniej gminy. Cechuje je południkowy przebieg, wysokości względne od 5 do 20 m i spadki o nachyleniach ok. 10%. Ich wysokości bezwzględne wynoszą ok. 230 m n.p.m. Istotnym elementem rzeźby jest składowisko zewnętrzne nadkładu kopalni węgla brunatnego, które wznosi się na wysokość ponad 400 m n.p.m. Powierzchnię gminy rozcinają niewielkie ciek wodne: Jeziorka

i Kamionka. Zachodnią granicę gminy stanowi Widawka, która na niewielkim odcinku jest też rzeką wewnętrzną Gminy Kamieńsk. Najniższe położone dna dolin rzecznych osiągają wysokość ok. 190 m n.p.m. Przez teren gminy przebiega również dział wodny I rzędu, rozdzielający dorzecza Odry i Wisły. Nakładające się czynniki naturalne oraz przekształcenia antropogeniczne, w postaci zwałowiska kopalni węgla brunatnego, sprawiają, że powierzchnia terenu gminy jest urozmaicona i charakteryzuje się dużą rozpiętością wysokości względnych.

Budowa geologiczna

Podłoże geologiczne Gminy Kamieńsk wiąże się z istnieniem znacznie większej struktury geologicznej zwanej Niecką Łódzką, powstałej na skutek ruchów tektonicznych u schyłku jury. W górnej kredzie Niecka Łódzka przekształciła się w głębokomorski basen, który wypełnił się osadami tak, by w końcu kredy stała się łądem. Cały omawiany obszar pokrywały lokalne zbiorniki słodkowodne o zmiennym zasięgu i różnej głębokości. Najgłębszym i największym był zbiornik zajmujący rów tektoniczny w obrębie skał jurajskich i ciągnący się od Kamieńska na wschodzie po Szczerców, długości ok. 40 km, szerokości 2-3 km i głębokości ponad 200 m. Rów ten wypełniają utwory mioceny i plioceny: piaszczyste, mułkowe i ilaste pokryte płaszczem luźnych osadów czwartorzędowych. W obrębie osadów miocenów występuje seria węgla brunatnego odkryta w 1960 r. W zaburzeniach lokalnych niewielką rolę odegrały także masy solne cechsztynu (górny perm), które stanowią bezpośrednie podłoże późniejszych osadów. Halotektonika przyczyniła się do urozmaicenia łagodnego na ogół i spokojnego synklinalnego układu warstw niecki łódzkiej. Na terenie gminy halotektoniczne antykliny występują w okolicach Kamieńska. Na urozmaiconej powierzchni skał mezozoicznych spoczywają w nielicznych miejscach osady trzeciorzędowe, lecz decydujący wpływ na ukształtowanie powierzchni Gminy Kamieńsk miała epoka lodowcowa. Na pokrywie gruntów trzeciorzędowych, a przeważnie wprost na litym podłożu, spoczywa gruby płaszcz osadów czwartorzędowych. W olbrzymiej części są to skały Skandynawii oraz północnych obszarów Polski rozkruszone przez transport lodowcowy i wodny.

Wszystkie utwory dostępne na powierzchni (wyłączając utwory wieku trzeciorzędowego i czwartorzędowego zwałowane w postaci zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywką) są więc wieku czwartorzędowego. Ich miąższość jest bardzo zróżnicowana i waha się od kilkunastu metrów w rejonie Kamieńska do 318 metrów w zachodnim narożniku gminy. Należą do nich piaski, utwory mieszane piaszczysto-żwirowe i gliny. W części północnej gminy znaczne obszary pokrywają utwory plejstoceńskie moreny czołowej. Są to piaski, żwiry i głazy nie tworzące wyraźnych form o miąższości powyżej 2 m. Na zachód i południe od wsi Gorzędów i Kamieńska oraz w podłożu miasta znajdują się utwory plejstoceńskie - gliny zwałowe starszego stadiału. W dolinach cieków wodnych zalegają utwory aluwialne oraz występują torfowiska. W północnej części gminy w dolinie

rzeki Jeziorka (rejon wsi Podjeziro i Napoleonów) zalegają udokumentowane torowiska o miąższości przekraczającej 1 m.

Zasoby kopalin

Na terenie Gminy Kamieńsk występują liczne zasoby kopalin. Ich charakterystykę przedstawiono szczegółowo w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieńsk*.

W granicach gminy znajduje się również kilka terenów górniczych.

W związku z bliskim sąsiedztwem kopalni węgla brunatnego ważne zagadnienie dla gminy stanowi eksploatacja kopalin odbywająca się poza granicami gminy. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywki węgla brunatnego na terenie sąsiedniej Gminy Kleszczów, powstał lej depresyjny, który obejmował swym zasięgiem do niedawna praktycznie cały obszar Gminy Kamieńsk, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej już odkrywki.

Obecnie, w wyniku przebudowy układu odwadniania i wyłączania studni odwadniających we wschodniej części odkrywki, lej depresyjny wycofał się z obszarów położonych na wschód od kopalni i obejmuje jedynie środkowe i północne obszary gminy, a zrehabilitowane i zalesione zwałowisko zewnętrzne nadkładu przybrało bardziej „naturalny” wygląd. Niewątpliwie jednak prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły znaczny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego oraz na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze w gminie. Na terenie gminy, na wierzchołku zwałowiska, znajduje się składowisko gipsu pochodzącego z odsiarczania spalin elektrowni Bełchatów, wykorzystywane do produkcji elementów gipsowych stosowanych w budownictwie.

Gleby

Cały obszar gminy leży w zasięgu gleb wykształconych na piaskach lub glebach słabo gliniastych. Gminę można podzielić na dwie części: północną, gdzie dominują gleby słabsze i południową (tereny położone na południe od Kamieńska) z glebami o wyższej bonitacji.

W części północnej dominują gleby wytworzone z piasków o bonitacji V-VI. Są to gleby niespójne, kwaśne, ostro reagujące na brak opadów.

W dolinach cieków wodnych występują głównie gleby murszowe wytworzone w piaskach i pyłach. Przeważnie są to użytki zielone klas V, VI. Wskazane jest utrzymanie tych terenów w trwałym użytkowaniu zielonym.

W części południowej dominują gleby klasy IV b z niewielkimi enklawami gleb o bonitacji V. Są to gleby słabogliniaste i gliniaste lekkie, gleby kwaśne. Zaliczane są one do kompleksu żytinioziemniaczanego, odpowiednie dla sadownictwa. Należy je zachować w uprawie rolnej.

Ogółem grunty chronione, klasy I-IV zajmują w granicach Gminy Kamieńsk powierzchnię 1153,3 ha. Stanowi to ok. 12% jej powierzchni. Gleby te głównie skoncentrowane są w pasie od miejscowości Gorzędów poprzez Kamieńsk do miejscowości Pytowice.

Wody podziemne

Zgodnie z podziałem regionalnym zwykłych wód podziemnych wg Paczyńskiego (1995) obszar Gminy Kamieńsk należy do regionu łódzkiego, jednostki strukturalne na obszarze gminy to Niecka Łódzka wchodząca w skład Synklinorium Szczecińsko-Łódzko-Miechowskiego i Tektoniczny Rów Kleszczowa.

Obszar gminy jest zasobny w wody podziemne, istnieje możliwość ujmowania wód czwartorzędowego i kredowego poziomu wodonośnego i one właśnie stanowią podstawowe użytkowe poziomy wodonośne. Pomimo że na znacznych obszarach są słabo izolowane i narażone na zanieczyszczenia powierzchniowe, użytkowe poziomy wodonośne charakteryzują się dobrą jakością. Stopień antropopresji na wody głównych poziomów użytkowych jest niski i znaczna ich część prowadzi wody mieszczące się w przedziale tła pierwotnego poszczególnych poziomów. Nie stwierdzono także występowania zanieczyszczeń wód podziemnych w skali makroregionalnej. Wody

podziemne w rejonie zwałowiska zewnętrznego charakteryzują się dobrą jakością odpowiadającej klasie Ia i Ib (wody najwyższej i wysokiej jakości).

W związku z bliskim sąsiedztwem kopalni węgla brunatnego ważne zagadnienie stanowi eksploatacja kopalni odbywająca się poza granicami gminy. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywki węgla brunatnego na terenie sąsiedniej jednostki - Kleszczowa, powstał lej depresyjny, który obejmuje swym zasięgiem praktycznie cały obszar Gminy Kamieńsk, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej odkrywki. Obecnie, w wyniku przebudowy układu odwadniania i wyłączania studni odwadniających we wschodniej części odkrywki, lej depresyjny wycofał z obszarów położonych na wschód od kopalni i obejmuje jedynie środkowe i północne obszary gminy, a zrehabilitowane i zalesione zwałowisko zewnętrzne nadkładu przybrało bardziej „naturalny” wygląd. Niewątpliwie jednak prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły znaczny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego oraz na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze.

Badania prowadzone na składowisku dotyczące jakości wód podziemnych za okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. wykazały, iż metale ciężkie występowały w ilościach niewielkich, często poniżej zakresu oznaczalności, i nie miały negatywnego wpływu składowiska na środowisko wód podziemnych.

Gmina położona jest w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych, oznaczonej kodem PLGW600083. Jej charakterystykę, zgodnie z „Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” (Dz. U. z 2016 r. 1967), przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26 Charakterystyka jednolitej części wód podziemnych

kod JCWPd	PLGW600083	
ocena stanu	ilościowy	słaby
	chemiczny	dobry
zakładany cel środowiskowy	ochrona stanu ilościowego przed dalszym pogorszeniem dobrego stanu chemicznego	
ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	zagrożona	
derogacje	ustalenie celów mniej rygorystycznych; brak możliwości technicznych	
uzasadnienie derogacji	Przyczyny antropogeniczne: Ze względu na intensywny pobór wód podziemnych związany z odwadnianiem górniczym (Pole Bełchatów i pole Szczerców), procesy ascenzji wód zasolonych. Brak możliwości likwidacji kopalni przed wyeksploatowaniem złoża, ze względów gospodarczych.	

Wody powierzchniowe

Przeważająca część Gminy Kamieńsk odwadniana jest jednak do zlewni Widawki (dorzecze Odry), a jedynie fragment położony na południe od miejscowości Gorzędów odwadnia rzeka Luciąża, należąca do dorzecza Wisły. System wodny gminy stanowią stosunkowo niewielkie cieki o małych przepływach. Jedyną większą rzeką jest Widawka, która płynie południowo-zachodnim skrajem gminy. Z pozostałych cieków wymienić należy:

- Rzeka Kamionka - nad którą położone jest miasto Kamieńsk. Bierze ona swój początek poza granicami gminy w okolicach wsi Chrzanowice i wpływa na teren gminy z kierunku południowo-wschodniego w okolicach linii kolejowej, mija Kamieńsk ograniczając miasto od południa,

wschodu i północy i płynąc w kierunku północno-zachodnim dociera do zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki, aby dotrzeć do Widawki;

- Rzeka Jeziorka - która bierze swój początek w okolicach Danielowa i płynąc w kierunku południowo-zachodnim, podobnie jak Kamionka, dopływa do zwałowiska i uchodzi do Widawki.

Obie rzeki na całej swej długości przyjmują bezimienne dopływy. Następnie tworząc kanał odwadniający otaczający wzniesienie od północy, wschodu i południa odbierają wodę ze zwałowiska i uchodzą do Widawki.

Podkreślenia wymaga fakt, iż obieg wody w gminie od czasu budowy kopalni węgla brunatnego uległ niemal całkowitemu przeobrażeniu. Bariery studni odwadniających złoża węgla Bełchatów spowodowały odwodnienie terenu i powstanie rozległego leja depresji, który objął w minionych latach praktycznie cały obszar gminy.

Gospodarka rolna, wskutek obniżenia lustra wód gruntowych, opiera swoją produkcję przede wszystkim na wodach opadowych (zawieszonych). Większe ciekі (Widawka, Kamionka, Jeziorka) nie mają już charakteru naturalnego, gdyż zostały częściowo ujęte w kanały, bądź przełożone, by nie kolidować ze zwałowiskiem zewnętrznym nadkładu odkrywki. Całość obrazu ingerencji człowieka w sieć hydrograficzną dopełniają melioracje.

Biorąc pod uwagę fakt wycofywania się leja depresyjnego z terenu Gminy Kamieńsk, przewidywane szkodliwe wpływy robót górniczych zakładu górniczego sąsiadującego z gminą na środowisko będą nieznaczne. Obecnie lej depresyjny odsuwa się na zachód i następuje stopniowe odbudowywanie poziomu wód gruntowych. Proces odbudowy zwierciadła wód podziemnych następuje od początku lat 90-tych.

W związku z bliskim sąsiedztwem kopalni węgla brunatnego ważne zagadnienie stanowi eksploatacja kopalni odbywająca się poza granicami Gminy Kamieńsk. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywki węgla brunatnego na terenie sąsiedniej jednostki - Kleszczowa, powstał lej depresyjny, który obejmuje swym zasięgiem praktycznie cały obszar Kamieńska, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej odkrywki. Obecnie, w wyniku przebudowy układu odwadniania i wyłączenia studni odwadniających we wschodniej części odkrywki, lej depresyjny wycofał z obszarów położonych na wschód od kopalni i obejmuje jedynie środkowe i północne obszary Gminy Kamieńsk, a zrehabilitowane i zalesione zwałowisko zewnętrzne nadkładu przybrało bardziej „naturalny” wygląd. Niewątpliwie jednak prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły znaczny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego oraz na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze

Wody stojące stanowi zespół stawów rybnych w miejscowości Kmieczna. Program małej retencji dla województwa łódzkiego przewiduje na terenie Gminy Kamieńsk budowę:

- zbiornika retencyjnego „Gorzędów” o powierzchni 1,5 ha i pojemności 18 tys. m³,
- zbiornika retencyjnego „Kamieńsk” o powierzchni 62,4 ha i pojemności 567,2 tys. m³.

Obszar gminy położony jest w zasięgu 4 jednolitych części wód powierzchniowych wyznaczonych zgodnie z „Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” (Dz. U. z 2016 r. 1967). Ich charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych

nazwa JCW (krajowy kod Jednolitej części wód powierzchniowych)	status	ocena aktualnego stanu	zakładany cel środowiskowy	ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	derogacje	uzasadnienie derogacji
RW6000191825 Widawka od Kręcicy do Krasówki	silnie zmieniona część wód	zły	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych	W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych.
RW60001618229 Rakówka	silnie zmieniona część wód	zły				
RW600016182139 Widawka do Kręcicy	naturalna część wód	zły	osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych	
RW600016182169 Jeziorka	silnie zmieniona część wód	zły	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych	

Zasoby przyrodnicze

Flora Gminy

Współczesne przemiany flory Gminy Kamieńsk wiążą się z sukcesywnym wprowadzaniem jednogatunkowych borów sosnowych. Flora naturalnych zbiorowisk stopniowo zanika i ubożeje. Zmienione i osłabione fitocenozy leśne są mało odporne na ekspansję gatunków im obcych. Podobne procesy zanikania gatunków własnych dla naturalnych postaci zespołów i pojawienia się im obcych - chwastów, występują na torfowiskach i łąkach. Zdecydowana większość gatunków roślinnych występujących na terenie gminy należy do tzw. elementu geograficznego holarktycznego i jego podelementów:

- wokółbiegunowego (np. borówka brusznica, widłak jałowcowaty),
- eurosyberyjskiego (sosna zwyczajna),
- środkowoeuropejskiego (dąb bezszypułkowy),
- subatlantycko-europejskiego (trawa szczerbica siwa, żarnowiec miotlasty).

Lasy

Szczególnie znaczącym elementem środowiska są lasy. Spełniają one wielorakie funkcje: środowiskotwórcze, krajobrazowe, ochronne, społeczne - przyczyniając się do zachowania równowagi ekologicznej w obrębie gminy. W uszczegółowieniu funkcje lasu kształtują się następująco:

- retencjonowanie wody i łagodzenie ekstremalnych stanów przepływu wód powierzchniowych i gruntowych,
- przeciwdziałanie degradacji i erozji gleb oraz stepowienia krajobrazu,
- wiązanie dwutlenku węgla i gazów przemysłowych z powietrza, wody i gleby oraz neutralizacja ich negatywnego działania,
- korzystna modyfikacja warunków hydrologicznych i topoklimatycznych na terenach rolniczych,
- zachowanie zasobów genowych fauny i flory oraz przywracanie bioróżnorodności i naturalności krajobrazu,
- tworzenie możliwości wypoczynku oraz poprawy warunków życia dla ludności gminy.

Naturalną szatę leśną w gminie stanowią zbiorowiska borów sosnowych i borów mieszanych dębowo - sosnowych oraz lasów łąkowych. Obecnie na terenie gminy dominują siedliska boru świeżego. Drzewostan stanowi niemal w 100% sosna z pojedynczą brzozą i świerkiem. Zwarte obszary leśne są stosunkowo niewielkie i zlokalizowane głównie w części zachodniej gminy - są to Lasy Państwowe administrowane przez Nadleśnictwo Bełchatów. Jako lasy otaczające kompleks przemysłowy Bełchatów kwalifikuje się je w całości do kategorii lasów ochronnych.

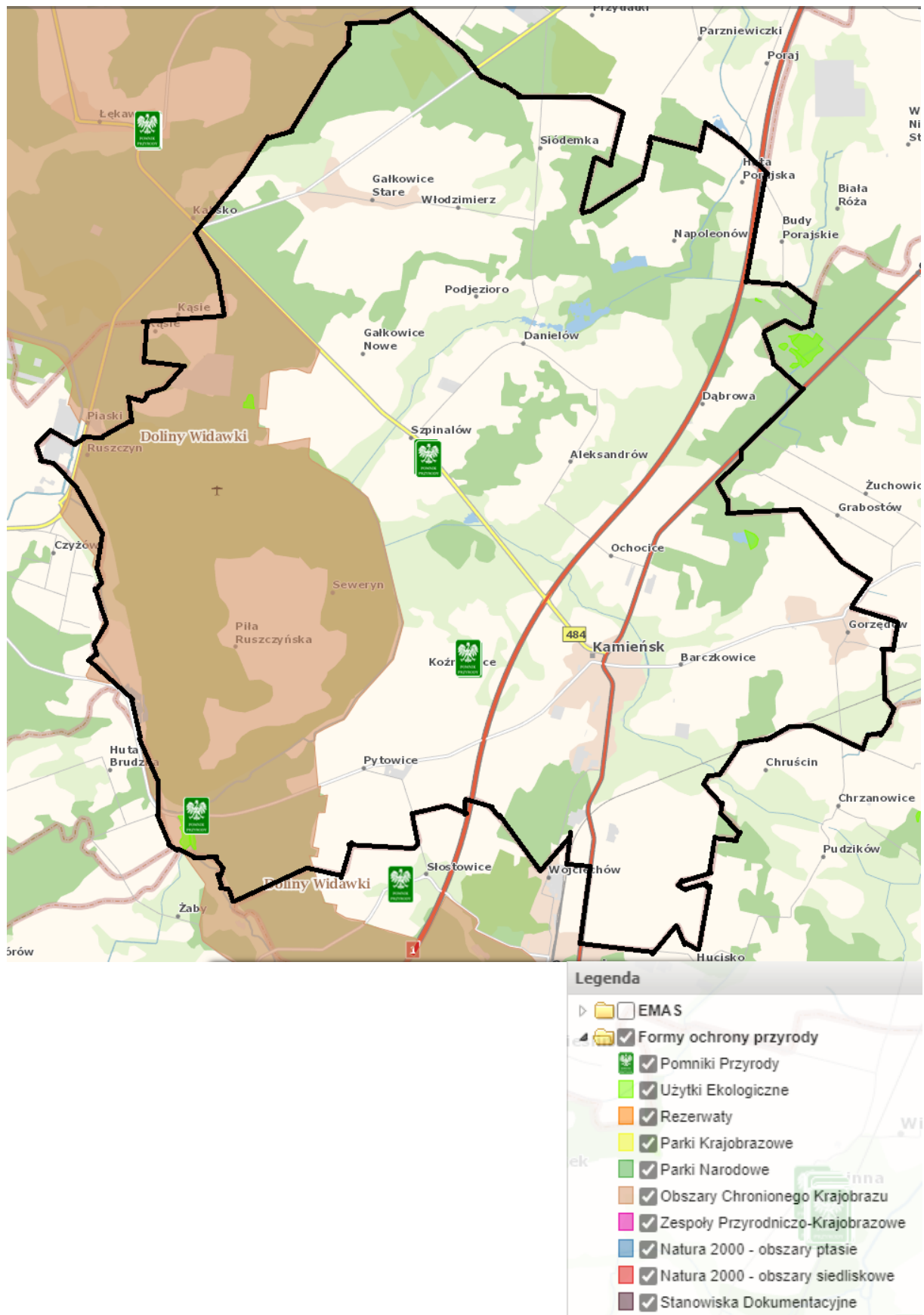
Na terenie gminy lasy i tereny leśne zajmują powierzchnię 3602,4 ha, co stanowi ok. 37,6% ogólnej powierzchni. Największy kompleks stanowią lasy w okolicach Pytovic i Koźniewic. Zalesienie w gminie ciągle wzrasta, co wiąże się z sukcesywnym zalesianiem zwałowiska oraz zalesianiem gruntów rolnych przez prywatnych właścicieli. Lasy Gminy Kamieńsk należą administracyjnie do Nadleśnictwa Bełchatów, Nadleśnictwa Radomsko oraz częściowo do Nadleśnictwa Piotrków.

Formy ochrony przyrody

Na podstawie ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.) formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Na terenie Gminy Kamieńsk występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”,
- Pomniki przyrody,
- Użytki ekologiczne.

Rysunek 3 Formy ochrony przyrody w Gminie Kamięńsk

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Obszar ten jest elementem regionalnego systemu obszarów chronionych województwa (SOCh).

Pomniki przyrody

Jedną z form ochrony przyrody stanowią pomniki przyrody, które definiuje się jako pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Na terenie Gminy Kamieńsk za pomniki przyrody zostały uznane następujące obiekty:

- trzy lipy drobnolistne o obwodzie pni 570 cm, 325 cm i 400 cm położone w parku w Pytowicach, teren byłego PGR,
- dwa wiązy górskie o obwodzie pni po 250 cm położone j.w.,
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 280 cm, położony j.w.,
- trzy dęby szypułkowe o obwodzie pni 595 cm, 403 cm, 350 cm rosnące we wsi Szpinalów,
- dwa dęby szypułkowe o obwodzie pni: 330 cm i 370 cm rosnące w miejscowości Koźniewice.

Na liście obiektów proponowanych do objęcia ochroną konserwatorską znajdują się:

- dąb czerwony o obwodzie pnia 400 cm, położony w leśnictwie Pytowice, Nadleśnictwo Bełchatów,
- lipa drobnolistna o obwodzie pnia 220 cm, rosnąca w Gorzędowie na terenie stanowiącym park dla mieszkańców wsi (obok budynku siedziby OSP),
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 290 cm, rosnący w Pytowicach w parku na terenie byłego PGR,
- dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm, rosnący w Pytowicach, Kmiecizna ok. 20 m od drogi z Pytovic do Łękińska.

Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt, i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Istotnym powodem tworzenia użytków ekologicznych jest potrzeba objęcia ochroną niewielkich powierzchniowo obiektów, ale cennych pod względem przyrodniczym, o dużym znaczeniu dla zachowania unikatowych zasobów genowych. Z reguły nie mogły one zostać objęte ochroną rezerwatową ze względu na niewielką powierzchnię i mniejszą rangę walorów przyrodniczych.

Wykaz użytków ekologicznych na terenie Gminy Kamieńsk przedstawiono w *POŚ Gminy Kamieńsk*, na obszarze gminy wyróżniono 4 użytki.

Powietrze atmosferyczne²

Jak zapisano w PGN, do głównych obszarów problemowych Gminy Kamieńsk w zakresie gospodarki niskoemisyjnej zaliczają się niska emisja z sektora mieszkaniowego oraz transport. Poniżej opisano obydwie zagadnienia.

Niska emisja z sektora mieszkaniowego

Sektor mieszkaniowy na terenie gminy ma największy udział w generowanej emisji dwutlenku węgla. Główną przyczyną wysokiej emisji w tym sektorze jest wysokie wykorzystanie węgla jako nośnika ciepła, 70,00% ankietowanych na terenie gminy wskazało na wykorzystywanie węgla jako nośnika ciepła. Mimo korzystnego położenia gminy przy magistralnym gazociągu Częstochowa - Piotrków

² Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kamieńsk na lata 2019 – 2024 (PGN)

największymi źródłami zanieczyszczeń powietrza zlokalizowanymi na jej terenie są kotłownie oraz indywidualne paleniska, gdyż większość budynków ogrzewana jest węglem. Istotnym czynnikiem energochłonnym, który czyni opalanie gazem zbyt drogim jest niedocieplenie budynków. W starych budynkach często wykorzystywane jest nieefektywne oświetlenie. Ponadto, termomodernizacja nie jest przeprowadzona kompleksowo (tj. docieplenie ścian i stropodachów, przegród wewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej). Wysoka emisja w sektorze mieszkaniowym związana jest także z niewielkim wykorzystaniem OZE na terenie gminy.

Działaniami, jakie należy prowadzić w celu ograniczenia emisji z sektora mieszkaniowego, są:

- termomodernizacja budynków sektora mieszkaniowego wraz z wymianą lub modernizacją źródeł ciepła,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, poprzez montaż kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznych oraz pomp ciepła,
- podejmowanie działań związanych z wykorzystaniem budownictwa pasywnego w sektorze mieszkaniowym oraz prawie zero energetycznego.

Należy zaznaczyć, iż w ostatnich latach zwiększyło się znacznie wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii na terenie gminy poprzez montaż instalacji fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych.

W 2021 r. przy udziale dofinansowania ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu pn. „Odnawialne źródła energii w Gminie Kamięńsk” zainstalowano 100 instalacji fotowoltaicznych, 104 kolektory słoneczne oraz 19 kotłów na biomasę.

Transport

Transport to drugi, co do wielkości sektor, emitujący znaczną ilość gazów cieplarnianych. Sektor transportu na terenie gminy charakteryzuje się dynamiką wzrostu emisji, która będzie utrzymywać się w najbliższych latach. Wielkość emisji zależy również od stanu technicznego pojazdów. Nawierzchnia wielu dróg na terenie gminy wymaga remontów. Jako główne kierunki działań w sektorze transportu należy wskazać:

- działania informacyjno-edukacyjne,
- budowę ścieżek rowerowych,
- modernizację dróg.

System monitorowania jakości powietrza

W Kamięńsku uruchomiono system do monitorowania jakości powietrza w gminie. Dzięki współpracy z Powiatem Radomszczańskim zainstalowano dwa czujniki w następujących lokalizacjach:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamięńsku,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Gorzędowie,

Czujniki tworzą ogólnopolski zintegrowany system informacyjno-pomiarowy, pyłów PM2.5 i PM10, wilgotności, ciśnienia oraz temperatury.

Pomiary dostępne są za pośrednictwem strony internetowej <https://beskidinstruments.com/mapa/> oraz przez aplikację mobilną pt. "Monitoring Powietrza BI" dostępnej bezpłatnie na telefony z systemami Android oraz iOS. Aplikacja do pobrania jest pod poniższymi adresami: Google Play (Android) oraz App Store (iOS).³

Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków⁴

Od dnia 1 lipca 2021 r. każdy właściciel domu lub zarządca budynku będzie miał 12 miesięcy na złożenie deklaracji na temat źródeł ciepła i spalania. Jeżeli źródło ciepła lub spalania paliw zostanie zainstalowane po 1 lipca deklarację należy złożyć w terminie 14 dni. Tego dnia ruszy też Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków, czyli system informatyczny umożliwiający złożenie deklaracji online.

³ kamiensk.pl

⁴ kamiensk.pl

Deklaracje będzie też można złożyć w formie papierowej, a wypełniony dokument będzie można wysłać listem albo złożyć osobiście w urzędzie gminy właściwym ze względu na lokalizację budynku.

Uzupełniając deklarację, trzeba będzie podać dane osobowe albo nazwę właściciela lub zarządcy budynku lub lokalu oraz adres miejsca zamieszkania lub siedziby, a także adres nieruchomości, w obrębie której eksploatowane jest źródło ciepła lub źródło spalania paliw. Ponadto w deklaracji znajdują się informacje o liczbie i rodzaju eksploatowanych w obrębie nieruchomości źródeł ciepła lub źródeł spalania paliw oraz o ich przeznaczeniu i wykorzystywanych w nich paliwach.

Jak poinformował GUNB, deklarację do CEEB będzie musiał złożyć każdy właściciel lub zarządca, nawet jeżeli wcześniej gmina, w której zamieszkuje, przeprowadziła inwentaryzację źródeł ogrzewania.

Prawidłowość wprowadzonych danych zostanie zweryfikowana, np. przez kominiarza przeprowadzającego przegląd komina, który potwierdzi to, co zostało wskazane w deklaracji, uzupełni o dodatkowe dane lub dokona modyfikacji tych istniejących.

Zanieczyszczenie powietrza

Głównym problemem na obszarze gminy jest zjawisko niskiej emisji ze źródeł punktowych. Największym emitentem CO₂ na analizowanym obszarze są budynki prywatne. Sektor budowlany, który zużywa około 70% całkowitej energii, postrzegany jest w Europie Zachodniej głównie przez pryzmat energochłonności. W wielu krajach skutecznie obniża się zużycie energii, głównie poprzez usprawnienie systemów grzewczych, poprawienie termoizolacji oraz wdrażanie proekologicznych rozwiązań. W Niemczech średnie zużycie energii na ogrzewanie domu jednorodzinnego (KWh/m²/r) wznoszonego w kolejnych latach kształtowało się na poziomach: 1957 – 256, 1968 – 187, 1978 – 176, 1983 – 156, 1995 – 94, 2005 – 80, 2010 – 53. Dla porównania w Polsce w 2006 roku wartość ta wynosiła około 170 KWh/m²/rok. Polska „przoduje” w Europie w kategorii emisji dwutlenku węgla przez budynki mieszkalne (czwarte miejsce).

Charakterystyczną cechą niskiej emisji jest jej sezonowa zmienność. W okresach grzewczych notuje się wzrost emisji energetycznej w porównaniu do okresów ciepłych. Zwiększone stężenia zanieczyszczeń występują także w ośrodkach o większej koncentracji zabudowy. Na terenach o zabudowie rozproszonej, emisja niska nie ma takiego znaczenia, gdyż istnieją tam lepsze warunki przewietrzania. Istotny jest także charakter zabudowy na danym terenie, np. przy sprzyjających warunkach atmosferycznych średnia i wyższa zabudowa o zwartym charakterze sprzyja tworzeniu się sytuacji smogowych. Szczególnie istotnym czynnikiem rozpraszającym jest wiatr, który przy tego typu zabudowie ma ograniczone możliwości przewietrzania. Znacznym problemem są również osiedla domów jednorodzinnych o gęstej zabudowie, które podczas użytkowania domowych pieców generują znaczne ładunki zanieczyszczeń, a skupienie wielu domów w jednym miejscu dodatkowo wzmaga efekt emisji szkodliwych substancji.

W budynkach mieszkalnych (w szczególności zaś na obszarach wiejskich gminy) dominują paleniska domowe na paliwa stałe (węgiel, koks, drewno). Występują również piece wykorzystujące olej opałowy i gaz płynny. Często w domowych paleniskach utylizowane są także odpady. Spalanie ich następuje w wyniku chęci pozbycia się zalegających śmieci, jednak niestety częstą główną motywacją jest spalanie ich w celu produkcji ciepła. Utylizacji poddawane są zwykle wszystkie produkty, które ulegną procesowi spalania. Osoba wrzucająca do pieca odpadki rzadko ma świadomość zagrożeń płynących z tego procederu. Po pierwsze jest to nielegalne - niezgodne z prawem, po drugie – spalanie odpadów (kartonów po sokach, mleku, opakowań plastikowych, gumy itp.) w paleniskach do tego nieprzeznaczonych (piece wykorzystywane w domach nie posiadają odpowiednich filtrów, a spalanie zachodzi w zbyt niskiej temperaturze) powoduje przedostawanie się do powietrza substancji szkodliwych dla zdrowia i życia ludzi. W procesie powstają m.in. dioksyny i furany, czyli substancje toksyczne i rakotwórcze.

Problem niskiej emisji związany jest także z rodzajem wykorzystywanego w domostwach pieca oraz jakości opału. W starych budynkach piece te są zwykle już nieefektywne, instalacja może być nieszczelna, a zatem ich efektywność spada. Dodatkowo używany do uzyskania ciepła opał, często jest niskiej jakości. W zależności od budżetu danego gospodarstwa domowego mieszkańcy kupują węgiel dobrej, ale i gorszej jakości, czasami również miał węglowy. Niestety nie zawsze jest to

dobra droga do uzyskania oszczędności. Słabej jakości opał powoduje, że należy go zużyć więcej, aby osiągnąć pożądaną temperaturę, co z kolei wpływa na zwiększenie emisji substancji szkodliwych.

Kolejnym powodem zwiększonej niskiej emisji jest zły stan techniczny budynków i instalacji, który prowadzi do zmniejszenia efektywności energetycznej obiektów. Nieszczelne otwory okienne czy stropodach przyczyniają się do ponoszenia znacznych strat ciepła, co z kolei wymusza zużywanie większej ilości opału. Budynki są niewystarczająco izolowane termicznie. W przypadku obiektów starszych, przepisy budowlane stosowane w latach ich powstania stawiały niewielkie wymagania dotyczące ochrony cieplnej budynków, nie były one również zawsze przestrzegane.

Problem z jakością powietrza wstępuje w całej gminie, w miejscowościach o gęstej zabudowie. Stan jakości powietrza można ocenić jedynie poprzez obserwacje. Miernik jakości powietrza jest usytuowany na Zespole Szkół w Kamieńsku przy ulicy Sportowej.

Fotografia 5 Miasto Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Kamieńsk charakteryzuje się ścisłą zabudową. Większość budynków mieszkalnych w mieście to budynki stare lub bardzo stare. Opalane są węglem, drewnem. Charakteryzują się niskimi parametrami izolacyjnymi. Nowsze domy budowane są głównie na obrzeżach miasta i poza nim.

Problemem jest też wpływ transportu na powietrze. Najpopularniejszymi środkami transportu w Gminie Kamieńsk są środki indywidualne (samochody), funkcję uzupełniającą pełni zaś komunikacja zbiorowa. Zwiększanie się odległości pomiędzy miejscem zamieszkania a miejscem pracy wraz z równoczesnym wzrostem dostępności samochodów powoduje wzrost potrzeb transportowych, którym komunikacja zbiorowa nie zawsze jest w stanie sprostać. Wzrost liczby samochodów, a co z tym związane częstsze migracje ludności, zły stan nawierzchni oraz powstawanie nowych odcinków dróg, wiąże się ze wzrostem emisji, w szczególności tlenków azotu, ale również z pyłem pochodzącym ze ścierania: okładzin hamulcowych, opon oraz nawierzchni jezdni. Dodatkowy problem stanowi emisja pyłu pochodzącego z zabrudzenia jezdni. Stężenia pochodzące od tego typu emisji zależą od typu nawierzchni jezdni, ilości pojazdów, ich wagi oraz opadu deszczu. W grupie zanieczyszczeń generowanych przez transport drogowy znajdują się głównie tlenek węgla, związki azotu, siarki oraz węglowodory i pyły. Emisja ta wzrasta wraz z natężeniem ruchu pojazdów. Największa ilość zanieczyszczeń koncentruje się przy największych ciągach drogowych, w miejscach gdzie występuje największy ruch pojazdów oraz w miastach, w miejscach koncentracji wielu

niewielkich ulic, gdzie ze względu na otaczającą zabudowę możliwości przewietrzania są znacznie ograniczone. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego występuje w niewielkiej odległości od dróg szybkiego ruchu, wraz ze wzrostem odległości, zagrożenie maleje. Należy sobie jednak zadać pytanie, jakiego rodzaju jest to zagrożenie. Otóż wśród konsekwencji wynikających z narażenia organizmu na tego rodzaju zanieczyszczenia powietrza wymienia się: pogorszenie funkcji płuc u dzieci, powodowanie i zaostrzenie astmy oraz reakcji alergicznych, choroby nowotworowe, w tym w szczególności rak płuc oraz choroby krążeniowo-oddechowe. Zanieczyszczenia komunikacyjne wpływają również na powstawanie smogu oraz zakwaszanie środowiska, sprzyjają stopniowej degradacji gleb i szaty roślinnej. Stanowią zatem zagrożenie dla całego środowiska przyrodniczego oraz organizmów zamieszkujących te obszary.

Fotografia 6 Ruch pojazdów na drogach w centrum Kamieńska

Źródło: Fotografia własna

Zanieczyszczenie powietrza ma negatywny wpływ na budynki i ich elewacje w Kamieńsku. Długotrwałe działanie zanieczyszczeń powietrza może prowadzić do uszkodzenia materiałów budowlanych, co w konsekwencji prowadzi do konieczności przeprowadzenia kosztownych napraw. Jednym z głównych problemów związanych z zanieczyszczeniem powietrza jest erozja materiałów budowlanych. Pyły i związki chemiczne zawarte w zanieczyszczeniach powietrza osłabiają powłoki ochronne na elewacjach budynków, co prowadzi do ich stopniowego niszczenia. Działanie takie jest szczególnie niebezpieczne dla elewacji z kamienia, cegły czy betonu. Problem widoczny jest na elewacjach w centrum miasta. Innym problemem jest zanieczyszczenie powierzchni elewacji, które zwiększa ryzyko pożarów. Zanieczyszczenia powietrza składają się z pyłów, sadzy czy innych związków chemicznych, które osadzają się na elewacjach budynków, tworząc warstwę niebezpieczną dla zdrowia i bezpieczeństwa. Zanieczyszczenie powietrza jest także przyczyną powstawania i rozwoju pleśni i grzybów, które mogą osłabiać konstrukcję budynku i stanowić zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. W niektórych kamienicach w centrum widoczne jest zagrzybenie.

Fotografia 7 Park przy Placu Wolności

Źródło: Fotografia własna

Również w ścisłym centrum miasta widoczne są tereny zielone, liczne drzewa. Ich stan jest jednak zły lub bardzo zły. Mniej jest tutaj również powierzchni przepuszczalnych, co w okresach silnych opadów powoduje kałuże i lekkie podtopienia. Miejszem zadbanym jest mały park na Placu Wolności.

Fotografia 8 Zieleń w mieście

Źródło: Fotografia własna

Na terenie całej gminy podwórka należą do zadbanych. Inaczej jest w centrum Miasta Kamieńsk. Wiele podwórek jest niezagospodarowanych, zieleń jest zaniedbana. Natknąć się tu również można na pozostawione odpady – gruz, opony, butelki.

Fotografia 9 Kosze na śmieci w Kamieńsku

Źródło: Fotografia własna

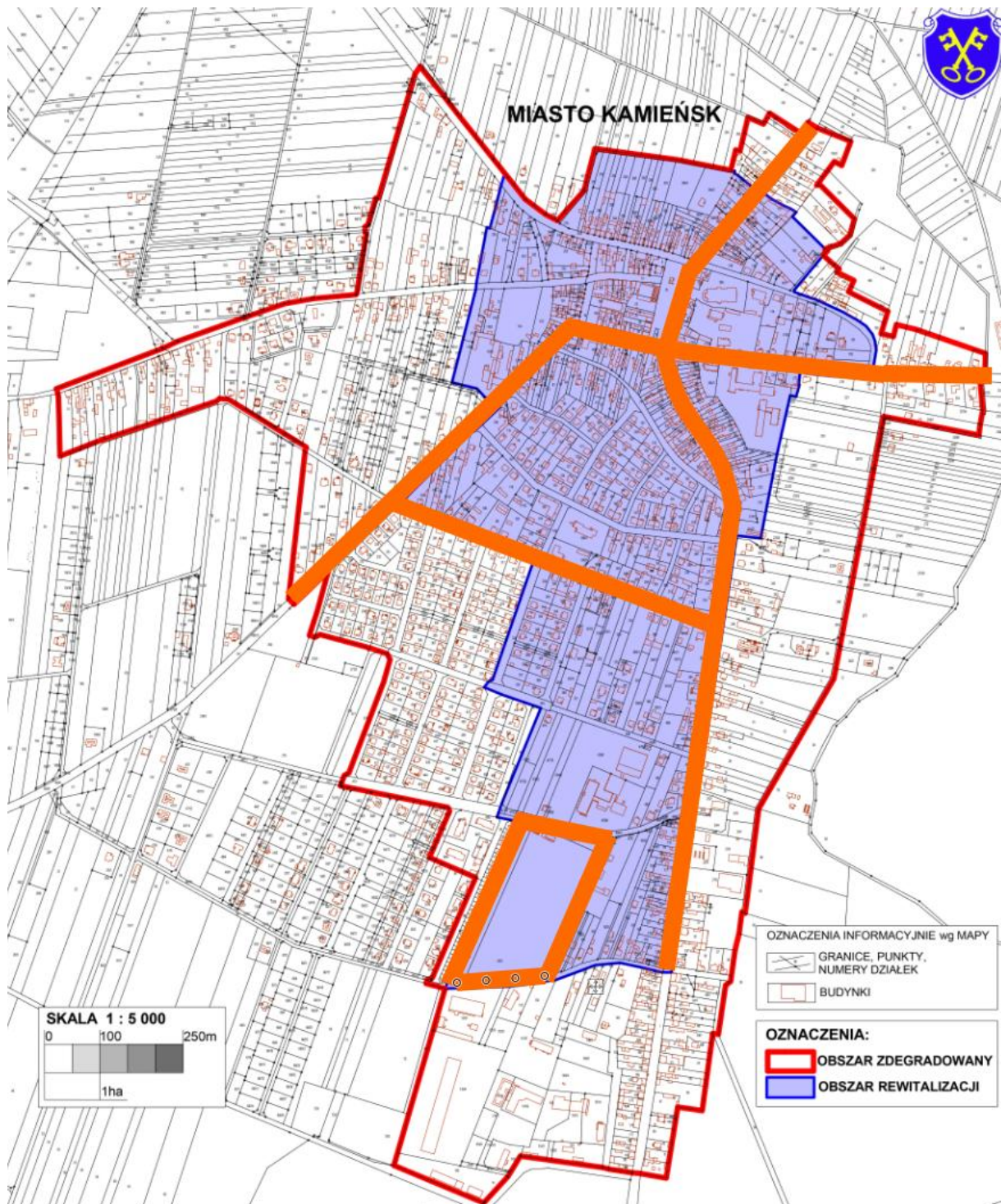
Na terenie gminy brak jest problemów z odbiorem odpadów. System działa sprawnie.

Problemy środowiskowe dostrzeżono w Mieście Kamieńsk, szczególnie w rejonach o starszej zabudowie. Jednym z głównych problemów jest degradacja terenów zielonych w zabudowie śródmiejskiej. Roślinność jest całkowicie nieuporządkowana, co prowadzi do jej degradacji.

Problemy z transportem i hałasem występują głównie wzdłuż drogi krajowej nr 91 oraz drogi wojewódzkiej nr 484. W godzinach szczytów komunikacyjnych największy ruch pojazdów występuje na ulicach: Słowackiego, Wieluńskiej, Szkolnej. Istnieje również realny problem przewozu przez miasto towarów niebezpiecznych. Do tego dochodzi również zanieczyszczenie z sąsiadującej z miastem autostrady A1.

Największym problemem środowiskowym miasta jest zanieczyszczenie powietrza. Występuje głównie na osiedlach domów jednorodzinnych w mieście. Na terenach wiejskich gminy problem również występuje, jednak nie jest tak duży jak w zabudowie miejskiej.

Rysunek 4. Negatywne zjawiska w sferze przestrzenno-funkcjonalnej – linia pomarańczowa

3.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Gmina Kamieńsk jest w znacznej mierze gminą rolniczą. Ponad 54% jej powierzchni stanowią użytki rolne. Cały obszar gminy leży w zasięgu gleb wykształconych na piaskach lub glebach słabo gliniastych. Gminę można podzielić na dwie części: północną, gdzie dominują gleby słabsze i południową (tereny położone na południe od Kamieńska) z glebami o wyższej bonitacji. W części północnej dominują gleby wytworzone z piasków o bonitacji V-VI. Są to gleby niespójne, kwaśne, ostro reagujące na brak opadów. W dolinach cieków wodnych występują głównie gleby murszowe wytworzone w piaskach i pyłach. Przeważnie są to użytki zielone klas V, VI. W części południowej dominują gleby klasy IV b z niewielkimi enklawami gleb o bonitacji V. Są to gleby słabogliniaste i gliniaste lekkie, gleby kwaśne. Zaliczane są one do kompleksu żytioziemniaczanego, odpowiednie dla sadownictwa. Ogółem grunty chronione, klasy I-IV zajmują w granicach Gminy Kamieńsk powierzchnię 1153,3 ha. Stanowi to ok. 12% jej powierzchni. Gleby te głównie skoncentrowane są w pasie od miejscowości Gorzędów poprzez Kamieńsk do miejscowości Pytowice.

Ogólna powierzchnia Gminy Kamieńsk – 9644 ha, w tym:

- użytki rolne: 54,66%,
- użytki leśne: 38,07%.

W skład powierzchni ogólnej gruntów wchodzi:

- użytki rolne,
- grunty leśne,
- grunty zabudowane i zurbanizowane,
- grunty pod wodami
- użytki ekologiczne,
- tereny różne.

Struktura użytków rolnych przedstawia się następująco:

- Użytki rolne ogółem: 5272 ha, w tym:
  - o grunty orne: 3780 ha,
  - o sady: 32 ha,
  - o łąki trwałe: 849 ha,
  - o pastwiska trwałe: 413 ha,
  - o pozostałe grunty rolne: 198 ha

Ogólna powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Kamieńsk wynosi 3672 ha.

Powiązania infrastrukturalne i funkcjonalne

Istniejące tereny usługowe zlokalizowane na terenie gminy, związane są przede wszystkim z zaspokojeniem podstawowych potrzeb mieszkańców, w tym z zakresu szeroko rozumianej infrastruktury społecznej, w skład której wchodzi:

- edukacji i wychowania, np.: klub dziecięcy, przedszkola, szkoły podstawowe, zespół szkół ponadpodstawowych,
- ochrony zdrowia i opieki społecznej, np.: przychodnie, apteki, placówki pomocy społecznej,
- kultury fizycznej, sportu, np.: boiska sportowe,
- rekreacji i wypoczynku,
- kultury i sztuki, np. domy kultury, biblioteki,
- administracji i bezpieczeństwa publicznego.

Obecnie rozkład usług nie jest równomierny w obrębie całej gminy, największa koncentracja funkcji usługowej ma miejsce w Kamieńsku. Na terenach wiejskich udział usług jest niedostateczny i ogranicza się w głównej mierze do usług podstawowych. W niektórych miejscowościach lokalizowane

są ponadto usługi oświaty, kultu religijnego czy też ochotnicze straże pożarne. W wielu przypadkach usługi te pełnią także funkcje centrotwórcze dla danej jednostki osadniczej.

Studium i plany miejscowe – stopień pokrycia obszaru gminy i struktura przeznaczenia terenów

Jak zapisano w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk*, jest to „Opracowanie sporządzone zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ma określić najkorzystniejsze kierunki przekształceń przestrzennych obszaru gminy, preferowane z uwagi na ich walory ekonomiczne, ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego, walory architektoniczne i krajobrazowe, wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, prawo własności, potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa, potrzeby interesu publicznego oraz wymogi ładu przestrzennego, uwzględniające kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa łódzkiego.”

„Na podstawie ustawy przyjmuje się, że ogólnym celem opracowywanych „studiów” jest sformułowanie lokalnej polityki przestrzennej wpisanej w politykę przestrzenną państwa, zaś celem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenów służących realizacji określonej polityki przestrzennej gminy.”

Na obszarze gminy obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Uchwała Nr XXIV/208/97 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 17 czerwca 1997 r. w sprawie zmiany fragmentów miejscowego planu ogólnego zagospodarowanie przestrzennego Gminy Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Piotrkowskiego z dnia 10 października 1997 r. Nr 35 poz. 111);
- 2) Uchwała Nr XV/107/99 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie zmian w miejscowym planie ogólnym zagospodarowanie przestrzennego gminy Kamieńsk na terenie sołectwa Gorzędów we wsi Gorzędów (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 07 kwietnia 2000 r. Nr 45 poz. 242);
- 3) Uchwała Nr XXXII/288/2002 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30.04.2002 r. w sprawie zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk na terenie sołectwa Szpinalów we wsi Ruszczyn oraz we wsi Galkowice Nowe;
- 4) Uchwała Nr XXXIV/296/2002 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 28.06.2002 r. w sprawie zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk w jednostce urbanistycznej „C”;
- 5) Uchwała Nr XVIII/173/04 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie zmiany ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieńsk w jednostce urbanistycznej „C” na obszarze „Góry Kamieńsk”;
- 6) Uchwała Nr III/24/06 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 7 grudnia 2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego trasy gazociągu wysokoprężnego (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 19 stycznia 2007 r. Nr 9, poz. 76);
- 7) Uchwała Nr XLII/335/09 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 7 września 2009 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Barczkowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 19 października 2009 r. Nr 310, poz. 2606);
- 8) Uchwała Nr L/396/10 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 24 marca 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Pytowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 30 kwietnia 2010 r. Nr 123, poz. 973);
- 9) Uchwała Nr LII/409/10 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice w Gminie Kamieńsk (Dz. Urz. Województwa Łódzkiego Nr 194, poz. 1560 z dnia 02.07.2010 r.);

- 10) Uchwała Nr LII/410/10 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Piła Ruszczyńska (Dz. U. Woj. Łódź. z dnia 30 czerwca 2010 r. Nr 192 poz. 1552);
- 11) uchwała Nr XV/146/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębie geodezyjnym Huta Porajska i Napoleonów w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 20 stycznia 2012 r. poz. 150);
- 12) uchwała Nr XV/147/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Koźniewice w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 6 lutego 2012 r. poz. 403);
- 13) uchwała Nr XV/148/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w mieście Kamieńsk i w obrębach geodezyjnych Ochocice i Barczkowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2012 r. poz. 327);
- 14) uchwała Nr XV/149/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2012 r. poz. 328) oraz Uchwałą Nr XXXVII/339/18 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w Gminie Kamieńsk mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 26 marca 2018 r. poz. 1522);
- 15) uchwała Nr XXVII/316/2012 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk dla terenu położonego w rejonie miejscowości Kąsiej, sołectwo Szpinalów (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 29 stycznia 2013 r. poz. 470);
- 16) uchwała Nr XXXIII/354/13 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 28 maja 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębie geodezyjnym Danielów w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 17 lipca 2013 r. poz. 3716);
- 17) uchwała Nr XXXIII/355/13 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 28.05.2013 r. w sprawie zmiany dotyczącej parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu oraz szczególnych warunków zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakazu zabudowy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice, w gminie Kamieńsk (Dz. U. Woj. Łódź. z dnia 18 lipca 2013 r. poz. 3737);
- 18) uchwała Nr XXXV/368/13 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębach geodezyjnych Gorzędów i Barczkowice w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 30 sierpnia 2013 r. poz. 4155);
- 19) uchwała Nr XLII/423/14 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 31 stycznia 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach geodezyjnych Szpinalów i Danielów w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 21 marca 2014 r. poz. 1423)
- 20) uchwała Nr XLII/424/14 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 31 stycznia 2014 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w Kamieńsku w obrębie ulic: Zdzitowieckiego, Wieluńskiej, Reymonta i Jankowskiego (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 17 marca 2014 r. poz. 1341);
- 21) uchwała Nr XLVIII/479/14 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 września 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębie ulic: Maszewskiego, Legionistów i Przerębskiego, Wieluńskiej i Zdzitowieckiego, Kościuszki, Łączyńskiego, Reymonta i Wieluńskiej oraz obszaru wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 26 listopada 2014 r. poz. 4174);

- 22) uchwała Nr VI/36/15 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części działek Nr ewid. 151, 154 oraz działek Nr ewid. 152, 153 (obręb Piła Ruszczczyńska) (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 22 kwietnia 2015 r. poz. 1703);
- 23) uchwała Nr VII/53/15 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 15 maja 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Ochocice w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 1 lipca 2015 r. poz. 2618);
- 24) uchwała Nr XXXVII/338/18 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 29 marca 2018 r. poz. 1583)
- 25) uchwała NR XXXVII/339/18 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w Gminie Kamieńsk mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 26 marca 2018 r. poz. 1522);
- 26) uchwała Nr XIII/127/19 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 15 listopada 2019 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Podjezioro w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 20 grudnia 2019 r. poz. 7239);
- 27) uchwała Nr XVI/151/20 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu działki oznaczonej Nr ewid. 218 położonej w obrębie 2 miasto Kamieńsk, terenu części działki oznaczonej Nr ewid. 56 położonej w obrębie 8 miasto Kamieńsk oraz części działki oznaczonej Nr ewid. 193 położonej w obrębie Barczkowice (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 5 czerwca 2020 r. poz. 3198).

Struktura osadnicza

Rozmieszczenie ludności w gminie wykazuje znaczne zróżnicowanie. Niemal połowa mieszkańców skoncentrowana jest w mieście Kamieńsk. Pod względem liczby ludności wyróżnia się także Gorzędów oraz, znacznie już mniejsze, Ochocice i Barczkowice. Na takie rozmieszczenie ludności duży wpływ miały czynniki historyczne i społeczne oraz zróżnicowany poziom rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej. Kamieńsk ponadto, z racji swej 500 letniej, miejskiej historii, funkcjonuje w świadomości mieszkańców jako ośrodek centralny i w związku z tym stanowi istotny element przestrzeni dla społeczności lokalnej. Poważną rolę w rozmieszczeniu ludności na terenie gminy odegrało również położenie komunikacyjne. W okolicach wyżej wymienionych sołectw oraz przez miasto przebiegają główne arterie komunikacyjne. Największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się południowo-wschodnia część gminy, gdzie wyróżnić można obszar o wyraźnej koncentracji ludności, a najmniejszą zachodnia część gminy. Lokalizacja zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki, z którą wiązało się wysiedlanie mieszkańców z terenów znajdujących się bezpośrednio pod hałdą, również przyczyniła się do wzrostu dysproporcji pomiędzy zaludnieniem zachodnich i wschodnich obszarów gminy.

Fotografia 10 Centrum Miasta Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Jednym z problemów terenu wiejskiego jest zaniedbanie terenów rolniczych. Produkcja rolna jest minimalna, a gospodarstwa rozdrobnione. Zaniedbanie terenów rolniczych jest poważnym problemem, który dotyka wiele części kraju, lecz jest szczególnie widoczne w powiecie radomszczańskim. Brak inwestycji, brak dostępności do nowoczesnych technologii i brak wiedzy na temat najlepszych praktyk rolniczych prowadzą do spadku wartości produkcji rolnej i utrudniają rozwój gospodarczy wsi. Wiele działek jest całkowicie niezagospodarowanych, produkcja rolna ustała. Aby rozwiązać ten problem, konieczne jest zapewnienie rolnikom dostępności do odpowiedniego wsparcia i szkolenia, a także do nowoczesnych technologii i narzędzi rolniczych. Rząd i lokalne społeczności powinny również inwestować w infrastrukturę i usługi, które umożliwią rozwijanie działalności rolniczej i poprawę warunków życia na wsi.

Na terenach wiejskich nie występuje kumulacja problemów. Wszystkie miejscowości rozwijają się na podobnym poziomie. Oczywiście, wskazać należy, że głównym problemem są niskie dochody gospodarstw domowych. Odchodzenie od rolnictwa, mała ilość miejsc pracy w regionie, stosunkowo niskie wykształcenie mieszkańców powodują, że bieda dotyka wielu osób. Nie stwierdzono tu jednak problemów przestrzenno-funkcjonalnych. Sieć drogowa, wodno-kanalizacyjna ukształtowane są prawidłowo. Wszystkie tereny mają dostęp do podstawowych usług społecznych.

Problemy funkcjonalno-przestrzenne stwierdzono natomiast w samym Mieście Kamieńsk. Występuje tu ścisła zabudowa z przewagą obiektów jednorodzinnych. Układ funkcjonalno-przestrzenny został ukształtowany głównie w XIX wieku. To właśnie historia miała główny wpływ na rozwój miasta. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Kamieńsk, mimo iż nie posiadał praw miejskich, przechodził dni swego największego rozwoju. W okresie międzywojennym i do początku lat 70-tych Kamieńsk nadal był ośrodkiem lokalnym z rozwijanymi usługami na potrzeby wsi i rolniczego zaplecza. W tym czasie rozwinął się również, na niewielką skalę, ruch turystyczno-wypoczynkowy. Okres II wojny światowej stał się dla Kamieńska okresem tragicznym. Już 2.09.1939 r. miasto zostało zbombardowane i niemal doszczętnie zrujnowane w wyniku działań wojennych i okupacyjnych. Całkowicie została także wyniszczona ludność żydowska. W 1960 r. mieszkało w Kamieńsku 1870 osób. Odbudowa w okresie powojennym nabrała przyspieszenia w latach 80-tych, wraz z powstaniem w pobliżu Zespołu Energetycznego „Bełchatów”.

Zabudowania powstawały więc wzdłuż uczęszczanych szlaków handlowych (dzisiejsza droga krajowa nr 91 oraz droga wojewódzka nr 484). Z czasem wykształciło się centrum miejscowości, dziś Plac Wolności. Dzielnice mieszkaniowe zaczęły rozwijać się silnie w latach 70-tych i 80-tych. Duża gęstość obiektów budowlanych, ulokowanie ich blisko dróg są problemem w rozwoju miasta. Dodatkowym problemem staje się nieregulowany stan własnościowy wielu kamienic i podwórek.

Tereny przemysłowe rozwijają się na uboczu miasta, w sąsiedztwie wjazdu na autostradę A1. To niezwykła szansa na szybki rozwój miasta. Jednak to zagospodarowanie przestrzeni w centrum jest podstawowym wyzwaniem rozwojowym dla całej gminy.

Fotografia 11 Zagospodarowanie przestrzenne Miasta Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 12 Miasto Kamieńsk - widok w stronę Góry Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

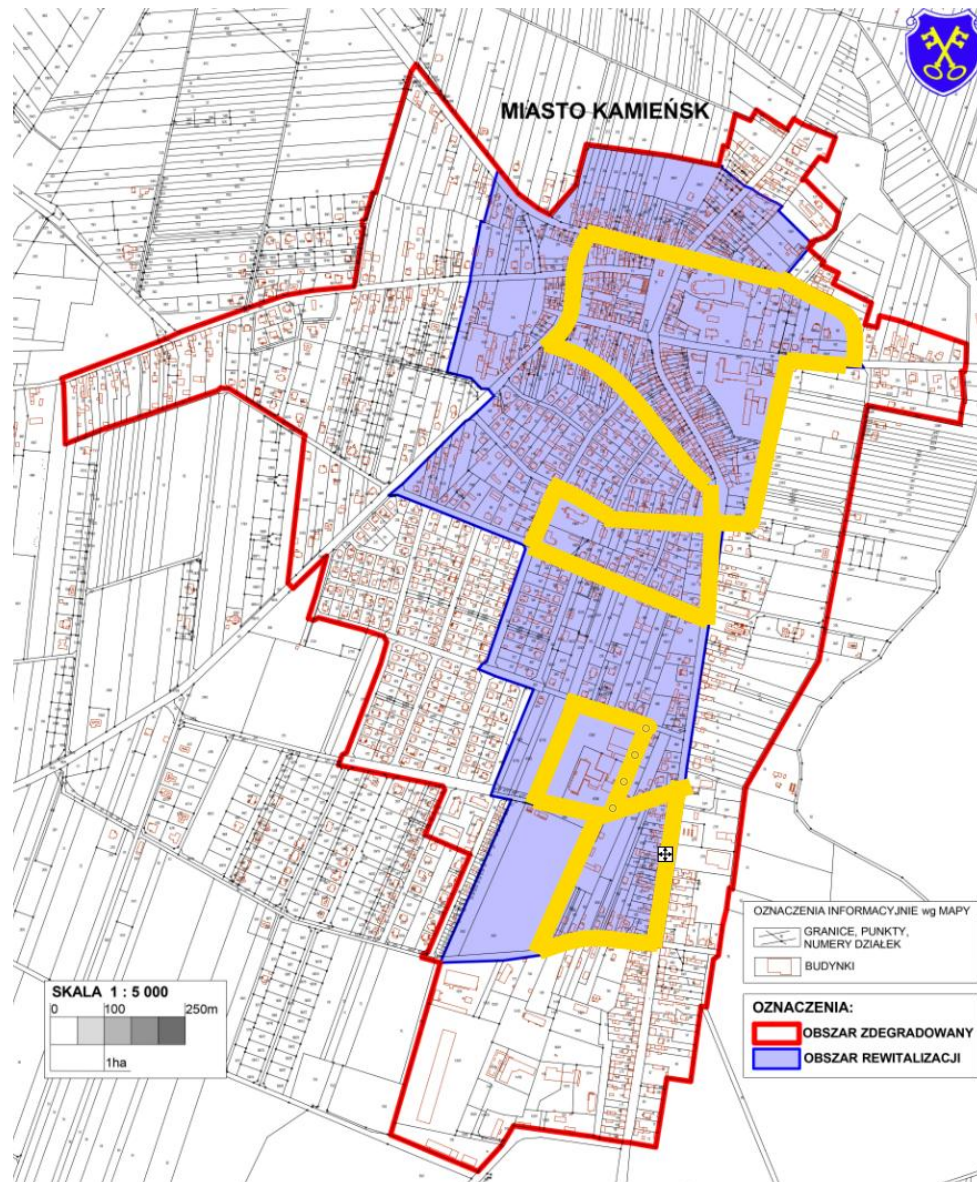
Zagospodarowanie przestrzenne miast i miejscowości jest niezwykle ważnym aspektem ich funkcjonowania. Nie tylko wpływa na estetykę i funkcjonalność, ale także na życie mieszkańców i ich codzienne potrzeby. Główne problemy Kamieńska dotyczą samego centrum miasta. Tereny

wiejskie są zagospodarowane prawidłowo. O ile wszędzie brakuje wydzielonych pasów dla rowerów czy chodników, to w mieście kumulacja problemów nie pozwala na prawidłowy rozwój. Przestrzeń jest głęboko zdegradowana, występują plomby w zabudowie, obiekty do wyburzenia. Brakuje miejsca w ciągach drogowych na stworzenie miejsc parkingowych, zatok itp. Do tego dochodzą problemy prawne związane z tytułem do własności dla wielu działek. O ile miasto może się rozwijać na zewnątrz, to wewnątrz ulega całkowitej degradacji. Dawne funkcje – handlowa i usługowa - zamierają, ponieważ infrastruktura znajduje się w opłakanym stanie.

Innym problemem jest zbyt mała liczba terenów zielonych i miejsc rekreacyjnych w centrum miasta. Brak dostępności terenów zielonych może także wpłynąć na zdrowie mieszkańców, którzy będą narażeni na zanieczyszczenia powietrza.

Kolejnym problemem z zagospodarowaniem przestrzennym Kamińska jest brak przestrzegania zasad architektury i estetyki. Wiele nowych budynków i inwestycji jest realizowanych bez dbałości o ich wpływ na krajobraz miasta. Często zdarza się, że nowe budynki nie pasują do stylu architektury w mieście, co prowadzi do braku spójności i negatywnie wpływa na wizerunek miasta.

Rysunek 5. Negatywne zjawiska w sferze przestrzenno-funkcjonalnej – linia żółta

3.6. Sfera techniczna

Analizie podlegają również problemy techniczne – w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych, umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Dziedzictwo kulturowe

Obowiązujące przepisy o ochronie zabytków zobowiązują wszystkich obywateli do ochrony dóbr kultury, natomiast samorząd terytorialny do zapewnienia w tym celu warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk* podaje następujące propozycje wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego następujących stref ochrony konserwatorskiej:

Strefa A – ścisłej ochrony konserwatorskiej.

W Kamieńsku wyznaczono strefę ochrony konserwatorskiej „A” (ścisłej ochrony), którą objęto otoczenie kościoła parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła. Strefę tę utworzono dla ochrony układu przestrzennego oraz ochrony warstw archeologicznych. Obowiązuje priorytet zachowania, odtwarzania i eksponowania walorów zabytkowych elementów układu. Wszelkie naruszenia stanu istniejącego (w zakresie funkcji, parcelacji, przekształcenia i uzupełnienia zabudowy oraz towarzyszących jej elementów środowiska przyrodniczego) wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Na terenach objętych strefą obowiązuje:

- zachowanie i konserwacja zabudowy zabytkowej i posiadającej walory kulturowe,
- zachowanie historycznych podziałów własnościowych,
- zachowanie komponowanych układów terenowych i zaprojektowanej zieleni,
- usunięcie dysharmonizujących nawarstwień.

Strefa B – ochrony konserwatorskiej wybranych elementów środowiska kulturowego.

Obejmuje układ przestrzenny miejscowości Gorzędów i Kamieńsk o zachowanym historycznym rozplanowaniu i historycznej zabudowie. Na terenach objętych strefą należy:

- dostosować nową zabudowę w zakresie lokalizacji, skali i formy architektonicznej do lokalnej tradycji budowlanej lub lokalnie wprowadzić zakaz nowej zabudowy,
- utrzymać zasadniczy układ dróg i placów,
- utrzymać istniejącą zabudowę o wartości historycznej,
- utrzymać historyczną kompozycję wybranych obiektów z dostosowaniem elementów nowych do kompozycji istniejącej,
- uzyskać opinię Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na temat przekształceń formy zabudowy istniejącej oraz lokalizacji, skali i formy nowej zabudowy.

Strefa E – ochrony ekspozycji.

W granicach wyznaczonej na terenie miasta Kamieńsk strefy „B” oraz na terenie przylegającym od wschodu i północy do wyznaczonej strefy „B” wyznaczono obszar ochrony ekspozycji przestrzennej kościoła parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła. Na etapie planu miejscowego należy zwrócić szczególną uwagę na ustalenie nieprzekraczalnych gabarytów nowej zabudowy, ograniczenia w lokalizacji reklam (zakaz lub określenia dopuszczalnych form i nieprzekraczalnych gabarytów) oraz na dobór nasadzeń i na zmiany ukształtowania terenu.

Strefa OW - strefa obserwacji i ochrony archeologicznej, która obejmuje rejony osadnictwa pradziejowego i historycznego.

Dla zachowania spuścizny kulturowej postulowane jest:

- w rejonie historycznego centrum miasta Kamieńska należy przewidzieć ochronę układu przestrzennego średniowiecznego miasta oraz zabudowy o wartościach historycznych, architektonicznych i zabytkowych,
- dla zachowania tradycyjnego charakteru zabudowy wzdłuż ulic, gdzie wykształciły się pierzeje w liniach rozgraniczających należy ustalić konieczność realizacji zwartej zabudowy pierzejowej w granicach działek przylegających do ulic,
- możliwość tradycyjnego sposobu lokalizacji zabudowy oficynowej – mieszkalnej i gospodarczej w granicach między poszczególnymi działkami,
- adaptacja istniejącej zabudowy w strefach ochrony konserwatorskiej winna być dokonywana przy zachowaniu form i materiałów zgodnych z miejscową tradycją,
- nawiązanie nowej zabudowy (skali zabudowy i zagospodarowania terenu) do charakteru i skali zabudowy istniejącej (ochrona sylwet),
- ograniczenie wiejskich układów zabudowy wstęgowej (przydrożnej) do historycznie uzasadnionych – pozostałe poddać rehabilitacji,
- zakaz obudowywania dróg, lasów, parków i dolin rzecznych w przypadkach mających wpływ na deformację krajobrazu kulturowego,
- kontynuowanie i odtwarzanie alei przydrożnych, będących elementem tradycyjnego pejzażu Polski,
- zakaz lokalizowania w sąsiedztwie obiektów zabytkowych budynków zasłaniających widok na zabytek, a także obiektów dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z tym zabytkiem,
- zakaz lokalizowania elektrowni wiatrowych w strefach ochrony konserwatorskiej (w wyłączeniu strefy „OW”).

Zabytki

Krajobraz kulturowy Kamieńska ulega szybkim przemianom. Na jego tradycyjne formy nakładają się przemiany związane z funkcjonowaniem pobliskiego ośrodka przemysłowego – Bełchatowa i jego okolic: gwałtownie postępująca urbanizacja, lokalizacja na terenie gminy zwałowiska, rozwój infrastruktury. Rozwój przemysłu, także w Piotrkowie Trybunalskim i Radomsku spowodował odejście mieszkańców od tradycyjnych zajęć rolniczych na rzecz pracy w przemyśle. Zagrożenia ekologiczne przyspieszają procesy migracyjne i dalszą utratę niezauważalnych już elementów tożsamości kulturowej. Do dziś nie przetrwały elementy kulturowe związane z dziewiętnastowiecznym osadnictwem niemieckim (Danielów, Huta Porajska). Zagrożeniem jest także współczesna zabudowa o skali i formie konkurującej z zabudową historyczną.

W Kamieńsku dobrze zachował się historyczny układ urbanistyczny z XV - XIX w. Czytelny jest układ rozplanowania z nawarstwieniami historycznymi, mimo współczesnych niekorzystnych zmian przestrzennych. Najlepiej zachowany jest zespół kościelny w tym zabytkowy kościół p.w. św. Piotra i Pawła oraz plebania. Mieszkalne obiekty zabytkowe są w złym stanie technicznym. Pozostała zewidencjonowana architektura sakralna na terenie gminy - kościół w Gorzędowie i kapliczka w Ochocicach są dobrze zachowane, podobnie jak nie wpisane do ewidencji przydrożne kapliczki. W złym stanie są zabytki techniki – dworzec kolejowy szybko niszczeje do czego przyczynia się także coraz mniejsze jego znaczenie – liczba połączeń kolejowych z Kamieńskiem znacznie spadła w ciągu ostatnich lat.

Wszystkie obiekty znajdujące się na terenie gminy Kamieńsk wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków wyszczególnione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 28   Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków w Gminie Kamieńsk

Lp.	Nazwa obiektu, adres	Wpis do rejestru	Wojewódzka ewidencja zabytków	Gminna ewidencja zabytków
Danielów				
1.	cmentarz ewangelicki		X	X
Gorzędów				
2.	lamus przy ul. Mickiewicza	X	X	X
3.	kościół parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Józefa i NMP, ul. A. Mickiewicza 1		X	X
4.	park podworski		X	X
5.	cmentarz rzymsko-katolicki			X
6.	Układ przestrzenny w Gorzędowie			Nie figuruje, jest stworzona karta
Huta Porajska				
7.	cmentarz ewangelicki		X	
Kamieńsk				
8.	kościół parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10	X	X	X
9.	wikarówka kościoła parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10		X	X
10.	plebania kościoła parafii rzymsko katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10		X	X
11.	brama kościoła parafii rzymsko katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10		X	X
12.	cmentarz rzymsko-katolicki, ul. Cmentarna		X	X
13.	dom murowany ul. M. Konopnickiej 10			X
14.	dom murowany, ul. T. Kościuszki 16/18		X	X
15.	dom murowany, Pl. Wolności/ul. Zjednoczenia			X
16.	dworzec kolejowy, ul. Kolejowa 30		X	X
17.	Układ przestrzenny z 1291 r.		X	Nie figuruje, jest stworzona karta
Ochocice				
18.	kapliczka rzymsko-katolicka murowana		X	X
Ozga				
19.	młyn motorowy murowany		X	X
Pytowice				
20.	park dworski	X	X	X (figuruje jako Zespół dworski: dwór i park dworski)
21.	Chlewnia w zespole folwarcznym		X	
22.	Stodoła w zespole folwarcznym		X	

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieńsk

Zjawisko kryzysowe: Zagrożenie stanu obiektów zabytkowych

- *Wskaźnik: liczba obiektów zabytkowych*

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, zgodnie z powyższą tabelą. Wskaźnik służy wskazaniu obszarów, na których obiektów jest najwięcej, co wiąże się z koncentracją obszaru występowania zjawiska kryzysowego. Obliczono średnią liczbę obiektów dla rejestru zabytków oraz ewidencji wojewódzkiej i gminnej, a następnie kolorem niebieskim oznaczono wartości je przekraczające. W kolumnie ogółem podsumowano ich liczbę, obliczono średnią i kolorem niebieskim wskazano obszary o największej koncentracji zabytków. Jest to Miasto Kamieńsk oraz sołectwo Gorzędów.

Tabela 29 Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków w Gminie Kamieńsk

	Wpis do rejestru	Wojewódzka ewidencja zabytków	Gminna ewidencja zabytków	ogółem
obszar	0,42	1,71 ≈ 2	2,42 ≈ 2	Średnia ≈ 1
Sołectwo Danielów	0	1	1	0
Sołectwo Gorzędów	1	4	4	3
Sołectwo Huta Porajska	0	1	0	0
Miasto Kamieńsk	1	5	9	3
Sołectwo Ochocice	0	0	1	0
Sołectwo Szpinalów (Ozga)	0	0	1	0
Sołectwo Pytowice	1	1	1	1
ogółem	3	12	17	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieńsk

Stan budynków mieszkalnych

Kolejnym elementem podlegającym ocenie jest stan budynków mieszkalnych na terenie Gminy Kamieńsk. Na terenach wiejskich dominuje zabudowa zagrodowa. Stan domostw jest różny. Największym problemem jest niski poziom izolacji ścian i dachów budynków. Najwięcej domów na terenie wiejskim zostało wybudowanych w latach 1970-1990. Typowy budynek z tamtego okresu realizowany był na rzucie kwadratu, posiadał piwnice na gruncie, wysoki parter i nieużytkowe poddasze. Charakterystyczne były płaskie dachy (do ok. 20% nachylenia), dwuspadowe lub kopertowe kryte papą, blachą lub eternitem. W konstrukcji ścian zewnętrznych popularne stały się pustaki żużlobetonowe, często wytwarzane we własnym zakresie. Stosowano również pustaki ceramiczne MAX, wyroby silikatowe, rzadziej cegłę lub kamień wapienny. W tym okresie zaczęto stosować mury warstwowe ze szczeliną powietrzną. Rozpowszechniły się również stropy gęstożebrowe – powszechnie zaczęto stosować strop Ackermana.

W latach 80. nastąpiły kolejne zmiany cech budynków na analizowanym terenie. Przede wszystkim na poziomie przyziemia umieszczano coraz częściej pomieszczenia, realizowano zarówno budynki parterowe (w większości z poddaszem użytkowym) lub piętrowe (w większości z poddaszem nieużytkowym). Charakterystyczne dla tego okresu jest stosowane w niektórych budynkach asymetryczne nachylenie połaci dachowych. Pokrycie dachowe wykonywano najczęściej z blachy płaskiej, blachy fałdowej lub eternitu. W tym okresie upowszechniły się mury szczelinowe ze szczeliną wypełnioną warstwą styropianu o grubości 5 cm. Warstwę nośną wykonywano najczęściej z pustaków, rzadziej z silikatu lub gazobetonu, natomiast warstwę elewacyjną z cegły lub połówek pustaków. Od połowy lat 90. ukształtowały się rozwiązania materiałowo-konstrukcyjne, które w zasadzie aktualne są do dziś. Zaczęto stosować mury jednowarstwowe z zewnętrznym ociepleniem ze styropianu i tynkiem cienko - warstwowym, co wydatnie poprawiło izolacyjność termiczną przegród zewnętrznych. Warstwę nośną ścian wznosi się przede wszystkim z pustaków żużlobetonowych. Po 2005 roku coraz częściej wykonywane są ściany zewnętrzne w konstrukcji szkieletowej – wieńce połączone pionowymi żelbetowymi słupami, mur z ceramiki pełni funkcję ściany osłonowej.

Jeżeli chodzi o sposoby realizacji inwestycji, do lat 80 większość budynków realizowano sposobem gospodarczym, tzn. przy dużym nakładzie pracy własnej inwestora i jego bliskich. Obecnie można oszacować, że sposób ten można przypisać do około 30% inwestycji.

W całej gminie widać wiele domów, które nie posiadają ocieplenia zewnętrznego co sprawia, że ich ogrzanie jest trudne. Jak już wcześniej wskazano, większość domów w dalszym ciągu ogrzewanych jest paliwami stałymi.

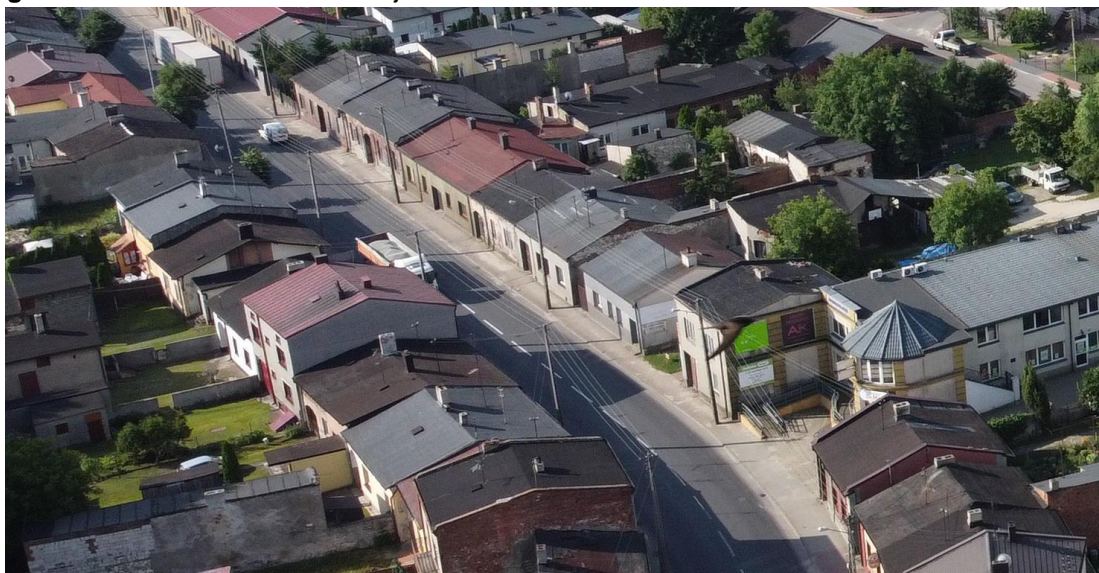
Większość miejscowości wiejskich w gminie ma charakter typowej ulicówki.

Fotografia 13 Miasto Kamieńsk - zabudowa z lat siedemdziesiątych/osiemdziesiątych

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 14 Miasto Kamieńsk - najstarsza zabudowa miasta

Źródło: Fotografia własna

Na terenach wiejskich Gminy Kamieńsk nie można wyznaczyć terenów o dysfunkcjach pod względem technicznym. We wszystkich miejscowościach obiekty nowsze mieszają się ze starszymi. Nie można więc wyznaczyć spójnych stref. Inaczej jest na terenie miejskim, gdzie wiek zabudowy i jej rodzaj determinują rozwój całego miasta.

Teren miasta w sposób czytelny dzieli się na strefy o różnej zabudowie. Centrum miasta to zabudowa historyczna, śródmiejska, której element stanowią tradycyjne i coraz szybciej zanikające domy wyposażone w sieć przejazdową, często będące w złym stanie technicznym. Dalej usytuowane są osiedla domów jednorodzinnych. Im dalej od centrum, tym bardziej widoczna jest nowsza zabudowa. Osiedla domów budowane są w różnych latach, jednak podobnie jak na terenie wiejskim, większość domów powstała w latach 1970-2000. Mało jest domów nowoczesnych. Nowe domy powstają głównie na obrzeżach Miasta Kamieńsk i miejscowościach wiejskich. Bliskość autostrady powoduje, że cała gmina jest miejscem atrakcyjnym do zamieszkania. Chętnie przeprowadzają się tu rodziny z Piotrkowa Trybunalskiego.

Fotografia 15 Budynek na rogu ulic Zjednoczenia i Słowackiego w Kamieńsku

Źródło: Fotografia własna

W Mieście Kamieńsk mamy do czynienia z głęboką degradacją tkanki urbanistycznej. Ponad połowa domów w ścisłym centrum miasta wymaga pilnych remontów lub przeznaczona jest do wyburzenia. Stan dachów, elewacji zewnętrznej, instalacji nie pozwala na normalne funkcjonowanie. Położenie wzdłuż uczęszczanych ciągów komunikacyjnych powoduje, że bardzo trudno tu mieszkać. Dlatego też większość osób, które zamieszkują obszar, to osoby o niskich dochodach lub osoby starsze, które nie chcą się wyprowadzać. Sytuacja jest wręcz dramatyczna, co widać w mieście.

Fotografia 16 Podwórko w kamienicy, Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Podwórka w nieużytkowanych kamienicach dziczeją. Władze nad nimi przejmują roślinność. Niestety taki stan rzeczy powoduje niebezpieczeństwa. Bardzo często na takich podwórkach ciszę i spokój znajdują grupy młodzieży i dzieci.

Jak widać na zdjęciu poniżej, na terenie miasta rozpoczęto pracę budowlaną nad nowymi obiektami. Niestety takie budowy od lat stoją nieukończone.

Fotografia 17 Rozpoczęta budowa, centrum Miasta Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 18 Typowe budownictwo w centrum Kamieńska

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 19 Centrum Miasta Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 20 Budynki przeznaczone do wyburzenia, Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 21 Wnętrze kamienicy do wyburzenia, Miasto Kamieńsk

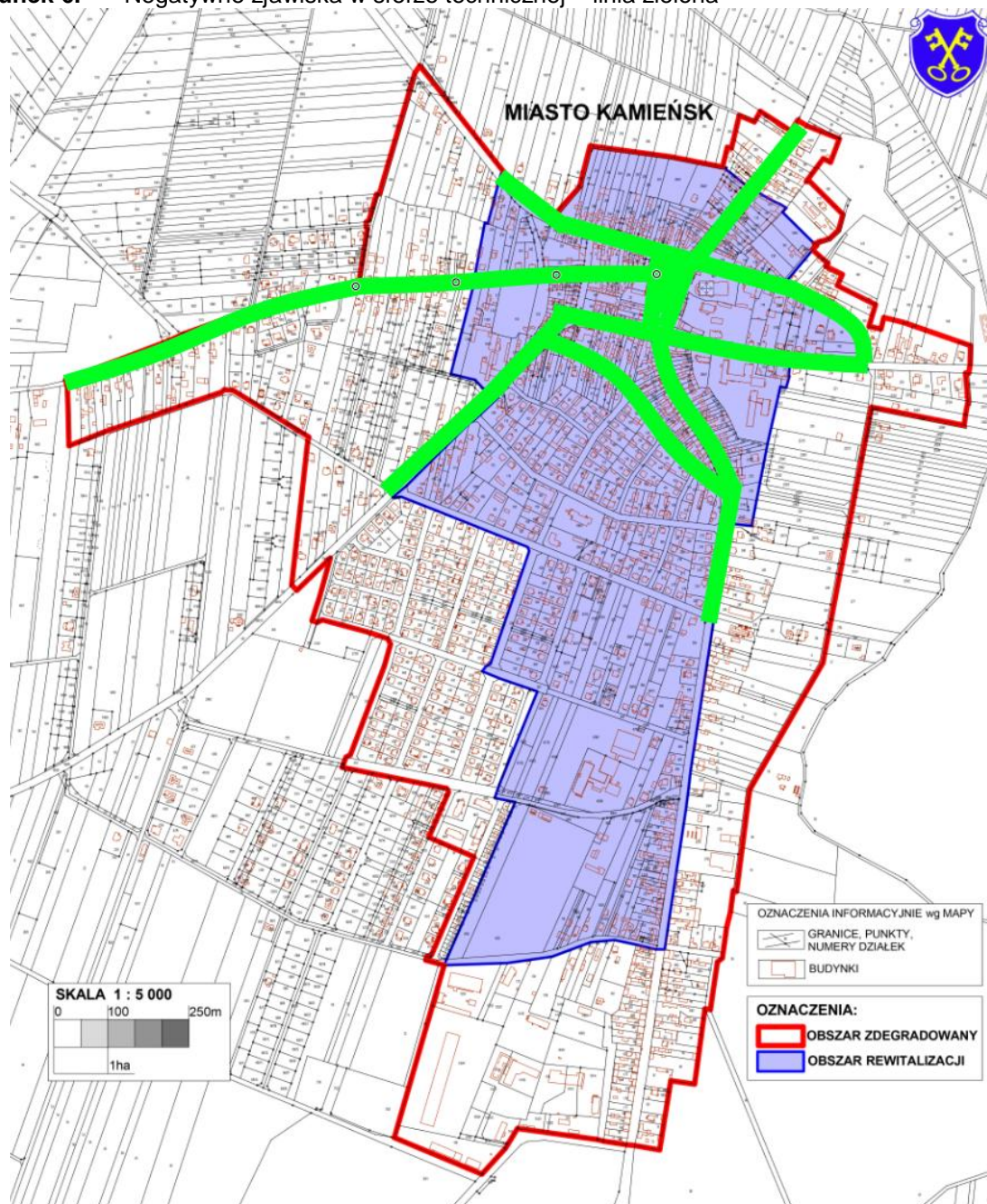
Źródło: Fotografia własna

Strefa problemowa

Za strefę problemową należy uznać historyczne centrum Kamieńska. To tutaj kumulują się problemy społeczne, gospodarcze oraz infrastrukturalne. Jeśli ktoś może, opuszcza strefę w poszukiwaniu lepszych warunków do życia na osiedlach mieszkaniowych lub poza miastem. Choć główne ulice są ukształtowane prawidłowo, to podwórka oraz wnętrza domów wymagają działań ratunkowych. Wiele obiektów nadaje się do wyburzenia.

Bez wątpienia historyczne centrum miasta wymaga działań rewitalizacyjnych. Warunki życia najlepiej obrazują zdjęcia. Życie w tych warunkach bywa trudne i łączy się z problemami społecznymi. Z tego względu, dzielnica zamieszkiwana jest przez osoby o najniższych dochodach. Wsparcia wymagają wszystkie grupy społeczne, zamieszkujące na tym terenie. Zarówno dzieci jak i osoby dorosłe potrzebują lepszych warunków do życia i rozwoju.

Rysunek 6. Negatywne zjawiska w sferze technicznej – linia zielona

3.7. Podsumowanie negatywnych zjawisk/ problemów, analiza potrzeb i potencjałów obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji Gminy Kamieńsk cechuje się nagromadzeniem wielu negatywnych zjawisk w różnych sferach, co wymaga interwencji i zintegrowanych działań rewitalizacyjnych. Poniżej przedstawiono podsumowanie głównych problemów, potrzeb oraz potencjałów tego obszaru:

Problemy

Problemy Społeczne

Główne problemy społeczne w Gminie Kamieńsk to zmniejszająca się liczba ludności, starzenie się społeczeństwa, wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej oraz wysoki poziom bezrobocia. Zjawiska te są szczególnie widoczne w sołectwach Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz oraz w Mieście Kamieńsk.

Zmniejszająca się liczba ludności:

W latach 2019-2022 liczba mieszkańców w Gminie Kamieńsk systematycznie maleje. Największe spadki odnotowano w sołectwach Gałkowice Stare i Miasto Kamieńsk. Ten trend ma negatywny wpływ na rozwój gospodarczy i społeczny gminy.

Starzenie się społeczeństwa:

Znaczący wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym wskazuje na proces starzenia się społeczeństwa. Jest to szczególnie widoczne w sołectwach Barczkowice, Danielów, Gałkowice Stare, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz.

Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej:

Znaczna część mieszkańców gminy korzysta z pomocy społecznej, co świadczy o wysokim poziomie ubóstwa i wykluczenia społecznego. Najwyższe wskaźniki odnotowano w sołectwach Danielów, Huta Porajska, Podjeziuro, Pytowice i Włodzimierz oraz w Mieście Kamieńsk.

Bezrobocie:

Bezrobocie jest jednym z najważniejszych problemów społeczno-gospodarczych gminy. Najwyższe wskaźniki bezrobocia odnotowano w sołectwach Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz. Problem ten jest również widoczny w Mieście Kamieńsk, zwłaszcza przy ulicach Bartosza Głowackiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Szkolnej i Wieluńskiej.

Niebieska Karta

Aktywna procedura Niebieska Karta jest wyznacznikiem problemów z zakresu przemocy domowej. To bardzo trudne i złożone zjawisko, którego skala może być niedoszacowana, ze względu na wstydlivy charakter problemu. Jednocześnie ofiary przemocy domowej obawiają się zwrócenia o pomoc w obawie o swoje zdrowie, ale również bardzo często w obawie o konsekwencje, które mogą spotkać osobę używającą przemocy.

Do obszarów o największym natężeniu występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zaliczyć można:

- Sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz;
- Ulice w Mieście Kamieńsk: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicza, Adama Mickiewicza, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowska, Juliusza Słowackiego, Spółdzielcza, Szkolna, Wieluńska oraz Zjednoczenia.

Problemy Gospodarcze

Niski poziom przedsiębiorczości i słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw są głównymi problemami gospodarczymi Gminy Kamieńsk. Niskie wskaźniki przedsiębiorczości i zatrudnienia ograniczają rozwój gospodarczy i zwiększają zależność mieszkańców od pomocy społecznej.

Problemy Środowiskowe

Zanieczyszczenie środowiska, w tym przekroczenie standardów jakości powietrza i obecność odpadów, stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia mieszkańców i stanu środowiska. Konieczne są inwestycje w infrastrukturę ekologiczną oraz działania mające na celu poprawę jakości powietrza i redukcję odpadów.

Problemy Przestrzenno-Funkcjonalne

Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz jej zły stan techniczny stanowią poważne problemy przestrzenno-funkcjonalne gminy. Niedobór terenów publicznych, brak dostępu do podstawowych usług i ich niska jakość, a także niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami wymagają pilnych działań naprawczych.

Problemy Techniczne

Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, zwłaszcza mieszkaniowych, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych, umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w tym w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska, stanowią istotne wyzwania techniczne dla gminy.

Analiza potrzeb i potencjałów

Obszar rewitalizacji w Gminie Kamieńsk, mimo występujących problemów, posiada znaczny potencjał, który może zostać wykorzystany do jego zrównoważonego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców. Analiza potrzeb i potencjałów obszaru rewitalizacji pozwala na zidentyfikowanie kluczowych kierunków działań, które mogą przyczynić się do wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego.

Potrzeby

Do potrzeb rewitalizacyjnych należy zaliczyć:

- Uporządkowanie przestrzeni publicznej, w tym modernizacja placów, parków i chodników oraz odnowa kamienic. Inwestycje w infrastrukturę społeczną, obejmującą opiekę, kulturę, sport i edukację, jak również modernizacja infrastruktury technicznej i ochrona środowiska naturalnego.
- Wsparcie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcie rodzin.
- Aktywizowanie i pomoc osobom starszym, z niepełnosprawnościami i chorym.
- Rozwój gospodarczy, z naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy.
- Wzmacnianie więzi społecznych oraz kultywowanie historii i tradycji są niezbędne do budowania silnej, zintegrowanej społeczności lokalnej.
- Edukację dzieci i młodzieży oraz wsparcie ich rozwoju.
- Polepszenie jakości powietrza atmosferycznego, a także zagospodarowanie terenów zielonych i uporządkowanie przestrzeni miejskiej.
- Poprawę warunków mieszkaniowych oraz tworzenie nowych zasobów mieszkaniowych.

- Przywrócenie funkcji społecznych terenom zielonym oraz zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i turystycznej obszaru rewitalizacji.
- Prowadzenie działań inwestycyjnych, które poprawią jakość życia oraz podniosą walory funkcjonalno-przestrzenne i środowiskowe przestrzeni, z myślą o poprawie warunków prowadzenia działalności gospodarczej.
- Rozwój infrastruktury technicznej.

Jednym z najważniejszych aspektów, wymagających interwencji, jest modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej. Konieczne jest inwestowanie w rozbudowę i modernizację dróg, sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz energetycznej. Niezbędne jest również unowocześnienie infrastruktury społecznej, w tym szkół, przedszkoli, placówek zdrowotnych oraz obiektów kulturalnych i sportowych. Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych, w szczególności tych będących w złym stanie technicznym, również stanowi priorytet.

Gmina Kamieńsk musi skupić się na przeciwdziałaniu bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców. Wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości, poprzez tworzenie korzystnych warunków do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, może znacząco przyczynić się do wzrostu zatrudnienia i poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców. Programy szkoleniowe oraz inicjatywy wspierające rozwój kompetencji zawodowych są również niezbędne, aby zwiększyć konkurencyjność lokalnej siły roboczej na rynku pracy.

Kolejnym istotnym obszarem jest ochrona środowiska. Konieczne są działania mające na celu poprawę jakości powietrza, wody oraz gleby. Inwestycje w odnawialne źródła energii, efektywne zarządzanie odpadami oraz zalesianie i tworzenie terenów zielonych przyczynią się do zrównoważonego rozwoju gminy. Ważne jest również prowadzenie działań edukacyjnych, mających na celu zwiększenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.

Wzmocnienie tożsamości lokalnej oraz rozwój oferty kulturalnej są kolejnymi ważnymi elementami rewitalizacji. Inwestycje w ochronę dziedzictwa kulturowego, rozwój turystyki oraz organizację wydarzeń kulturalnych mogą przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności gminy. Tworzenie miejsc spotkań oraz inicjatyw integrujących społeczność lokalną, takich jak festiwale, warsztaty czy spotkania tematyczne, również wpłynie pozytywnie na rozwój społeczny.

Aby w pełni wykorzystać potencjały obszaru rewitalizacji i odpowiedzieć na zidentyfikowane potrzeby, niezbędne są skoordynowane działania w kilku kluczowych obszarach. Wsparcie dla przedsiębiorczości, rozwój infrastruktury, ochrona środowiska, oraz inwestycje w kulturę i edukację powinny być realizowane w sposób zintegrowany i spójny. Zrównoważony rozwój obszaru, a w konsekwencji całej gminy wymaga zaangażowania wszystkich interesariuszy, w tym mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz władz lokalnych.

Podsumowując, obszar rewitalizacji posiada zarówno wyzwania, jak i możliwości, które mogą zostać wykorzystane do jego dynamicznego rozwoju. Poprzez odpowiednie planowanie i realizację działań rewitalizacyjnych, możliwe jest poprawienie jakości życia mieszkańców, zwiększenie atrakcyjności gminy oraz zapewnienie jej zrównoważonego rozwoju w przyszłości.

Potencjał obszaru rewitalizacji

Gmina Kamieńsk posiada znaczny potencjał rozwoju turystyki, bazując na swoich naturalnych atutach, takich jak Góra Kamieńsk i atrakcyjne tereny wiejskie. Góra Kamieńsk, będąca najwyższym wzniesieniem w regionie, oferuje doskonałe warunki do uprawiania różnych form rekreacji, w tym turystyki pieszej, rowerowej i sportów zimowych. Jest to nie tylko miejsce o walorach przyrodniczych, ale również popularny punkt widokowy, który przyciąga turystów z różnych części kraju.

Atrakcyjne tereny wiejskie w gminie Kamieńsk, charakteryzujące się malowniczymi krajobrazami, czystymi rzekami i bogactwem przyrody, stanowią idealne miejsce do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki. Wiejskie szlaki turystyczne, gospodarstwa agroturystyczne oraz lokalne produkty mogą

przyciągać miłośników natury i spokojnego wypoczynku, oferując jednocześnie możliwość poznania lokalnej kultury i tradycji.

Gmina Kamieńsk ma również znaczny potencjał inwestycyjny, głównie dzięki swojemu strategicznemu położeniu przy autostradzie A1, która jest główną arterią komunikacyjną północ-południe Polski. Bliskość autostrady A1 umożliwia szybki i wygodny dostęp do głównych rynków krajowych i międzynarodowych, co czyni gminę atrakcyjną lokalizacją dla inwestorów. Położenie przy autostradzie sprzyja rozwojowi logistyki, transportu oraz przemysłu, oferując doskonałe warunki do tworzenia centrów logistycznych, magazynów i zakładów produkcyjnych.

Potencjał turystyczny i inwestycyjny Gminy Kamieńsk to nie tylko szansa na rozwój gospodarczy, ale również na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Rozwój turystyki w obszarze rewitalizacji może przyczynić się do tworzenia nowych miejsc pracy, wzrostu dochodów lokalnych przedsiębiorców oraz promocji na szeroką skalę. Inwestycje w infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną, takie jak ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, hotele i obiekty sportowe, mogą zwiększyć atrakcyjność obszaru, a w konsekwencji Gminy Kamieńsk dla odwiedzających i mieszkańców.

Jednocześnie, rozwój inwestycji przy autostradzie A1 może przyciągnąć nowych inwestorów, stworzyć nowe miejsca pracy i przyczynić się do rozwoju lokalnej gospodarki na obszarze rewitalizacji. Inwestycje te mogą obejmować różne sektory, od logistyki i transportu, przez przemysł, aż po handel i usługi. Nowe inwestycje mogą również przyczynić się do poprawy infrastruktury technicznej gminy, takiej jak drogi, sieci wodociągowe i kanalizacyjne, co dodatkowo zwiększy atrakcyjność gminy dla mieszkańców i inwestorów.

Obszar rewitalizacji posiada zatem znaczny potencjał rozwoju turystyki oraz inwestycji, co stanowi ogromną szansę dla jego przyszłości. Wykorzystanie tych potencjałów w sposób zrównoważony i strategiczny może przyczynić się do dynamicznego rozwoju gminy, poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia jej atrakcyjności na mapie inwestycyjnej Polski.

Dzięki swojemu znacznemu potencjałowi, miasto Kamieńsk, położone w centrum gminy, ma szansę stać się znaczącym ośrodkiem lokalnym. Korzystne warunki do rozwoju turystyki, oparte na górze Kamieńsk i atrakcyjnych terenach wiejskich, w połączeniu z doskonałym położeniem przy autostradzie A1, otwierają przed miastem, a w szczególności obszarem rewitalizacji, szerokie perspektywy gospodarcze i społeczne. Rozwój turystyki może przyczynić się do wzrostu liczby odwiedzających, co z kolei stworzy nowe miejsca pracy i podniesie dochody lokalnych przedsiębiorców. Inwestycje w infrastrukturę turystyczną, takie jak hotele, pensjonaty, restauracje, ścieżki rowerowe i szlaki turystyczne, mogą znacząco poprawić atrakcyjność obszaru rewitalizacji jako miejsca wypoczynku i rekreacji. Ponadto, promocja lokalnych atrakcji i organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych mogą przyciągnąć zarówno turystów, jak i nowych mieszkańców, którzy będą szukać możliwości spędzania czasu wolnego w pięknym, naturalnym otoczeniu.

Biorąc pod uwagę potencjał rozwojowy, problemy społeczne, gospodarcze, techniczne oraz możliwość rozwoju miasta Kamieńsk jako ośrodka lokalnego, jego najbardziej dotknięta zjawiskami negatywnymi część, została wyznaczona jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji, a w konsekwencji całe miasto Kamieńsk, będąc zlokalizowanym w centrum gminy, ma unikalne możliwości, które mogą zostać wykorzystane do przekształcenia go w dynamicznie rozwijający się ośrodek. Jednocześnie, obszar rewitalizacji boryka się z licznymi wyzwaniem, które wymagają skoordynowanych działań w ramach programu rewitalizacji.

Realizacja GPR ma na celu przekształcenie obszaru rewitalizacji w tętniący życiem ośrodek, który będzie przyciągał zarówno mieszkańców, jak i inwestorów, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju całego miasta oraz gminy.

4. Powiązanie gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi województwa i gminy

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamieńsk jest zgodny z innymi dokumentami strategicznymi na szczeblu lokalnym. Oto, krótki opis komplementarności:

Strategia Rozwoju Gminy Kamieńsk na lata 2022-2030

Strategia rozwoju Gminy Kamieńsk jest formalnym dokumentem, który określa strategiczne kierunki rozwoju gminy na lata 2021-2030. Jest ona komplementarna z innymi regulacjami planistyczno-strategicznymi obowiązującymi w gminie oraz w województwie łódzkim. Dokument ten będzie nadrzędny wobec dokumentów sektorowych dotyczących obszaru Gminy Kamieńsk, a jednocześnie będzie spójny z dokumentami wyższego rzędu, takimi jak Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Analizy lokalnych i regionalnych trendów, przeprowadzone badania społeczne oraz spacer studyjny umożliwiły zidentyfikowanie kluczowych obszarów wsparcia w strategii. Są to dziedziny działalności gminy, które wymagają poprawy lub dodatkowego bodźca do rozwoju. Wyzwania stojące przed samorządem są ściśle powiązane z wcześniej zdefiniowanymi problemami oraz zidentyfikowanym potencjałem - zasobami umożliwiającymi realizację celów strategii.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamieńsk jest w pełni zgodny z celami Strategii Rozwoju Gminy Kamieńsk na lata 2021-2030, które koncentrują się na trzech kluczowych obszarach: wzroście gospodarczym, poprawie warunków życia mieszkańców oraz tworzeniu bezpiecznej i atrakcyjnej przestrzeni.

Cel 1: Dogodne warunki dla wzrostu gospodarczego Gminy Kamieńsk

GPR wspiera rozwój gospodarczy poprzez tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu nowych przedsiębiorstw i wzrostowi zatrudnienia. Działania rewitalizacyjne przewidują wsparcie sektora rolnego, co jest zgodne z celem strategicznym ukierunkowanym na poprawę konkurencyjności lokalnego rolnictwa. Ponadto, inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i poprawę jakości usług edukacyjnych są integralną częścią GPR, co bezpośrednio odpowiada na potrzebę wspierania rozwoju kapitału ludzkiego w gminie.

Cel 2: Tworzenie sprzyjających warunków dla życia i rozwoju mieszkańców Gminy Kamieńsk

GPR kładzie duży nacisk na poprawę jakości usług opiekuńczych, zdrowotnych i społecznych, co jest spójne z celem strategicznym ukierunkowanym na zwiększenie dostępności tych usług dla mieszkańców. Program rewitalizacji dąży również do ograniczenia skali ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez integrację społeczną i wsparcie dla osób najbardziej potrzebujących. Działania związane z poprawą dostępności usług administracyjnych, turystycznych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych są także zgodne z celami strategii, które zakładają wszechstronny rozwój infrastruktury społecznej w gminie.

Cel 3: Bezpieczna, skomunikowana i atrakcyjna przestrzeń Gminy Kamieńsk

GPR przewiduje liczne inwestycje mające na celu zwiększenie dostępności i funkcjonalności infrastruktury komunikacyjnej, w tym rozwój elektromobilności, co jest zgodne z celem strategicznym dotyczącym poprawy mobilności w gminie. Program rewitalizacji obejmuje również działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu oraz poprawy jakości środowiska naturalnego, takie jak poprawa jakości powietrza, wsparcie gospodarki niskoemisyjnej oraz przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód, gleb i ekosystemów. Te działania są spójne z celami strategii, które zakładają długoterminową ochronę środowiska i zarządzanie zasobami naturalnymi. Ponadto, GPR promuje racjonalne zarządzanie

gospodarką odpadami oraz zachowanie ładu przestrzennego, co jest zgodne z dążeniem do utrzymania estetyki krajobrazu i harmonijnego rozwoju przestrzeni w gminie.

Podsumowując, Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamieńsk jest ściśle powiązany z celami Strategii Rozwoju Gminy Kamieńsk. Program ten nie tylko odpowiada na bieżące potrzeby i wyzwania, ale również wspiera długoterminowe cele rozwojowe, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju gospodarczego, społecznego i środowiskowego gminy. Rewitalizacja stanowi kluczowy element strategii, integrując działania na różnych płaszczyznach i zapewniając spójność w realizacji priorytetów rozwojowych gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieńsk

Zgodnie ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk*: „Generalnym celem polityki przestrzennej gminy jest ukierunkowanie działań zmierzających do podnoszenia standardu warunków życia mieszkańców, ochrony wartościowych elementów środowiska przyrodniczego, zwiększenia atrakcyjności dla przyszłych inwestorów. Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań wynikających ze środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenia i powiązań zewnętrznych gminy, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania gminy.”

Studium uwzględnia i spełnia kryteria:

- cele społeczne realizowane przez takie kształtowanie struktur przestrzennych, aby umożliwić społeczeństwu stopniowe osiąganie poprawy jakości życia, poprzez proporcjonalne rozmieszczenie ludności w stosunku do miejsc pracy i układów osadniczych, zachowanie prawidłowych relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami zamieszkania, pracy, odpoczynku, usług i administracji, wskazanie korzystnego techniczno-przestrzennego standardu środowiska człowieka, kształtowanie środowiska przestrzennego kreującego nowe jakościowo potrzeby i wartości społeczne;
- cele kulturowe osiągnięte przez takie kształtowanie struktur przestrzennych, które chronią istniejące dziedzictwo kulturowe przed zniszczeniem lub dewastacją, poprzez powiązanie obiektów historycznych z krajobrazem naturalnym i wkomponowanie ich we współczesne struktury funkcjonalno-przestrzenne oraz poprzez tworzenie nowych istotnych wartości kulturowych;
- cele ekologiczne osiągnięte przez kształtowanie struktur przestrzennych oddziałujących hamująco na dewastację środowiska i tworzących warunki umożliwiające jego aktywną ochronę poprzez zgodność charakteru i struktury zagospodarowania przestrzennego z cechami i walorami środowiska przyrodniczego, zgodność intensywności zagospodarowania z naturalną chłonnością środowiska oraz jego odpornością na zniszczenia, eksponowanie wartości krajobrazowych i ich harmonijne łączenie z zagospodarowaniem, tworzenie warunków zapewniających ochronę unikatowych wartości środowiska oraz umożliwiających odzyskanie utraconej równowagi ekologicznej;
- cele ekonomiczne osiągnięte przez kształtowanie struktur przestrzennych tworzących warunki wzrostu efektywności gospodarowania poprzez racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i istniejącego majątku, kształtowanie elastycznych struktur przestrzennych, podatnych na dalszy rozwój, kształtowanie warunków przestrzennych tworzących korzystne procesy, kształtowanie układów przestrzennych, których struktura zwiększa sprawność i niezawodność funkcjonowania.

Gminny Program Rewitalizacji jest zgodny ze Studium i kładzie szczególny nacisk na centrum miasta Kamieńsk, gdzie należy zachować historyczny układ urbanistyczny.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego 2030+

Program wpisuje się w wizję Planu o brzmieniu: „REGION SPÓJNY TERYTORIALNIE I WIZERUNKOWO, KREATYWNY I KONKURENCYJNY W SKALI KRAJU I EUROPY,

O NAJLEPSZEJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ, WYRÓŻNIAJĄCY SIĘ ATRAKCYJNOŚCIĄ INWESTYCYJNĄ I WYSOKĄ JAKOŚCIĄ ŻYCIA.”

W Planie zapisano również: „(...) do priorytetowych kierunków działań w najbliższych latach należy rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach, ze szczególnym uwzględnieniem historycznych struktur przestrzennych, w tym w ośrodkach pełniących rolę regionalnych, subregionalnych i ponadlokalnych biegunów wzrostu, przeprowadzana w sposób kompleksowy i systemowy, obejmująca aspekty społeczne, gospodarcze, środowiskowe oraz przestrzenne. Zakłada się, że w wyniku działań rewitalizacyjnych w wymiarze technicznym i przestrzennym, nastąpi zasadnicza zmiana jakościowa zdegradowanych struktur miejskich, w tym mieszkaniowych i przemysłowych, związana m.in. z wprowadzaniem rozwiązań energooszczędnych i niskoemisyjnych w budownictwie, jak również poprawa jakości przestrzeni publicznych, w tym zwiększanie terenów zieleni urządzonej, z uwzględnieniem potrzeb różnych grup wiekowych oraz osób niepełnosprawnych. Stosowanie nowoczesnych proekologicznych rozwiązań infrastrukturalnych przyczyni się do przekształcania struktur miejskich w miasta inteligentne oferujące wysoką jakość życia. Podnoszenie standardu zasobów mieszkaniowych w miastach i kształtowanie atrakcyjnych osadniczo obszarów mieszkaniowych z dostępem do usług publicznych wpłynie na zahamowanie procesów suburbanizacji i przyczyni się do kształtowania ładu przestrzennego. Jednocześnie rewitalizacja w aspekcie gospodarczym i społecznym wpłynie na aktywizację społeczności lokalnych oraz rozwój konkurencyjnych i atrakcyjnych obszarów działalności gospodarczej oferujących nowe miejsca pracy. Procesy rewitalizacyjne obszarów zabytkowych w miastach przyczynią się do poprawy ich atrakcyjności turystycznej. Przyjmuje się, że w perspektywie długookresowej poprawa warunków mieszkaniowych i ekonomicznych w ośrodkach miejskich przyczyni się do wzrostu ich atrakcyjności osadniczej i zahamowania procesu wyludniania się miast.” W przytoczonym fragmencie podkreślono aspekty szczególnie ważne dla realizacji niniejszego GPR. Widoczne jest ogromne powiązanie pomiędzy zapisami dokumentów.

Poniżej przedstawiono kierunki działań i działania, w które szczególnie wpisuje się GPR:

Kierunek działań	działanie
OSADNICTWO CEL SZCZEGÓŁOWY I. REGION SPÓJNY, O ZRÓWNOWAŻONYM SYSTEMIE OSADNICZYM	
I.3. Rozwój atrakcyjnych osadniczo miast pełniących funkcje krajowego, regionalnych, subregionalnych i ponadlokalnych biegunów wzrostu, zapewniających wysoką jakość życia m.in. poprzez:	I.3.1. kształtowanie zasobów mieszkaniowych o wysokim standardzie
	I.3.2. zapewnienie dostępności do ponadlokalnych i podstawowych usług publicznych o wysokim standardzie, dostosowanych do różnych grup wiekowych ludności,
	I.3.4. kształtowanie wysokiej jakości przestrzeni publicznych przyjaznych mieszkańcom
I.5. Rozwój miast o znaczeniu lokalnym i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich	I.5.1. wzrost zasięgu oddziaływania przestrzennego miast o znaczeniu lokalnym,
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA CEL SZCZEGÓŁOWY III. REGION O WYSOKIEJ JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	
III.2. Rozwój energetyki wykorzystującej OZE	III.2.2. budowę elektrowni słonecznych
III.4. Rozwój systemów ciepłowniczych w miastach	III.4.1. budowę, rozbudowę ciepłowni i kotłowni miejskich
	III.4.2. budowę, rozbudowę, modernizację sieci ciepłowniczych
III.6. Rozwój systemów kanalizacyjnych,	III.6.1. budowę, rozbudowę zbiorczych systemów kanalizacji w wyznaczonych zasięgach aglomeracji oraz budowę, rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK),
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	

CEL SZCZEGÓŁOWY IV. REGION O WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	
IV.3. Poprawa jakości powietrza,	IV.3.1. wdrażanie uchwały antysmogowej oraz programów ochrony powietrza dla stref, w których notuje się przekroczenia poziomu dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń
IV.5. Zachowanie i wzrost różnorodności biologicznej,	IV.5.1. ochronę, wzbogacanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej,
IV.7. Przeciwdziałanie zagrożeniom	IV.7.1. poprawę klimatu akustycznego
	IV.7.6. przeciwdziałanie skutkom i adaptacja do zmian klimatu
DZIEDZICTWO KULTUROWE CEL SZCZEGÓŁOWY V. REGION O DOBRZE ZACHOWANYM DZIEDZICTWIE KULTUROWYM	
V.1. Zachowanie materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego	V.1.6. poprawę stanu zachowania i właściwe wykorzystanie dziedzictwa kulturowego regionu
V.2. Zachowanie niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego	V.2.3. kreowanie sieci ośrodków historycznych o randze europejskiej, krajowej, regionalnej ¹⁵² i lokalnej
TURYSTYKA I REKREACJA CEL SZCZEGÓŁOWY VI. REGION O WYSOKIEJ ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ	
VI.1. Rozwój różnorodnych form turystyki w obszarach i ośrodkach recepcji turystycznej	VI.1.1. wzmacnianie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej,
KRAJOBRAZ I ŁĄD PRZESTRZENNY CEL SZCZEGÓŁOWY VII. REGION O KRAJOBRAZIE WYSOKIEJ JAKOŚCI	
VII.2. Ochrona i wzmacnianie walorów krajobrazu kulturowego	VII.2.1. poprawę jakości przestrzeni publicznych, szczególnie w otoczeniu obiektów zabytkowych

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 (SRWL 2030)

GPR jest spójny z wizją Strategii o brzmieniu: *HARMONIJNIE ROZWIJAJĄCE SIĘ WOJEWÓDZTWO W CENTRUM POLSKI, PRZYJAZNE RODZINOM, MIESZKAŃCOM MIAST I OBSZARÓW WIEJSKICH. REGION, W KTÓRYM NOWOCZESNA GOSPODARKA IDZIE W PARZE Z OCHRONĄ WALORÓW KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH.*

Poniżej przedstawiono cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań, w które szczególnie wpisuje się GPR:

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunek działań
NOWOCZESNA I KONKURENCYJNA GOSPODARKA	1.2. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego	1.2.2 Upowszechnienie kształcenia zawodowego i ustawicznego 1.2.3 Aktywizacja osób nieaktywnych zawodowo, w tym bezrobotnych 1.2.4. Rozwój kompetencji kluczowych
	2.1. Rozwój kapitału społecznego	2.1.1. Budowa zaufania społecznego, rozwijanie postaw społecznych i obywatelskich, promowanie wartości rodzinnych 2.1.2. Zwiększenie uczestnictwa w kulturze i rozwój usług kultury 2.1.3. Rozwój sektora sportu, turystyki i rekreacji 2.1.4. Wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej
		2.2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców
OBYWATELSKIE SPOŁECZEŃSTWO RÓWNYCH SZANS	2.3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego	2.3.1. Wsparcie dla rodzin i osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem 2.3.2. Rozwój placówek i usług świadczonych przez

		lokalne środowiska (deinstytucjonalizacja usług) 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej i solidarnej
ATRAKCYJNA I DOSTĘPNA PRZESTRZEŃ	3.1. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska	3.1.1. Poprawa jakości powietrza 3.1.2. Ochrona zasobów wód oraz poprawa ich jakości 3.1.3. Przeciwdziałanie skutkom suszy i zmniejszanie niedoborów wody
	3.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu	3.2.1. Ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego 3.2.2. Ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych 3.2.3. Rewaloryzowanie, poszerzanie i wzbogacanie przestrzeni o atrakcyjnie zaaranżowane tereny zieleni
	3.3. Zwiększenie dostępności transportowej	3.3.1. Zwiększenie dostępności drogowej województwa

Niniejszy GPR wpisuje się również w cel horyzontalny SRWŁ 20230:

EFEKTYWNIEM I ODPOWIEDZIALNIE ZARZĄDZANE WOJEWÓDZTWO i jego kierunki działań:

b. Upowszechnienie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w zarządzaniu rozwojem d. Prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju przestrzennego

Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2024 – 2027

Kamieńsk został wyróżniony w *Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2024-2027*: „Mając na uwadze potrzebę wzmocnienia opieki nad specyficznymi i cennymi pod względem kulturowym i krajobrazowym układami przestrzennymi miast i wsi województwa łódzkiego Wojewódzki Program Opieki nad zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2024-2027 definiuje sieć ośrodków historycznych. Aktualny zbiór 66 miejscowości stanowi kontynuację wskazanego w poprzedniej edycji Programu, które tworzą sieć ośrodków historycznych o zróżnicowanej randze (europejskiej, krajowej, regionalnej i lokalnej) i potrzebach działań rewaloryzacyjnych w ich historycznych przestrzeniach i zabytkowych zespołach zabudowy. Podstawowym kryterium wytypowania ośrodków były walory przestrzenne i aspekty niematerialne, a także instytucjonalne atrybuty pozwalające pełnić im rolę centrów kulturotwórczych na różnych poziomach. W ramach sieci wskazano:

- 1 ośrodek o randze europejskiej: Łódź;
- 5 ośrodków o randze krajowej: Łowicz, Łęczyca, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Wieluń;
- 11 ośrodków o randze regionalnej: Kutno, Opoczno, Pabianice, Radomsko, Rawa Mazowiecka, Skierniewice, Tomaszów Mazowiecki, Uniejów, Wieruszów, Wolbórz, Zgierz;
- 49 ośrodków o randze lokalnej: Aleksandrów Łódzki, Bełchatów, Biała Rawska, Będków, Białaczów, Błaszki, Bolesławiec, Bolimów, Brzeziny, Burzenin, Drzewica, Działoszyn, Gidle, Głowno, Gorzkowice, Grabów, Inowłódz, Jeżów, **Kamieńsk**, Kiernozia, Konstantynów Łódzki, Krośniewice, Lutomiernik, Łask, Oporów, Osjaków, Ozorków, Pajęczno, Parzęczew, Piątek, Poddębice, Poświętne, Przedbórz, Rozprza, Spała, Stryków, Sulejów, Szadek, Tuszyń, Ujazd, Warta, Widawa, Zduny, Zduńska Wola, Żelów, Żłoczew, Żarnów, Żychlin, Żytno.

Kamieńsk został także wymieniony w celu operacyjnym **1 ATRAKCYJNY KRAJOBRAZ KULTUROWY; 1.2. Poprawa stanu zachowania zabytków; 1.2.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznych historycznych założeń przestrzennych miejskich i wiejskich z uwzględnieniem adaptacji do zmian klimatycznych, poprzez:**

- rewaloryzację historycznych założeń przestrzennych miejskich i wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów priorytetowych w ośrodkach historycznych (podjęcia pilnych działań w zakresie poprawy jakości przestrzeni wymagają przede wszystkim: (...) Kamieńsk (...) oraz założeń zieleni;

Zaplanowane w ramach GPR przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą służyły realizacji celu.

W WPOnZ na lata 2024 - 2027 wskazano również zadania dedykowane ośrodkom historycznym o randze lokalnej. Niniejszy GPR realizuje przede wszystkim następujące cele, działania i zadania wskazane do realizacji w okresie 2024 – 2027:

Cel operacyjny 1: ATRAKCYJNY KRAJOBRAZ KULTUROWY

Działanie 1.1.: Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego

Zadanie 1.1.1. Tworzenie uwarunkowań prawnych i programowych

- Opracowanie gminnego programu rewitalizacji

Działanie 1.2.: Poprawa stanu zachowania i zabezpieczenia zabytków

Zadanie 1.2.2. Rewaloryzacja i właściwe zagospodarowanie oraz zabezpieczenie zabytków z uwzględnieniem ich wartości i kontekstu krajobrazowego oraz adaptacji do zmian klimatycznych

- Rewaloryzacja układu urbanistycznego (z uwzględnieniem historycznej zabudowy, w tym domów zajezdnych i zespołu sakralnego)
- Rewaloryzacja zakomponowanej zieleni

Zadanie 1.2.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznych historycznych założeń przestrzennych miejskich i wiejskich z uwzględnieniem adaptacji do zmian klimatycznych

- Uzupełnianie struktury budowlanej układu przestrzennego z uwzględnieniem specyfiki miejsca, poprzez nawiązanie do lokalnych form architektonicznych
- Poprawa jakości przestrzeni publicznych w aspekcie estetycznym i użytkowym
- Zwiększenie udziału zieleni w mieście, zwłaszcza w obszarze priorytetowym

5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Po przeprowadzeniu rewitalizacji, miasto Kamieńsk stanie się dynamicznie rozwijającym się miejskim ośrodkiem lokalnym, który łączy w sobie wysoką jakość życia mieszkańców, atrakcyjność turystyczną oraz silną gospodarkę. Przekształcenia, jakie dokonają się dzięki programowi rewitalizacji, będą widoczne na wielu płaszczyznach, tworząc spójną i harmonijną przestrzeń miejską.

Infrastruktura techniczna i społeczna zostanie znacznie zmodernizowana, co przełoży się na poprawę komfortu życia mieszkańców. Odnowione budynki mieszkalne oraz nowe inwestycje budowlane będą charakteryzować się wysoką efektywnością energetyczną, co przyczyni się do obniżenia kosztów utrzymania i poprawy jakości powietrza. Rozbudowa sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i energetycznej zapewni niezawodność dostaw oraz ochronę środowiska.

Przestrzeń publiczna Kamieńska zostanie odnowiona i wzbogacona o nowe miejsca spotkań, parki, ścieżki rowerowe i tereny rekreacyjne. Mieszkańcy będą mieli dostęp do nowoczesnych obiektów sportowych, placówek kulturalnych oraz edukacyjnych, które będą sprzyjać aktywnemu i zdrowemu stylowi życia. Zrewitalizowane centrum miasta stanie się miejscem tętniącym życiem, przyciągającym

zarówno mieszkańców, jak i turystów, dzięki licznym wydarzeniom kulturalnym, festiwalom i targom lokalnych produktów.

Gospodarka Kamieńska zyska nowe impulsy do rozwoju. Powstanie nowych przedsiębiorstw, szczególnie w sektorze usług i turystyki, przyczyni się do wzrostu zatrudnienia i zmniejszenia bezrobocia. Lokalni przedsiębiorcy otrzymają wsparcie w postaci szkoleń, doradztwa oraz dostępu do funduszy, co umożliwi im rozwijanie działalności i zwiększenie konkurencyjności. Strategiczne położenie miasta przy autostradzie A1 zostanie w pełni wykorzystane do przyciągania inwestorów, co dodatkowo wzmocni lokalną gospodarkę.

Środowisko naturalne Kamieńska ulegnie znaczącej poprawie dzięki działaniom na rzecz ochrony i zrównoważonego zarządzania zasobami. Wprowadzenie zielonych technologii, inwestycje w odnawialne źródła energii oraz efektywne zarządzanie odpadami przyczynią się do poprawy jakości powietrza, wód i gleby. Mieszkańcy będą mogli cieszyć się czystym, zdrowym środowiskiem, a miasto stanie się wzorem do naśladowania w zakresie ekologii.

Spółeczność lokalna Kamieńska będzie bardziej zintegrowana i aktywna. Działania rewitalizacyjne przyczynią się do ograniczenia wykluczenia społecznego, poprzez wsparcie dla osób najbardziej potrzebujących oraz tworzenie możliwości aktywizacji zawodowej i społecznej. Poprawa jakości usług opiekuńczych, zdrowotnych i edukacyjnych zapewni mieszkańcom lepszy dostęp do niezbędnych świadczeń, co podniesie ich standard życia.

Ład przestrzenny Kamieńska zostanie zachowany i wzmocniony. Odnowione zabytki oraz dbałość o estetykę przestrzeni miejskiej przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności miasta. Nowe inwestycje będą realizowane w sposób zrównoważony, z poszanowaniem dla lokalnego krajobrazu i historii, co stworzy harmonijną przestrzeń miejską.

Podsumowując, po przeprowadzeniu rewitalizacji, Kamieńsk stanie się nowoczesnym, przyjaznym mieszkańcom i turystom miastem, które łączy w sobie dynamiczny rozwój gospodarczy z wysoką jakością życia i dbałością o środowisko. Rewitalizacja przyczyni się do trwałego poprawienia warunków życia, stworzenia nowych możliwości rozwojowych oraz zbudowania silnej i zintegrowanej społeczności lokalnej.

Po przeprowadzeniu rewitalizacji, dzieci i młodzież w Kamieńsku będą dobrze wyedukowani, dzięki znaczącym inwestycjom w infrastrukturę edukacyjną oraz nowoczesne programy nauczania. Te działania zapewnią im wysoką jakość kształcenia i przygotowanie do przyszłych wyzwań. Nowo powstające firmy w regionie stworzą liczne miejsca pracy, co umożliwi młodym ludziom podjęcie zatrudnienia w Kamieńsku lub jego okolicach, eliminując konieczność migracji z gminy w poszukiwaniu lepszych perspektyw zawodowych. Dzięki inwestycjom w sport i rekreację, młodzież będzie miała doskonałe warunki do rozwijania swojej kondycji fizycznej i dbania o zdrowie. Nowoczesne obiekty sportowe, boiska, baseny oraz parki rekreacyjne staną się miejscem, gdzie będą mogli aktywnie spędzać czas wolny. Te inwestycje przyczynią się do wychowania zdrowego i wysportowanego pokolenia, które będzie lepiej przygotowane do wyzwań dorosłego życia. Ponadto, rewitalizacja uwzględni rozwój innowacyjnych technologii i edukację w zakresie sztucznej inteligencji oraz zmieniającego się świata. Młodzi mieszkańcy Kamieńska będą mieli dostęp do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych i programów, które pozwolą im na kreatywne myślenie i rozwijanie własnych pomysłów. Wykorzystanie technologii oraz wiedzy z zakresu innowacji umożliwi im kreowanie własnej życiowej drogi, dostosowanej do dynamicznie zmieniającego się rynku pracy i globalnych trendów.

Rewitalizacja Kamieńska zapewni dzieciom i młodzieży nie tylko wysoką jakość edukacji i przygotowanie do przyszłych wyzwań zawodowych, ale także doskonałe warunki do rozwoju fizycznego i zdrowotnego. Inwestycje w nowoczesne technologie i innowacyjne programy edukacyjne

pozwolą młodym ludziom na pełne wykorzystanie swojego potencjału i budowanie satysfakcjonującej przyszłości w swojej rodzinnej gminie.

Po przeprowadzeniu rewitalizacji, miasto Kamieńsk będzie w pełni przystosowane do potrzeb osób starszych, zapewniając im wygodne i bezpieczne warunki do życia. Infrastruktura miejska zostanie dostosowana tak, aby była przyjazna i dostępna dla seniorów. Chodniki i przejścia dla pieszych będą wyposażone w obniżone krawężniki i odpowiednie oznaczenia, co ułatwi poruszanie się osobom o ograniczonej mobilności. Przystanki komunikacji miejskiej będą dostosowane do potrzeb osób starszych, z miejscami siedzącymi i informacją w formie wizualnej oraz dźwiękowej.

W ramach programu rewitalizacji powstaną również specjalne centra i kluby seniora, które staną się miejscami spotkań i aktywności dla osób starszych. Będą tam organizowane różnorodne zajęcia rekreacyjne, edukacyjne i kulturalne, takie jak gimnastyka dla seniorów, warsztaty artystyczne, kursy komputerowe oraz spotkania z lokalnymi artystami i ekspertami. Te inicjatywy mają na celu nie tylko aktywizację osób starszych, ale również integrację społeczną i zapobieganie izolacji. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną obejmą rozbudowę placówek medycznych, zapewniając łatwiejszy dostęp do usług zdrowotnych i specjalistycznej opieki. Przychodnie będą wyposażone w nowoczesny sprzęt medyczny oraz odpowiednie udogodnienia dla osób starszych. Ponadto, w mieście będą działały programy wsparcia i opieki domowej, umożliwiające seniorom pozostanie w swoich domach i korzystanie z profesjonalnej opieki bez konieczności przenoszenia się do ośrodków opieki długoterminowej. Również parki i przestrzenie rekreacyjne zostaną zaprojektowane z myślą o osobach starszych, oferując spokojne miejsca do odpoczynku i relaksu, wyposażone w ławki, altany i ścieżki spacerowe. Specjalne strefy rekreacyjne będą umożliwiały seniorom uprawianie łagodnych form aktywności fizycznej, takich jak nordic walking czy tai chi, co przyczyni się do ich zdrowia i dobrej kondycji fizycznej. Dzięki tym wszystkim działaniom, miasto Kamieńsk stanie się miejscem, gdzie osoby starsze będą mogły cieszyć się wysoką jakością życia, aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym i korzystać z różnorodnych usług dostosowanych do ich potrzeb. Rewitalizacja miasta stworzy warunki, w których seniorzy będą mogli żyć godnie, bezpiecznie i komfortowo, zachowując aktywność i zdrowie na długie lata.

6. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Działania rewitalizacyjne dla Gminy Kamieńsk będą prowadzone w oparciu o wyznaczone cele rewitalizacji dopasowane do lokalnych uwarunkowań i potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wszystkie cele wynikają z przeprowadzonej diagnozy i są ukierunkowane przede wszystkim na eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk.

Cele rewitalizacji są również zgodne z założeniami powiązanych dokumentów strategicznych i planistycznych Gminy Kamieńsk, a także są pochodną wizji obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji.

Dla obszaru rewitalizacji wyznaczono następujące cele rewitalizacji:

Cel 1.	Spoleczno-zawodowa aktywizacja obszaru rewitalizacji
Cel 2.	Stworzenie warunków przyjaznych do życia dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
Cel 3.	Poprawa jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji jako wsparcie dla pozytywnych przemian społecznych i gospodarczych

Poniższe tabele zawierają zestawienie celów oraz odpowiadających im kierunków działań.

Cel 1. Spoleczno-zawodowa aktywizacja obszaru rewitalizacji	
Kierunki działań/cele szczegółowe	
1.1	Działania wspierające integrację społeczną, aktywność oraz budowanie tożsamości regionalnej
1.2	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
1.3	Aktywizacja zawodowa mieszkańców wraz z żywieniem gospodarczym obszaru rewitalizacji
1.4	Upowszechnianie kultury
1.5	Wsparcie organizacji pozarządowych
1.6	Przeciwdziałanie patologiom społecznym

Cel 2. Stworzenie warunków przyjaznych do życia dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	
Kierunki działań/cele szczegółowe	
2.1.	Tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku na cele aktywizacji społecznej
2.2.	Ochrona powietrza
2.3.	Wspieranie i pobudzanie aktywności właścicieli obiektów do modernizacji infrastruktury mieszkaniowej oraz likwidowania niskiej emisji
2.4.	Rozwój infrastruktury technicznej oraz dostosowanie do osób niepełnosprawnych i starszych na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej
2.5.	Zwiększenie zasobu oraz lepszy standard mieszkań komunalnych wraz z poprawą efektywności energetycznej budynków będących w zasobie mieszkaniowym gminy
2.6.	Poprawa poziomu bezpieczeństwa
2.7.	Poprawa jakości środowiska naturalnego

Cel 3. Poprawa jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji jako wsparcie dla pozytywnych przemian społecznych i gospodarczych	
Kierunki działań/cele szczegółowe	
3.1	Modernizacja i zagospodarowanie przestrzeni publicznych na rzecz ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji oraz rozwoju turystyki
3.2	Podniesienie standardu usług społecznych poprzez prace remontowe i termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej
3.3	Działania na rzecz zachowania i propagowania regionalnego dziedzictwa kulturowego wraz z rozwojem gospodarczym i turystycznym obszaru
3.4	Poprawa estetyki, dostępności i funkcjonalności obszaru rewitalizacji prowadząca do aktywizacji społeczno-gospodarczej

Potrzeby rewitalizacyjne, cele rewitalizacji, kierunki działania – komplementarność problemowa

Poniżej w tabeli przedstawiono potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele i kierunki działania.

potrzeba rewitalizacyjna	cel rewitalizacji	kierunek działania
<p>Uporządkowanie przestrzeni publicznej, w tym modernizacja placów, parków i chodników oraz odnowa kamienic. Inwestycje w infrastrukturę społeczną, obejmującą opiekę, kulturę, sport i edukację, jak również modernizacja infrastruktury technicznej i ochrona środowiska naturalnego. Wsparcie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcie rodzin. Aktywizowanie i pomoc osobom starszym, z niepełnosprawnościami i chorym. Rozwój gospodarczy, z naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy. Wzmacnianie więzi społecznych oraz kultywowanie historii i tradycji są niezbędne do budowania silnej, zintegrowanej społeczności lokalnej.</p>	<p>Cel 1. Spoleczno-zawodowa aktywizacja obszaru rewitalizacji</p>	<p>1.1 Działania wspierające integrację społeczną, aktywność oraz budowanie tożsamości regionalnej</p> <p>1.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p>1.3 Aktywizacja zawodowa mieszkańców wraz z ożywieniem gospodarczym obszaru rewitalizacji</p> <p>1.4 Upowszechnianie kultury</p> <p>1.5 Wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>1.6 Przeciwdziałanie patologiom społecznym</p>
<p>Edukacja dzieci i młodzieży oraz wsparcie ich rozwoju. Polepszenie jakości powietrza atmosferycznego, a także zagospodarowanie terenów zielonych i uporządkowanie przestrzeni miejskiej. Poprawa warunków mieszkaniowych oraz tworzenie nowych zasobów mieszkaniowych. Przywrócenie funkcji społecznych terenom zielonym oraz zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i turystycznej obszaru rewitalizacji.</p>	<p>Cel 2. Stworzenie warunków przyjaznych do życia dla mieszkańców obszaru rewitalizacji</p>	<p>2.1 Tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku na cele aktywizacji społecznej</p> <p>2.2 Ochrona powietrza</p> <p>2.3 Wspieranie i pobudzanie aktywności właścicieli obiektów do modernizacji infrastruktury mieszkaniowej oraz likwidowania niskiej emisji</p> <p>2.4 Rozwój infrastruktury technicznej oraz dostosowanie do osób niepełnosprawnych i starszych na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej</p> <p>2.5 Zwiększenie zasobu oraz lepszy standard mieszkań komunalnych wraz z poprawą efektywności energetycznej budynków będących w zasobie mieszkaniowym gminy</p> <p>2.6 Poprawa poziomu bezpieczeństwa</p> <p>2.7 Poprawa jakości środowiska naturalnego</p>
<p>Prowadzenie działań inwestycyjnych, które poprawią jakość życia oraz podniosą walory funkcjonalno-przestrzenne i środowiskowe przestrzeni, z myślą o poprawie warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Rozwój infrastruktury technicznej.</p>	<p>Cel 3. Poprawa jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji jako wsparcie dla pozytywnych przemian społecznych i gospodarczych</p>	<p>3.1 Modernizacja i zagospodarowanie przestrzeni publicznych na rzecz ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji oraz rozwoju turystyki</p> <p>3.2 Podniesienie standardu usług społecznych poprzez prace remontowe i termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej</p> <p>3.3 Działania na rzecz zachowania i propagowania regionalnego dziedzictwa kulturowego wraz z rozwojem gospodarczym i turystycznym obszaru</p> <p>3.4 Poprawa estetyki, dostępności i funkcjonalności obszaru rewitalizacji prowadząca do aktywizacji społeczno-gospodarczej</p>

7. Opis przedsięwzięć

7.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

W tabelach poniżej przedstawiono podstawowe projekty rewitalizacyjne, czyli takie, bez których realizacja celów Gminnego Programu Rewitalizacji nie będzie możliwa, a obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z sytuacji kryzysowej. Działania te są skierowane na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji. Zadbano również o to, by projekty były względem siebie komplementarne i dopełniały się m.in. pod względem tematycznym, dzięki czemu Program Rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym i środowiskowym. Uniknięto sytuacji, w której działania byłyby fragmentaryczne i dotyczyły np. tylko sfery technicznej. W Programie zaproponowano, aby projekty społeczne obejmowały obszar rewitalizacji, oddziaływały na obszar objęty stanem kryzysowym, a w dalszej kolejności, jeżeli możliwe stanie się takie oddziaływanie, na tereny przyległe do niego lub położone w bardziej oddalonych częściach Gminy Kamieńsk. Pozytywne oddziaływanie na tereny poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji będzie stanowiło wartość dodaną projektów, co jest oczywiście zjawiskiem pożądanym.

Grupa docelowa

Grupą docelową podstawowych projektów rewitalizacyjnych są wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Wśród nich wyróżnić można:

- Mieszkańców kamienic znajdujących się w strefie ochrony konserwatorskiej w centralnej części miasta,
- Pracowników oraz odbiorców pomocy społecznej,
- Turystów.

Użytkownikami efektów projektów infrastrukturalnych, ze względu na charakter inwestycji, będą również osoby spoza obszaru rewitalizacji, takie jak użytkownicy modernizowanych dróg czy osoby chcące załatwić sprawę w Urzędzie Miejskim w Kamieńsku. Grupę odbiorców stanowią dzieci, młodzież, dorośli i seniorzy, a także osoby bezrobotne oraz planujące założyć własną działalność gospodarczą.

Poniższe projekty mogą być łączone, aby jeszcze skuteczniej realizować cele Programu.

Planowane przedsięwzięcia dotyczące zabytków zostaną wykonane w zakresie uprzednio zaakceptowanym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Planowane podstawowe projekty rewitalizacyjne:

Przedsięwzięcie 1.	
Nazwa projektu	Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I
Podmiot realizujący	Gmina Kamieńsk
Lokalizacja	obszar podlegający rewitalizacji - ulica: Plac Wolności
Realizowane cele GPR	1.1 Działania wspierające integrację społeczną, aktywność oraz budowanie tożsamości regionalnej 1.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu 1.3 Aktywizacja zawodowa mieszkańców wraz z ożywieniem gospodarczym obszaru rewitalizacji 1.4 Upowszechnianie kultury

	<p>1.5 Wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>1.6 Przeciwdziałanie patologiom społecznym</p> <p>3.2 Podniesienie standardu usług społecznych poprzez prace remontowe i termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej</p> <p>3.3 Działania na rzecz zachowania i propagowania regionalnego dziedzictwa kulturowego wraz z rozwojem gospodarczym i turystycznym obszaru</p> <p>3.4 Poprawa estetyki, dostępności i funkcjonalności obszaru rewitalizacji prowadząca do aktywizacji społeczno-gospodarczej</p>
Oddziaływanie przedsięwzięcia	sfera społeczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa, sfera techniczna
Główny problem	Głównym problemem, który projekt „Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I” ma na celu rozwiązać, jest wieloletnie zaniedbanie przestrzeni publicznej oraz brak odpowiednich miejsc sprzyjających rozwojowi kulturalnemu, sportowemu i turystycznemu gminy. W centrum Kamieńska brakuje infrastruktury, która integrowałaby lokalną społeczność oraz przyciągała turystów, co wpływa negatywnie na atrakcyjność miasta zarówno dla mieszkańców, jak i odwiedzających. Rozwój infrastruktury w tym zakresie stworzy również bodźce dla przedsiębiorczości szczególnie lokalnych firm, sklepów i szeroko pojętej branży usługowej. Dziś centrum Kamieńska charakteryzuje się pustymi lokalami do wynajęcia. Dodatkowo, brak monitoringu przestrzeni publicznej powoduje, że bezpieczeństwo mieszkańców nie jest w pełni zapewnione, a rosnące potrzeby w zakresie nadzoru nad miejską przestrzenią nie są odpowiednio zaspokojone. Problemy te przekładają się na ograniczone możliwości rozwoju miasta, stagnację w sferze kulturalno-turystycznej oraz obniżenie komfortu życia mieszkańców.
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia „Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I” jest stworzenie nowoczesnej, przyjaznej i bezpiecznej przestrzeni miejskiej, która przyczyni się do ożywienia kulturalnego, sportowego i turystycznego miasta, a także zwiększy komfort życia mieszkańców. Adaptacja budynku przy Placu Wolności w Kamieńsku na Centrum Kultury, Sportu i Turystyki ma na celu zapewnienie miejsca, które stanie się centrum spotkań lokalnej społeczności, miejscem organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych oraz turystycznych. Budowa parkingu przy Centrum ma ułatwić dostęp do obiektu, zwiększając jego atrakcyjność i funkcjonalność. Ponadto, wdrożenie systemu monitoringu przestrzeni publicznej wzmocni bezpieczeństwo mieszkańców i turystów, tworząc poczucie bezpieczeństwa i poprawiając jakość życia w mieście. W efekcie, projekt ten przyczyni się do podniesienia atrakcyjności Kamieńska jako miejsca do życia, pracy i spędzania czasu wolnego.
Zakres realizowanych zadań inwestycyjnych	<p>Przedsięwzięcie zakłada wszechstronną rewitalizację kluczowych obszarów miasta Kamieńsk, co ma na celu ożywienie społeczno-gospodarcze i poprawę jakości życia mieszkańców. W ramach tego etapu przewidziane są następujące działania:</p> <p>1. Adaptacja budynku przy Placu Wolności – Celem jest utworzenie Centrum Kultury, Sportu i Turystyki, które stanie się głównym ośrodkiem spotkań kulturalnych i sportowych dla lokalnej społeczności oraz turystów. Centrum będzie wyposażone w nowoczesne sale do organizacji wydarzeń, warsztatów (w tym sale widowiskowo-kinową) oraz przestrzenie rekreacyjne, a także gastronomiczne. Obiekt będzie w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p>2. Parking przy Centrum Kultury, Sportu i Turystyki – W pobliżu nowo utworzonego Centrum planowana jest budowa parkingu, który ułatwi dostęp mieszkańcom i turystom do obiektu, poprawiając komfort</p>

	<p>korzystania z oferowanych usług.</p> <p>3. Monitoring przestrzeni publicznej – Na terenie miasta zostanie zamontowany system monitoringu, który ma na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców.</p> <p>Jeżeli zajdzie taka konieczność, realizacja działań odbędzie się wyłącznie w zakresie uprzednio zaakceptowanym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.</p>
<p>Zakres realizowanych zadań społecznych</p>	<p>W ramach projektu „Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I” przewiduje się realizację kilku zadań społecznych, które mają na celu aktywizację lokalnej społeczności oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Kluczowe działania obejmują:</p> <p>Adaptacja budynku przy Placu Wolności na Centrum Kultury, Sportu i Turystyki umożliwi organizację różnorodnych wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych oraz sportowych, co wpłynie na zwiększenie integracji mieszkańców i aktywizację różnych grup społecznych i wiekowych, w tym młodzieży, dorosłych oraz seniorów.</p> <p>Montaż monitoringu przestrzeni publicznej oraz utworzenie centrum monitoringu przyczyni się do poprawy poczucia bezpieczeństwa w mieście, co ma szczególne znaczenie dla rodzin, osób starszych oraz dzieci. Zapewnienie bezpieczniejszych warunków życia sprzyja budowaniu wspólnoty lokalnej oraz zmniejszeniu ryzyka wykluczenia społecznego.</p> <p>Budowa parkingu przy nowo utworzonym Centrum Kultury, Sportu i Turystyki ułatwi mieszkańcom i odwiedzającym korzystanie z oferowanych usług i atrakcji. Zwiększona dostępność infrastruktury kulturalno-sportowej wpłynie na wzrost aktywności społecznej i umożliwi większe zaangażowanie w życie społeczne i kulturalne miasta.</p> <p>Utworzenie Centrum Kultury, Sportu i Turystyki oraz poprawa infrastruktury miejskiej przyczyni się do ożywienia turystycznego Kamieńska, co może wpłynąć na rozwój lokalnych przedsiębiorstw, zwiększenie liczby odwiedzających oraz promowanie miasta jako atrakcyjnego miejsca na mapie regionu.</p> <p>Realizacja tych zadań społecznych ma na celu długofalowe zwiększenie spójności społecznej, poprawę jakości życia oraz rozwój społeczno-kulturalny miasta Kamieńsk.</p>
<p>Wpływ realizacji przedsięwzięcia na niwelację zdiagnozowanych problemów</p>	<p>Realizacja przedsięwzięcia „Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I” w znaczący sposób przyczyni się do niwelacji zdiagnozowanych problemów, które obecnie ograniczają rozwój miasta i obniżają komfort życia mieszkańców.</p> <p>Adaptacja budynku przy Placu Wolności na Centrum Kultury, Sportu i Turystyki pozwoli na stworzenie przestrzeni, która zaspokoi potrzeby lokalnej społeczności w zakresie kulturalnym, sportowym i turystycznym. Mieszkańcy będą mieli dostęp do różnorodnych wydarzeń, zajęć i aktywności, co przyczyni się do integracji społecznej, zwiększenia aktywności obywatelskiej i wzmocnienia więzi międzyludzkich. To rozwiązanie pomoże także ożywić lokalną gospodarkę, przyciągnięcie turystów oraz organizację wydarzeń, które generują popyt na lokalne usługi.</p> <p>Budowa parkingu przy Centrum Kultury, Sportu i Turystyki wpłynie na poprawę dostępności tej nowej infrastruktury, co nie tylko zwiększy wygodę mieszkańców i turystów, ale również poprawi ogólną funkcjonalność przestrzeni miejskiej, zmniejszając problemy związane</p>

	<p>z parkowaniem w centralnej części miasta.</p> <p>Wprowadzenie systemu monitoringu przestrzeni publicznej oraz utworzenie centrum monitoringu bezpośrednio przełoży się na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców Kamieńska. Monitorowanie kluczowych obszarów miasta pozwoli na szybsze reagowanie na wszelkie niebezpieczne sytuacje i przestępstwa, co może prowadzić do obniżenia wskaźników przestępczości oraz poprawy ogólnej atmosfery w mieście.</p> <p>Podsumowując, projekt ten odpowiada na zdiagnozowane problemy poprzez rewitalizację przestrzeni miejskiej, wzmacnianie więzi społecznych, zwiększenie bezpieczeństwa oraz pobudzanie rozwoju turystycznego i gospodarczego Kamieńska. Rezultatem realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa jakości życia mieszkańców oraz długoterminowy rozwój społeczno-gospodarczy miasta.</p>
Szacowana wartość projektu (w PLN)	<p>21 000 000,00 PLN</p> <p>Przewiduje się wkład środków UE.</p>
Okres realizacji	2025 - 2028
Prognozowane produkty i rezultaty	<p>W wyniku realizacji projektu „Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I” prognozowane są liczne produkty i rezultaty, które przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ożywienia społeczno-gospodarczego miasta.</p> <p>Przede wszystkim powstanie nowoczesne Centrum Kultury, Sportu i Turystyki, które stanie się przestrzenią integracji społecznej i miejscem organizacji różnorodnych wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych i sportowych. Będzie to obiekt, który zaspokoi potrzeby mieszkańców w zakresie spędzania wolnego czasu, a także przyciągnie turystów, co wzmocni lokalną gospodarkę. Centrum to będzie również miejscem sprzyjającym rozwojowi sportowemu, co może przyczynić się do wzrostu aktywności fizycznej wśród mieszkańców, zwłaszcza młodzieży.</p> <p>Budowa parkingu przy Centrum Kultury, Sportu i Turystyki poprawi dostępność obiektu, umożliwiając wygodne korzystanie z jego usług zarówno mieszkańcom, jak i odwiedzającym miasto. Parking przyczyni się także do zmniejszenia problemów związanych z parkowaniem w centrum Kamieńska, co wpłynie pozytywnie na komfort poruszania się po mieście.</p> <p>Instalacja monitoringu przestrzeni publicznej znacząco podniesie poziom bezpieczeństwa w Kamieńsku. Dzięki systemowi kamer obejmującemu kluczowe obszary miejskie oraz utworzeniu centrum monitoringu, możliwe będzie szybsze reagowanie na incydenty, co obniży wskaźniki przestępczości i poprawi ogólne poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców.</p> <p>Rezultaty tych działań będą widoczne w postaci zwiększonej aktywności społecznej i kulturalnej, poprawy bezpieczeństwa publicznego, a także wzmocnienia atrakcyjności turystycznej miasta. W dłuższej perspektywie projekt przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, pobudzenia lokalnej gospodarki oraz wzrostu znaczenia Kamieńska jako miejsca przyjaznego do życia, pracy i wypoczynku.</p> <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z instytucji kultury: 3000 osób/rok - liczba osób korzystających z imprez sportowych, rekreacyjnych: 2000 osób/rok - liczba turystów odwiedzających obiekt: 1000 osób/rok

Pomiar rezultatów	Dane Gminy Kamieńsk
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	<p>Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze <i>Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027</i>.</p> <p>W ramach projektu „Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I” szczególną uwagę poświęcono zapewnieniu dostępności przestrzeni i usług osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami, seniorom oraz rodzinom z małymi dziećmi. Działania te mają na celu zapewnienie pełnej integracji społecznej i eliminację barier architektonicznych oraz komunikacyjnych. Kluczowe elementy obejmują:</p> <p>Wszystkie wejścia do budynku zostaną przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich poprzez budowę podjazdów z niskimi krawężnikami, a wewnętrzne przestrzenie będą wyposażone w windy lub rampy, które umożliwią swobodny dostęp do wszystkich pomieszczeń. Drzwi oraz przejścia będą miały odpowiednią szerokość, aby zapewnić łatwe poruszanie się.</p> <p>W budynku Centrum zaplanowano dostosowane toalety dla osób z niepełnosprawnościami, które będą odpowiednio oznaczone i łatwo dostępne z różnych części obiektu. Toalety te będą wyposażone w uchwyty oraz inne elementy ułatwiające korzystanie osobom z ograniczoną mobilnością.</p> <p>W ramach budowy parkingu przy Centrum Kultury, Sportu i Turystyki przewidziano specjalnie oznaczone miejsca postojowe przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami, które będą zlokalizowane w bezpośredniej bliskości wejścia do budynku, co ułatwi dostęp do obiektu.</p> <p>Realizacja tych działań zapewni pełną dostępność obiektów i przestrzeni osobom ze szczególnymi potrzebami, co jest kluczowe dla promowania równości i integracji społecznej w mieście Kamieńsk.</p>

Przedsięwzięcie 2.	
Nazwa projektu	Zagospodarowanie terenu oraz adaptacja budynku byłego internatu przy szkole ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4
Podmiot realizujący	Gmina Kamieńsk
Lokalizacja	obszar podlegający rewitalizacji - ulica Szkolna
Realizowane cele GPR	<p>1.1 Działania wspierające integrację społeczną, aktywność oraz budowanie tożsamości regionalnej</p> <p>1.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p>1.6 Przeciwdziałanie patologiom społecznym</p> <p>2.1. Tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku na cele aktywizacji społeczne</p> <p>2.6 Poprawa poziomu bezpieczeństwa</p> <p>2.7 Poprawa jakości środowiska naturalnego</p> <p>3.1 Modernizacja i zagospodarowanie przestrzeni publicznych na rzecz żywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji oraz rozwoju turystyki</p> <p>3.3 Działania na rzecz zachowania i propagowania regionalnego dziedzictwa kulturowego wraz z rozwojem gospodarczym i turystycznym obszaru</p> <p>3.4 Poprawa estetyki, dostępności i funkcjonalności obszaru rewitalizacji</p>

	prowadząca do aktywizacji społeczno-gospodarczej
Oddziaływanie przedsięwzięcia	sfera społeczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa, sfera techniczna
Główny problem	<p>Teren przy budynku szkoły ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4 jest zaniedbany i niewykorzystany. Brak odpowiedniej infrastruktury i estetycznego zagospodarowania przestrzeni negatywnie wpływa na wizerunek szkoły oraz komfort nauki uczniów, pracy nauczycieli i odwiedzających. Nieuporządkowany teren nie sprzyja aktywnościom na świeżym powietrzu ani organizacji wydarzeń szkolnych i społecznych, co ogranicza możliwości wszechstronnego rozwoju uczniów.</p> <p>Budynek byłego internatu przy szkole ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4 od dłuższego czasu jest nieużywany i znajduje się w złym stanie technicznym. Jego obecny stan negatywnie wpływa na wizerunek okolicy oraz bezpieczeństwo. Brak zagospodarowania tego obiektu to zmarnowany potencjał przestrzenny, który mógłby być wykorzystany na cele społeczne i edukacyjne, wspierając rozwój lokalnej społeczności i przeciwdziałając problemom związanym z niedostateczną infrastrukturą społeczną.</p>
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest kompleksowe zagospodarowanie terenu przy budynku szkoły ponadpodstawowej, aby stworzyć funkcjonalną i estetyczną przestrzeń, która będzie służyć uczniom, nauczycielom oraz lokalnej społeczności. Celem przedsięwzięcia jest również adaptacja budynku byłego internatu w celu przekształcenia go w wielofunkcyjne centrum społeczno-edukacyjne. Projekt ma na celu stworzenie nowoczesnej i funkcjonalnej przestrzeni, która będzie służyć mieszkańcom Kamieńska jako miejsce edukacji, spotkań społecznych i aktywności kulturalnych. Celem jest również poprawa warunków edukacyjnych i rekreacyjnych oraz podniesienie atrakcyjności i bezpieczeństwa otoczenia budynku szkoły.
Zakres realizowanych zadań inwestycyjnych	<p>Prace inwestycyjne skupiają się wokół dwóch głównych zadań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zagospodarowanie terenu przy budynku szkoły ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4. <p>Prace obejmą modernizację i zagospodarowanie terenu wokół budynku szkoły. W ramach projektu przewiduje się budowę chodników, ścieżek edukacyjnych i rekreacyjnych, placu zabaw oraz strefy relaksu z ławkami i zielenią. Zostaną również zainstalowane elementy małej architektury, takie jak stojaki na rowery, kosze na śmieci, oświetlenie oraz monitoring, co zapewni bezpieczeństwo i funkcjonalność przestrzeni. Dodatkowo, planowane jest zagospodarowanie części terenu na ogród szkolny, gdzie uczniowie będą mogli prowadzić zajęcia z przyrody i ekologii.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Adaptacja budynku byłego internatu przy szkole ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4 <p>Prace inwestycyjne obejmą gruntowną przebudowę budynku, w tym modernizację elewacji, wymianę okien i drzwi, remont dachu, instalację nowoczesnych systemów ogrzewania, elektryki, wentylacji i oświetlenia oraz dostosowanie wnętrza do nowych funkcji. Planowana jest również wymiana węzłów sanitarnych oraz przystosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych. W ramach projektu zostaną stworzone sale dydaktyczne, pomieszczenia do spotkań i warsztatów, a także przestrzenie do organizacji wydarzeń kulturalnych i społecznych.</p>
Zakres realizowanych zadań społecznych	Projekt przewiduje organizację wydarzeń służących integracji lokalnych społeczności.
Wpływ realizacji	Zagospodarowanie terenu przy budynku szkoły ponadpodstawowej

przedsięwzięcia na niwelację zdiagnozowanych problemów	<p>znacząco poprawi estetykę i funkcjonalność otoczenia szkoły, co pozytywnie wpłynie na komfort i bezpieczeństwo uczniów oraz nauczycieli. Nowa infrastruktura rekreacyjna i edukacyjna stworzy możliwości do aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu, co przyczyni się do poprawy zdrowia i kondycji fizycznej uczniów. Projekt zwiększy również atrakcyjność szkoły i jej otoczenia, promując postawy proekologiczne i wzmacniając więzi społeczne.</p> <p>Adaptacja budynku byłego internatu na centrum społeczno-edukacyjne przyczyni się do poprawy estetyki i funkcjonalności tej części Kamieńska. Projekt wpłynie na zwiększenie dostępności do usług edukacyjnych i społecznych, wspierając rozwój lokalnej społeczności i przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu. Nowe centrum stanie się miejscem aktywności, integracji i współpracy mieszkańców, co przyczyni się do wzmocnienia więzi społecznych i podniesienia jakości życia w gminie. Nie będzie odróżniało się standardem od pozostałej części kompleksu budynków znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie.</p>
Szacowana wartość projektu (w PLN)	7 000 000,00 PLN Przewiduje się wkład środków UE.
Okres realizacji	2025 - 2028
Prognozowane produkty i rezultaty	<p>W wyniku realizacji projektu powstanie nowoczesna i funkcjonalna przestrzeń wokół budynku szkoły ponadpodstawowej, obejmująca chodniki, ścieżki, plac zabaw, strefy relaksu oraz ogród szkolny. Spodziewane produkty to m.in. liczba zorganizowanych wydarzeń szkolnych i społecznych, liczba uczestników tych wydarzeń, a także liczba uczniów korzystających z nowej infrastruktury. Rezultaty długoterminowe obejmują: poprawę warunków edukacyjnych i rekreacyjnych w szkole, zwiększenie aktywności fizycznej i świadomości ekologicznej wśród uczniów, a także wzmocnienie integracji społeczności lokalnej.</p> <p>W wyniku realizacji projektu budynek byłego internatu stanie się nowoczesnym centrum społeczno-edukacyjnym. Spodziewane produkty to m.in. liczba zorganizowanych kursów, szkoleń, warsztatów, obozów sportowych i wydarzeń kulturalnych, liczba uczestników tych wydarzeń oraz liczba lokalnych organizacji korzystających z nowej przestrzeni. Rezultaty długoterminowe obejmują: wzrost aktywności edukacyjnej i społecznej w Kamieńsku, poprawę jakości życia mieszkańców oraz integrację i rozwój lokalnej społeczności.</p> <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z infrastruktury społecznej: 2000 osób/rok - liczba osób korzystających z zajęć edukacyjnych: 500 osób/rok
Pomiar rezultatów	Dane Gminy Kamieńsk
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	<p>Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze <i>Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027</i>.</p> <p>W ramach projektu szczególną uwagę poświęcono zapewnieniu dostępności przestrzeni i usług osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami, seniorom oraz rodzinom z małymi dziećmi. Działania te mają na celu zapewnienie pełnej integracji społecznej i eliminację barier architektonicznych oraz komunikacyjnych. Kluczowe elementy obejmują:</p> <p>Wszystkie wejścia do budynku zostaną przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich poprzez budowę podjazdów</p>

	<p>z niskimi krawężnikami, a wewnętrzne przestrzenie będą wyposażone w windy lub rampy, które umożliwią swobodny dostęp do wszystkich pomieszczeń. Drzwi oraz przejścia będą miały odpowiednią szerokość, aby zapewnić łatwe poruszanie się.</p> <p>W budynku zaplanowano dostosowane toalety dla osób z niepełnosprawnościami, które będą odpowiednio oznaczone i łatwo dostępne z różnych części obiektu. Toalety te będą wyposażone w uchwyty oraz inne elementy ułatwiające korzystanie osobom z ograniczoną mobilnością.</p> <p>Na placu zabaw umieszczone są urządzenia spełniające wymagania zarówno dzieci sprawnych jak i dzieci z niepełnosprawnością. Ciągi komunikacyjne i przestrzeń wokół urządzeń wykonana będzie z nawierzchni umożliwiającej poruszanie się po nich osobom na wózkach.</p> <p>Realizacja tych działań zapewni pełną dostępność obiektów i przestrzeni osobom ze szczególnymi potrzebami, co jest kluczowe dla promowania równości i integracji społecznej w mieście Kamieńsk.</p>
--	--

Przedsięwzięcie 3.	
Nazwa projektu	Rewitalizacja budynku infrastruktury sportowej wraz z modernizacją trybun na stadionie w mieście Kamieńsk
Podmiot realizujący	Gmina Kamieńsk
Lokalizacja	obszar podlegający rewitalizacji - ulica Sportowa
Realizowane cele GPR	<p>1.1 Działania wspierające integrację społeczną, aktywność oraz budowanie tożsamości regionalnej</p> <p>1.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p>1.4 Upowszechnianie kultury</p> <p>1.5 Wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>1.6 Przeciwdziałanie patologiom społecznym</p> <p>2.1 Tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku na cele aktywizacji społecznej</p> <p>3.1 Modernizacja i zagospodarowanie przestrzeni publicznych na rzecz ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji oraz rozwoju turystyki</p> <p>3.2 Podniesienie standardu usług społecznych poprzez prace remontowe i termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej</p> <p>3.3 Działania na rzecz zachowania i propagowania regionalnego dziedzictwa kulturowego wraz z rozwojem gospodarczym i turystycznym obszaru</p> <p>3.4 Poprawa estetyki, dostępności i funkcjonalności obszaru rewitalizacji prowadząca do aktywizacji społeczno-gospodarczej</p>
Oddziaływanie przedsięwzięcia	sfera społeczna, sfera gospodarcza, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa, sfera techniczna
Główny problem	Stadion w Kamieńsku, będący ważnym ośrodkiem sportowym dla lokalnej społeczności, boryka się z problemami związanymi z degradacją infrastruktury sportowej i trybun. Zły stan techniczny budynku i trybun obniża komfort i bezpieczeństwo użytkowników, co zniechęca mieszkańców do aktywnego korzystania z obiektu. Niewystarczająca infrastruktura utrudnia organizację wydarzeń sportowych i kulturalnych, co negatywnie wpływa na aktywność społeczną i sportową w mieście,

	a także na sferę gospodarczą.
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest kompleksowy remont budynku infrastruktury sportowej oraz modernizacja trybun na stadionie w Kamieńsku, aby poprawić warunki korzystania z obiektu oraz zwiększyć jego atrakcyjność dla mieszkańców i organizatorów wydarzeń sportowych. Projekt ma na celu stworzenie bezpiecznego, funkcjonalnego i nowoczesnego ośrodka sportowego, który będzie sprzyjał rozwojowi sportu i integracji społecznej. Dodatkowo dzięki modernizacji obecnych trybun, polegającej na przeniesieniu ich w kierunku bieżni, wygospodarowany teren zostanie przeznaczony na pasaż wystawowy i piknikowy, który zakończony zostanie nowo wybudowanym amfiteatrem miejskim.
Zakres realizowanych zadań inwestycyjnych	Prace inwestycyjne obejmą remont budynku infrastruktury sportowej, w tym modernizację z rozbudową szatni, sanitariatów, pomieszczeń magazynowych oraz biur. Planowane jest także odnowienie elewacji budynku, naprawa dachu oraz instalacja nowoczesnych systemów ogrzewania, wentylacji i oświetlenia. Modernizacja trybun będzie obejmować ich wyburzenie i wybudowanie nowej na lekkiej konstrukcji wraz z zadaszeniem. W ramach projektu zostanie również zainstalowane nowe oświetlenie stadionu oraz system nagłośnienia, nawodnienia. Przedsięwzięcie przewiduje również budowę amfiteatru miejskiego.
Zakres realizowanych zadań społecznych	Projekt przewiduje organizację różnorodnych wydarzeń sportowych i kulturalnych na zmodernizowanym stadionie, takich jak turnieje piłkarskie, zawody lekkoatletyczne, rodzinne festyny i pikniki oraz koncerty. Nowa infrastruktura umożliwi także prowadzenie regularnych treningów i zajęć sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Działania te będą promować aktywność fizyczną i zdrowy tryb życia, a także integrować lokalną społeczność. Dodatkowo, planowane są programy edukacyjne i szkolenia dla trenerów oraz animatorów sportu.
Wpływ realizacji przedsięwzięcia na niwelację zdiagnozowanych problemów	Remont budynku infrastruktury sportowej oraz modernizacja trybun na stadionie w Kamieńsku znacząco poprawi komfort i bezpieczeństwo użytkowników, co zachęci mieszkańców do aktywnego korzystania z obiektu. Nowoczesna infrastruktura sportowa umożliwi organizację różnorodnych wydarzeń, co zwiększy aktywność sportową i społeczną w mieście. Projekt przyczyni się także do promocji zdrowego trybu życia i integracji społecznej, tworząc przestrzeń sprzyjającą spotkaniom i wspólnym aktywnościom. Projekt wpływa również na sferę gospodarczą, organizacja różnego rodzaju wydarzeń może prowadzić do rozwoju lokalnych przedsiębiorstw.
Szacowana wartość projektu (w PLN)	5 000 000,00 PLN
Okres realizacji	2026 - 2029
Prognozowane produkty i rezultaty	W wyniku realizacji projektu zostanie wyremontowany budynek infrastruktury sportowej oraz zmodernizowane trybuny na stadionie w Kamieńsku. Spodziewane produkty to m.in. liczba wyremontowanych pomieszczeń, liczba zainstalowanych siedzeń na trybunach oraz zadaszenie, nowe systemy oświetlenia i nagłośnienia oraz liczba zorganizowanych wydarzeń sportowych i kulturalnych. Rezultaty długoterminowe obejmują: poprawę warunków korzystania z obiektu sportowego, zwiększenie liczby użytkowników stadionu, wzrost aktywności fizycznej wśród mieszkańców oraz podniesienie jakości życia społecznego w Kamieńsku. Wskaźniki: - liczba osób korzystających z imprez sportowych, rekreacyjnych: 1000

	osób/rok - liczba turystów odwiedzających infrastrukturę: 1500 osób/rok
Pomiar rezultatów	Dane Gminy Kamieńsk
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	<p>Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze <i>Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027</i>.</p> <p>Wszystkie wejścia do budynku zostaną przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich poprzez budowę podjazdów z niskimi krawężnikami, a wewnętrzne przestrzenie będą wyposażone w windy lub rampy, które umożliwią swobodny dostęp do wszystkich pomieszczeń. Drzwi oraz przejścia będą miały odpowiednią szerokość, aby zapewnić łatwe poruszanie się.</p> <p>W budynku zaplanowano dostosowane toalety dla osób z niepełnosprawnościami, które będą odpowiednio oznaczone i łatwo dostępne z różnych części obiektu. Toalety te będą wyposażone w uchwyty oraz inne elementy ułatwiające korzystanie osobom z ograniczoną mobilnością.</p> <p>W budynku zostaną zaprojektowane i wyposażone toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Toalety te będą umieszczone w łatwo dostępnych miejscach i wyposażone w odpowiednie uchwyty oraz przestrzeń do manewrowania wózkiem.</p> <p>W przestrzeniach publicznych budynku zastosowane zostaną kontrastowe oznaczenia oraz napisy w alfabecie Braille'a, które ułatwią orientację osobom niewidomym i słabowidzącym. Specjalne oznaczenia dotykowe zostaną umieszczone na poręczach i w kluczowych punktach nawigacyjnych.</p> <p>Widownia/trybuna w obiekcie zapewnią miejsca dla osób na wózkach inwalidzkich.</p>

Przedsięwzięcie 4.	
Nazwa projektu	Rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne
Podmiot realizujący	Gmina Kamieńsk
Lokalizacja	obszar podlegający rewitalizacji - ulica Plac Wolności
Realizowane cele GPR	<p>1.1 Działania wspierające integrację społeczną, aktywność oraz budowanie tożsamości regionalnej</p> <p>1.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p>1.4 Upowszechnianie kultury</p> <p>1.5 Wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>1.6 Przeciwdziałanie patologiom społecznym</p> <p>2.1 Tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku na cele aktywizacji społecznej</p> <p>3.1 Modernizacja i zagospodarowanie przestrzeni publicznych na rzecz ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji oraz rozwoju turystyki</p> <p>3.2 Podniesienie standardu usług społecznych poprzez prace remontowe i termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej</p> <p>3.3 Działania na rzecz zachowania i propagowania regionalnego dziedzictwa kulturowego wraz z rozwojem gospodarczym i turystycznym</p>

	<p>obszaru</p> <p>3.4 Poprawa estetyki, dostępności i funkcjonalności obszaru rewitalizacji prowadząca do aktywizacji społeczno-gospodarczej</p>
Oddziaływanie przedsięwzięcia	sfera społeczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa, sfera techniczna
Główny problem	<p>Głównym problemem, który projekt „Rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne” ma rozwiązać, jest długoletnie zaniedbanie budynku o dużej wartości historycznej, który nie pełni żadnych funkcji użyteczności publicznej. Stan techniczny obiektu stale się pogarsza, co grozi jego całkowitym zniszczeniem i utratą dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Budynek widnieje w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kamieńsk sporządzonej w formie Kart, datowany jest na XVII w., natomiast stan jego zachowania został określony jako zaniedbany.</p> <p>Brak wykorzystania przestrzeni byłej gospody stanowi również zmarnowaną szansę na aktywizację lokalnej społeczności, która potrzebuje miejsca spotkań, integracji i organizacji różnorodnych wydarzeń kulturalnych oraz społecznych. W obecnej sytuacji, obiekt nie przyczynia się do rozwoju lokalnej infrastruktury społecznej, a także nie wzmacnia tożsamości miasta ani nie podnosi jego atrakcyjności turystycznej. Obiekt szpeci wizerunek centrum Kamieńsk, odpadające elementy elewacji, tynków, gzymsów zagrażają bezpieczeństwu przechodniów oraz uczestnikom ruchu drogowego, gdyż budynek znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie skrzyżowania DK-91 I DW-484. Ponadto uszkodzona jest konstrukcja dachu wraz z pokryciem co również grozi zawaleniem.</p>
Cel przedsięwzięcia	<p>Celem przedsięwzięcia „Rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne” jest przywrócenie historycznemu budynkowi jego funkcji użytkowej, poprzez adaptację na nowoczesną przestrzeń publiczną, służącą mieszkańcom i odwiedzającym. Projekt zakłada stworzenie miejsca, które stanie się centrum integracji społecznej, kulturalnej i edukacyjnej, turystycznej, a także ośrodkiem lokalnych inicjatyw. Dzięki rewitalizacji dawna gospoda zyska nową rolę, oferując przestrzeń do organizacji spotkań, wydarzeń kulturalnych, warsztatów oraz innych działań sprzyjających rozwojowi lokalnej społeczności. W efekcie, projekt ma na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego, poprawę jakości życia mieszkańców, wzmocnienie tożsamości miasta oraz zwiększenie jego atrakcyjności turystycznej, np. poprzez utworzenie sali pamięci, wygospodarowanie przestrzeni na mieszkania komunalne, elementy audiowizualne, interaktywne.</p>
Zakres realizowanych zadań inwestycyjnych	<p>Projekt zakłada kompleksową rewitalizację zabytkowego budynku dawnej gospody, który od lat stoi nieużywany i wymaga gruntownych prac modernizacyjnych. Celem przedsięwzięcia jest przekształcenie tego historycznego obiektu w nowoczesną przestrzeń służącą lokalnej społeczności.</p> <p>W ramach projektu budynek zostanie dostosowany do pełnienia nowych funkcji publicznych. Planowane jest utworzenie w nim miejsc do organizacji spotkań, wydarzeń kulturalnych oraz przestrzeni dla lokalnych inicjatyw społecznych. Zrewitalizowana gospoda będzie stanowić ważny punkt na mapie miasta, umożliwiając mieszkańcom korzystanie z szerokiej oferty kulturalnej, edukacyjnej oraz rekreacyjnej.</p> <p>Realizacja działań odbędzie się wyłącznie w zakresie uprzednio zaakceptowanym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.</p>
Zakres realizowanych zadań społecznych	<p>W ramach projektu „Rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne” przewiduje się realizację szeregu zadań społecznych, które mają na celu aktywizację lokalnej społeczności i integrację</p>

	<p>mieszkańców. Kluczowe działania obejmują:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie przestrzeni do spotkań i integracji społecznej – Zrewitalizowany budynek stanie się miejscem, gdzie mieszkańcy będą mogli regularnie spotykać się, organizować inicjatywy społeczne, kulturalne oraz edukacyjne, co pozwoli na budowanie więzi międzyludzkich i wzmocni poczucie wspólnoty. 2. Organizacja wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych – W odnowionej przestrzeni będą odbywały się różnorodne wydarzenia, takie jak wystawy, koncerty, warsztaty, prelekcje czy spotkania z artystami i przedstawicielami różnych dziedzin, co przyczyni się do wzrostu zaangażowania mieszkańców w życie kulturalne miasta. 3. Wsparcie dla lokalnych inicjatyw i organizacji społecznych – Budynek będzie udostępniany lokalnym stowarzyszeniom, organizacjom pozarządowym oraz grupom nieformalnym, które potrzebują miejsca do prowadzenia działań na rzecz mieszkańców. Działania te będą sprzyjały rozwojowi społecznemu oraz wspierały różnorodne grupy wiekowe i społeczne. <p>Dzięki realizacji tych zadań społecznych, projekt przyczyni się do zbudowania aktywnej, zintegrowanej społeczności oraz poprawy jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie przestrzeni do współdziałania, rozwoju i realizacji wspólnych inicjatyw.</p>
Wpływ realizacji przedsięwzięcia na niwelację zdiagnozowanych problemów	<p>Realizacja przedsięwzięcia „Rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne” w znaczący sposób przyczyni się do niwelacji zdiagnozowanych problemów, które obecnie ograniczają rozwój społeczny i kulturalny miasta. Przede wszystkim, rewitalizacja budynku pozwoli na uratowanie zabytkowego obiektu przed dalszą degradacją i utratą jego wartości historycznej. Dzięki adaptacji na cele publiczne, dawna gospoda przestanie być niewykorzystanym i niszczącym elementem przestrzeni miejskiej, a zamiast tego stanie się nowoczesnym miejscem spotkań i integracji dla lokalnej społeczności.</p> <p>Ponadto, stworzenie przestrzeni do organizacji wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych i społecznych przyczyni się do aktywizacji mieszkańców oraz wzmocnienia więzi społecznych. Lokalna społeczność zyska dostęp do różnorodnych form aktywności, co pomoże w niwelacji problemów związanych z izolacją społeczną, brakiem miejsc do spotkań i ograniczoną ofertą kulturalną.</p> <p>Rewitalizacja budynku byłej gospody wpłynie także na zwiększenie atrakcyjności miasta zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Dzięki temu, Kamieńsk zyska nowe miejsce sprzyjające rozwojowi lokalnej kultury, co przyciągnie większe zainteresowanie ze strony odwiedzających, a także wzmocni tożsamość mieszkańców poprzez ochronę dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Podsumowując, projekt nie tylko uratuje historyczny budynek przed zniszczeniem, ale również stworzy nowe możliwości rozwoju społecznego, kulturalnego i turystycznego miasta, poprawiając jakość życia mieszkańców i przyczyniając się do rewitalizacji całej lokalnej społeczności. Ponadto poprawy bezpieczeństwa mieszkańców oraz wizerunku centrum Kamieńska, szczególnie że obiekt znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowego kościoła pw. św. Piotra i Pawła w Kamieńsku.</p>
Szacowana wartość projektu (w PLN)	4 000 000,00 PLN Przewiduje się wkład środków UE.
Okres realizacji	2028 - 2029
Prognozowane produkty	W wyniku realizacji projektu „Rewitalizacja budynku byłej gospody na

i rezultaty	<p>cele społeczne” prognozowane są następujące produkty i rezultaty, które przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców i aktywizacji społecznej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zrewitalizowany budynek dawnej gospody – Głównym produktem będzie odrestaurowany i w pełni przystosowany do nowych funkcji budynek, który zyska nowoczesną infrastrukturę, spełniającą standardy dostępności dla wszystkich grup społecznych, w tym osób z niepełnosprawnościami. 2. Nowa przestrzeń publiczna dla mieszkańców – Powstanie miejsce, w którym lokalna społeczność będzie mogła organizować spotkania, wydarzenia kulturalne, warsztaty oraz inne formy aktywności społecznej. Zrewitalizowana przestrzeń stanie się ważnym ośrodkiem integracji społecznej i życia kulturalnego miasta. 3. Zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych i społecznych – W wyniku realizacji projektu spodziewane jest ożywienie życia kulturalnego w mieście poprzez organizację regularnych wydarzeń, takich jak koncerty, wystawy, warsztaty, prelekcje, spotkania z artystami i działaczami społecznymi. To z kolei przyczyni się do zwiększenia zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne. 4. Ochrona dziedzictwa kulturowego – Rewitalizacja budynku byłej gospody pozwoli na zachowanie ważnego elementu dziedzictwa kulturowego miasta Kamieńsk. Odnowienie historycznego obiektu przyczyni się do edukacji mieszkańców na temat lokalnej historii i tradycji, co wzmocni tożsamość regionalną. Dopelnienie wcześniej podjętych działań mających na celu rewitalizację zabytkowego kościoła pw. św. Piotra i Pawła w Kamieńsku znajdującego się w bezpośrednim sąsiedztwie gospody. <p>Realizacja projektu przyczyni się do stworzenia trwałej infrastruktury społeczno-kulturalnej, która będzie służyć mieszkańcom przez wiele lat, wzmacniając zarówno lokalną tożsamość, jak i rozwój gospodarczy Kamieńska.</p> <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z instytucji kultury: 1000 osób/rok - liczba turystów odwiedzających obiekt: 1000 osób/rok - liczba wydarzeń kulturalnych i społecznych: 30/rok
Pomiar rezultatów	Dane Gminy Kamieńsk
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	<p>Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze <i>Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027</i>.</p> <p>W ramach projektu „Rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne” przewidziano szereg działań mających na celu zapewnienie pełnej dostępności obiektu dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz rodzin z małymi dziećmi. Kluczowe elementy tych działań obejmują:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Likwidacja barier architektonicznych – Wejścia do budynku zostaną dostosowane do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich poprzez budowę ramp i podjazdów. Ponadto, drzwi będą miały odpowiednią szerokość, a przejścia między pomieszczeniami zostaną zaprojektowane w taki sposób, aby umożliwić swobodne poruszanie się osobom z ograniczoną mobilnością. 2. Dostosowane toalety – W zrewitalizowanym budynku zostaną zaprojektowane i wyposażone toalety dostosowane do potrzeb osób

	<p>z niepełnosprawnościami. Toalety te będą umieszczone w łatwo dostępnych miejscach i wyposażone w odpowiednie uchwyty oraz przestrzeń do manewrowania wózkiem.</p> <p>4. Oznaczenia wizualne i dotykowe – W przestrzeniach publicznych budynku zastosowane zostaną kontrastowe oznaczenia oraz napisy w alfabecie Braille'a, które ułatwią orientację osobom niewidomym i słabowidzącym. Specjalne oznaczenia dotykowe zostaną umieszczone na poręczach i w kluczowych punktach nawigacyjnych.</p> <p>Dzięki tym działaniom budynek byłej gospody będzie w pełni dostępny dla wszystkich grup społecznych, co przyczyni się do włączenia osób ze szczególnymi potrzebami w życie kulturalne i społeczne miasta Kamieńsk.</p>
--	--

Przedsięwzięcie 5.	
Nazwa projektu	Rewitalizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Kamieńsku wraz z otoczeniem
Podmiot realizujący	Parafia św. Apostołów Piotra i Pawła w Kamieńsku
Lokalizacja	obszar podlegający rewitalizacji – ulica Zjednoczenia, Plac Wolności
Realizowane cele GPR	<p>1.1 Działania wspierające integrację społeczną, aktywność oraz budowanie tożsamości regionalnej</p> <p>1.3 Aktywizacja zawodowa mieszkańców wraz z ożywieniem gospodarczym obszaru rewitalizacji</p> <p>1.4 Upowszechnianie kultury</p> <p>3.3 Działania na rzecz zachowania i propagowania regionalnego dziedzictwa kulturowego wraz z rozwojem gospodarczym i turystycznym obszaru</p> <p>3.4 Poprawa estetyki, dostępności i funkcjonalności obszaru rewitalizacji prowadząca do aktywizacji społeczno-gospodarczej</p>
Oddziaływanie przedsięwzięcia	sfera społeczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera techniczna
Główny problem	Zabytkowy kościół parafialny w Kamieńsku, będący ważnym elementem dziedzictwa kulturowego i historycznego miasta, od wielu lat boryka się z problemami związanymi z degradacją infrastruktury. Zły stan techniczny budynku oraz jego otoczenia nie tylko obniża estetykę tej części miasta, ale także stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców i turystów. Brak odpowiedniej infrastruktury wokół kościoła ogranicza możliwość organizacji wydarzeń religijnych, kulturalnych i społecznych, co negatywnie wpływa na życie społeczności lokalnej.
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest kompleksowa rewitalizacja kościoła parafialnego w Kamieńsku wraz z jego otoczeniem, aby przywrócić mu dawną świetność, zwiększyć jego funkcjonalność oraz poprawić estetykę i bezpieczeństwo tej części miasta. Projekt ma na celu stworzenie przestrzeni sprzyjającej integracji społecznej, duchowej i kulturalnej mieszkańców.
Zakres realizowanych zadań inwestycyjnych	Prace inwestycyjne obejmą gruntowną renowację kościoła parafialnego, w tym naprawę elewacji, wymianę okien, drzwi, modernizację dachu oraz odnowienie wnętrza z zachowaniem historycznych detali (z wyjątkiem robót wykonanych w ostatnim czasie w ramach tych projektów). Otoczenie kościoła zostanie uporządkowane i zagospodarowane poprzez budowę nowych chodników, oświetlenia, ławek oraz zieleni. Planowane jest również stworzenie miejsc parkingowych oraz instalacja

	<p>systemów monitoringu, aby zapewnić bezpieczeństwo odwiedzającym.</p> <p>Planowane przedsięwzięcie zostanie wykonane w zakresie uprzednio zaakceptowanym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.</p>
Zakres realizowanych zadań społecznych	Projekt przewiduje organizację licznych wydarzeń religijnych, kulturalnych i społecznych w odnowionym kościele oraz jego otoczeniu. Będą to m.in. koncerty, wystawy, spotkania integracyjne oraz warsztaty edukacyjne dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Rewitalizacja otoczenia kościoła umożliwi także organizację plenerowych wydarzeń kulturalnych, sprzyjając integracji społecznej i wzmacnianiu więzi międzyludzkich.
Wpływ realizacji przedsięwzięcia na niwelację zdiagnozowanych problemów	Rewitalizacja kościoła parafialnego oraz jego otoczenia znacząco poprawi estetykę i funkcjonalność centralnej części miasta. Przywrócenie świetności zabytkowego budynku podniesie atrakcyjność turystyczną Kamieńska, a odnowione otoczenie stanie się miejscem spotkań i wydarzeń kulturalnych, religijnych oraz społecznych. Projekt przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców, promując integrację społeczną i przeciwdziałając wykluczeniu.
Szacowana wartość projektu (w PLN)	5 000 000,00 PLN
Okres realizacji	2026 - 2028
Prognozowane produkty i rezultaty	<p>W wyniku realizacji projektu zostanie odrestaurowany i zmodernizowany kościół parafialny w Kamieńsku wraz z jego otoczeniem. Spodziewane produkty to m.in. liczba zorganizowanych wydarzeń religijnych, kulturalnych i społecznych, liczba uczestników tych wydarzeń oraz liczba turystów odwiedzających odnowiony kościół. Rezultaty długoterminowe obejmują: wzrost aktywności kulturalnej i społecznej w Kamieńsku, poprawę jakości życia mieszkańców, zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta oraz wzmocnienie więzi społecznych w lokalnej społeczności.</p> <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z instytucji kultury: 2000 osób/rok - liczba turystów odwiedzających obiekt: 500 osób/rok
Pomiar rezultatów	Parafia św. Apostołów Piotra i Pawła w Kamieńsku, Gmina Kamieński
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	<p>Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze <i>Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027</i>. Jak zapisano w ww. dokumencie: „<i>Obiekty zabytkowe to budynki o specjalnym charakterze. Każda przestrzeń zabytkowa jest strukturą unikatową i wymaga opracowania indywidualnych rozwiązań architektonicznych i infrastrukturalnych dostosowującą ją do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a ocena możliwości zastosowania poszczególnych rozwiązań należy każdorazowo do wojewódzkiego konserwatora zabytków. (...) każda przestrzeń zabytkowa wymaga opracowania indywidualnych rozwiązań architektonicznych i infrastrukturalnych dostosowującą ją do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</i>”</p>

Przedsięwzięcie 6.	
Nazwa projektu	Rewitalizacja budynków mieszkalnych w Kamieńsku
Podmiot realizujący	Podmioty prywatne
Lokalizacja	obszar podlegający rewitalizacji

Realizowane cele GPR	<p>1.1 Działania wspierające integrację społeczną, aktywność oraz budowanie tożsamości regionalnej</p> <p>1.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p>2.2 Ochrona powietrza</p> <p>2.3 Wspieranie i pobudzanie aktywności właścicieli obiektów do modernizacji infrastruktury mieszkaniowej oraz likwidowania niskiej emisji</p> <p>2.4 Rozwój infrastruktury technicznej oraz dostosowanie do osób niepełnosprawnych i starszych na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej</p> <p>2.5 Zwiększenie zasobu oraz lepszy standard mieszkań komunalnych wraz z poprawą efektywności energetycznej budynków będących w zasobie mieszkaniowym gminy</p> <p>2.6 Poprawa poziomu bezpieczeństwa</p> <p>2.7 Poprawa jakości środowiska naturalnego</p>
Oddziaływanie przedsięwzięcia	sfera społeczna, sfera gospodarcza, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera środowiskowa, sfera techniczna
Główny problem	<p>Głównym problemem, który ma być rozwiązany przez projekt "Rewitalizacja budynków mieszkalnych w Kamieńsku", jest zły stan techniczny budynków mieszkalnych oraz ich otoczenia, który wpływa negatywnie na jakość życia mieszkańców. Problemy te obejmują przestarzałą infrastrukturę, niski standard energetyczny budynków, niska emisję, ograniczony dostęp do usług społecznych i kulturalnych oraz niski poziom integracji społecznej wśród mieszkańców.</p> <p>Należy mieć na uwadze, aby w miarę możliwości priorytetowo uwzględnić budynki charakterystyczne i cenne dla historycznego krajobrazu małomiasteczkowego – tradycyjne domy wyposażone w sieć przejazdową, które często pozostają w złym stanie technicznym.</p>
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości życia mieszkańców Kamieńska poprzez kompleksową rewitalizację budynków mieszkalnych oraz ich otoczenia. Projekt ma na celu podniesienie standardu technicznego i energetycznego budynków, a także zwiększenie dostępności do usług społecznych i kulturalnych oraz wzmocnienie integracji społecznej.
Zakres realizowanych zadań inwestycyjnych	<p>Prace inwestycyjne będą uzależnione od dokładnej diagnozy każdego z budynków. Przewiduje się, że potrzebne będą następujące prace:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynków: wymiana okien, drzwi, ocieplenie ścian zewnętrznych, modernizacja systemów grzewczych. 2. Remonty generalne: renowacja elewacji, naprawa dachów, modernizacja instalacji wodno-kanalizacyjnych i elektrycznych. 3. Przebudowa i modernizacja przestrzeni wspólnych: klatki schodowe, piwnice, windy. 4. Zagospodarowanie terenów wokół budynków: tworzenie terenów zielonych, placów zabaw, miejsc rekreacyjnych. 5. Budowa infrastruktury dla osób niepełnosprawnych* podjazdy, windy, przystosowanie mieszkań. <p>Jeżeli zajdzie potrzeba, planowane przedsięwzięcie zostanie wykonane w zakresie uprzednio zaakceptowanym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.</p>
Zakres realizowanych zadań społecznych	- Programy integracyjne: organizacja warsztatów, spotkań społecznych, wydarzeń kulturalnych mających na celu wzmocnienie więzi

	<p>społecznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szkolenia i edukacja: kursy dotyczące zarządzania energią, ekologii, zdrowego stylu życia. - Wsparcie dla rodzin: programy pomocowe, doradztwo prawne i socjalne, pomoc psychologiczna.
Wpływ realizacji przedsięwzięcia na niwelację zdiagnozowanych problemów	Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do znacznego polepszenia warunków mieszkaniowych w Kamieńsku. Dzięki modernizacji budynków, mieszkańcy będą mieli zapewniony wyższy standard życia oraz obniżone koszty eksploatacji mieszkań. Poprawa infrastruktury społecznej i rekreacyjnej zwiększy integrację mieszkańców i poprawi jakość spędzania wolnego czasu. Działania edukacyjne i wspierające aktywność zawodową przyczynią się do wzrostu świadomości ekologicznej i społecznej oraz wzmocnienia lokalnej przedsiębiorczości.
Szacowana wartość projektu (w PLN)	10 000 000,00 PLN
Okres realizacji	2025 - 2029
Prognozowane produkty i rezultaty	<p>Realizacja projektu przyczyni się do kompleksowej rewitalizacji Kamieńska, przynosząc trwałe korzyści zarówno mieszkańcom, jak i całej społeczności lokalnej.</p> <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba mieszkańców, które uzyskały wsparcie: 40 osób.
Pomiar rezultatów	Dane Gminy Kamieńsk
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	<p>Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze <i>Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027</i>.</p> <p>Zostaną zainstalowane podjazdy oraz windy, umożliwiające łatwe poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich. Dostosowane będą także wejścia, klatki schodowe, aby spełniały standardy dostępności. W przestrzeniach wspólnych zainstalowane zostaną oznaczenia dotykowe oraz kontrastowe, ułatwiające nawigację osobom z niepełnosprawnościami wzrokowymi.</p>

Przedsięwzięcie 7.	
Nazwa projektu	Organizacja zajęć i warsztatów dla społeczności lokalnej
Podmiot realizujący	Gmina Kamieńsk, organizacje pozarządowe
Lokalizacja	cały obszar podlegający rewitalizacji.
Realizowane cele GPR	<p>1.1 Działania wspierające integrację społeczną, aktywność oraz budowanie tożsamości regionalnej</p> <p>1.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p>1.3 Aktywizacja zawodowa mieszkańców wraz z ożywieniem gospodarczym obszaru rewitalizacji</p> <p>1.4 Upowszechnianie kultury</p> <p>1.5 Wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>1.6 Przeciwdziałanie patologiom społecznym</p>
Oddziaływanie przedsięwzięcia	sfera społeczna, sfera gospodarcza

Główny problem	Projekt ma na celu rozwiązanie problemu związanego z ograniczoną ofertą aktywności i integracji społecznej dla osób w Kamieńsku. Głównym problemem jest brak odpowiednich zajęć i warsztatów, które mogłyby aktywizować mieszkańców oraz poprawiać ich jakość życia i integrację społeczną.
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest organizacja różnorodnych szkoleń, zajęć i warsztatów skierowanych do mieszkańców, co pozwoli na aktywizację tej grupy społecznej. Realizacja tego celu ma na celu stworzenie przyjaznej i wspierającej społeczności dla wszystkich osób zamieszkałych w Kamieńsku, gdzie będą mogli rozwijać swoje pasje, zdobywać nowe umiejętności oraz integrować się z innymi mieszkańcami.
Zakres realizowanych zadań inwestycyjnych	Zakres realizowanych zadań inwestycyjnych obejmuje dostosowanie infrastruktury oraz wyposażenie miejsc, gdzie będą odbywać się zajęcia i warsztaty. Przewiduje się adaptację istniejących budynków i przestrzeni na potrzeby warsztatów rękodzielniczych, kulinarnych i ogrodniczych, w tym zakup niezbędnych materiałów i narzędzi, takich jak sprzęt kuchenny, narzędzia ogrodnicze oraz materiały do rękodziela.
Zakres realizowanych zadań społecznych	Zakres realizowanych zadań społecznych obejmuje organizację i prowadzenie różnorodnych warsztatów i zajęć, które będą dostosowane do potrzeb i zainteresowań. W ramach projektu planowane są: <ol style="list-style-type: none"> 1. Warsztaty rękodzielnicze: Zajęcia z zakresu robótek ręcznych, takich jak szydełkowanie, haftowanie, tkactwo, wikliniarstwo oraz tworzenie biżuterii i dekoracji. 2. Warsztaty kulinarne: Zajęcia kulinarne, podczas których mieszkańcy będą mogli uczyć się gotowania zdrowych i smacznych potraw, wymieniać się przepisami oraz wspólnie przygotowywać posiłki. 3. Warsztaty ogrodnicze: Zajęcia ogrodnicze, które będą obejmować prace w ogrodzie, sadzenie roślin, pielęgnację zieleni oraz tworzenie małych ogródków miejskich. 4. Warsztaty teatralno-muzyczno-taneczne: Pozwolą uczestnikom na wszechstronny rozwój, odkrywanie talentów i zdobywanie wielu umiejętności. Warsztaty które są połączeniem zabawy, nauki i kreatywności. 5. Spotkania integracyjne: Organizacja spotkań, pikników, wycieczek oraz innych wydarzeń społecznych, które będą sprzyjać integracji i budowaniu więzi. <p>I inne w razie pojawienia się potrzeb.</p>
Wpływ realizacji przedsięwzięcia na niwelację zdiagnozowanych problemów	Wpływ realizacji przedsięwzięcia na niwelację zdiagnozowanych problemów będzie wieloaspektowy. Przede wszystkim, projekt przyczyni się do zwiększenia aktywności osób starszych oraz ich zaangażowania w życie lokalne. Nowe zajęcia i warsztaty będą sprzyjać rozwijaniu pasji i umiejętności, co pozytywnie wpłynie na ich samopoczucie i jakość życia. Działania integracyjne zwiększą poczucie wspólnoty oraz wzmocnią więzi społeczne, co przyczyni się do poprawy jakości życia w całej społeczności lokalnej.
Szacowana wartość projektu (w PLN)	1 500 000,00 PLN Przewiduje się wkład środków UE i krajowych
Okres realizacji	2025 - 2029
Prognozowane produkty i rezultaty	Prognozowane produkty i rezultaty obejmują zorganizowanie regularnych zajęć i warsztatów rękodzielniczych, kulinarnych i ogrodniczych, które będą dostępne dla osób zamieszkujących obszar rewitalizacji. Zwiększona liczba mieszkańców uczestniczących w zajęciach oraz ich zaangażowanie w życie społeczne przyczyni się do

	poprawy ich jakości życia oraz wzmocnienia społeczności lokalnej. Wskaźniki: - liczba osób korzystających z zajęć edukacyjnych: 200 osób
Pomiar rezultatów	Dane Gminy Kamieńsk
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze <i>Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027</i> . Sale zajęciowe i wszystkie materiały będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Przedsięwzięcie 8.	
Nazwa projektu	Organizacja spotkań promujących idee wolontariatu dla osób zamieszkujących w obszarze rewitalizacji, których celem będzie pokazanie korzyści wynikających z bycia wolontariuszem oraz przedstawienie jak bardzo potrzebne jest wsparcie osób starszych
Podmiot realizujący	Gmina Kamieńsk, organizacje pozarządowe
Lokalizacja	cały obszar podlegający rewitalizacji
Realizowane cele GPR	1.1 Działania wspierające integrację społeczną, aktywność oraz budowanie tożsamości regionalnej 1.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu 1.3 Aktywizacja zawodowa mieszkańców wraz z ożywieniem gospodarczym obszaru rewitalizacji 1.4 Upowszechnianie kultury 1.5 Wsparcie organizacji pozarządowych 1.6 Przeciwdziałanie patologiom społecznym
Oddziaływanie przedsięwzięcia	sfera społeczna
Główny problem	Projekt ma na celu rozwiązanie problemu związanego z niskim poziomem zaangażowania mieszkańców w działalność wolontariacką oraz brakiem wsparcia dla osób starszych w Kamieńsku. Głównym problemem jest brak świadomości na temat korzyści płynących z wolontariatu oraz niewystarczające wsparcie społeczne dla seniorów.
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest organizacja cyklicznych spotkań promujących idee wolontariatu, które mają na celu zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działalność wolontariacką oraz pokazanie, jak bardzo potrzebne jest wsparcie osób starszych. Realizacja tego celu ma na celu budowanie aktywnej i zaangażowanej społeczności, w której mieszkańcy będą wspierać się nawzajem, zwłaszcza osoby starsze, które często potrzebują pomocy i towarzystwa.
Zakres realizowanych zadań inwestycyjnych	Zakres realizowanych zadań inwestycyjnych obejmuje przygotowanie odpowiednich przestrzeni do przeprowadzania spotkań, w tym adaptację sal i zakup niezbędnego wyposażenia, takiego jak sprzęt multimedialny oraz materiały informacyjne.
Zakres realizowanych zadań społecznych	Zakres realizowanych zadań społecznych obejmuje organizację cyklicznych spotkań promujących idee wolontariatu, które będą prowadzone przez specjalistów oraz doświadczonych wolontariuszy. W ramach projektu planowane są: 1. Spotkania informacyjne: Prezentacje na temat idei wolontariatu, korzyści płynących z bycia wolontariuszem oraz różnych form

	<p>działalności wolontariackiej, w tym wsparcia osób starszych. Spotkania będą prowadzone przez doświadczonych wolontariuszy oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych.</p> <p>2. Warsztaty praktyczne: Zajęcia, na których uczestnicy będą mogli zdobyć praktyczne umiejętności związane z wolontariatem, takie jak komunikacja z osobami starszymi, udzielanie pierwszej pomocy, organizacja czasu wolnego oraz wsparcie emocjonalne. Warsztaty będą prowadzone przez specjalistów z różnych dziedzin.</p> <p>3. Sesje networkingowe: Spotkania, podczas których uczestnicy będą mieli okazję nawiązać kontakty z innymi wolontariuszami oraz przedstawicielami organizacji działających na rzecz osób starszych. Sesje te będą sprzyjać wymianie doświadczeń oraz budowaniu sieci wsparcia.</p> <p>4. Kampanie informacyjne: Działania mające na celu promocję idei wolontariatu w lokalnych mediach, na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych. Kampanie będą obejmować wywiady z wolontariuszami, artykuły na temat korzyści płynących z wolontariatu oraz informacje na temat możliwości zaangażowania się w działalność wolontariacką.</p>
Wpływ realizacji przedsięwzięcia na niwelację zdiagnozowanych problemów	Wpływ realizacji przedsięwzięcia na niwelację zdiagnozowanych problemów będzie wieloaspektowy. Przede wszystkim, projekt przyczyni się do zwiększenia świadomości na temat korzyści płynących z wolontariatu oraz do zaangażowania większej liczby mieszkańców w działalność wolontariacką. Nowe spotkania i warsztaty będą sprzyjać rozwijaniu umiejętności społecznych i praktycznych uczestników oraz budowaniu silniejszej, bardziej zintegrowanej społeczności lokalnej. Działania informacyjne i edukacyjne zwiększą również świadomość na temat potrzeb osób starszych oraz wzmocnią więzi międzyludzkie, co przyczyni się do poprawy jakości życia w całej społeczności.
Szacowana wartość projektu (w PLN)	1 500 000,00 PLN Przewiduje się wkład środków UE i krajowe
Okres realizacji	2025 - 2029
Prognozowane produkty i rezultaty	<p>Prognozowane produkty i rezultaty obejmują zorganizowanie regularnych spotkań i warsztatów promujących idee wolontariatu, które będą dostępne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zwiększona liczba osób zaangażowanych w działalność wolontariacką oraz ich wsparcie dla osób starszych przyczyni się do poprawy jakości życia seniorów oraz wzmocnienia więzi społecznych. Realizacja projektu przyczyni się również do budowania pozytywnego wizerunku Kamieńska jako miejsca sprzyjającego aktywności społecznej i wsparciu międzyludzkiemu.</p> <p>Wskaźniki:</p> <p>- liczba osób korzystających z zajęć edukacyjnych: 300 osób</p>
Pomiar rezultatów	Dane Gminy Kamieńsk
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze <i>Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027</i> . Sale zajęciowe i wszystkie materiały będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

7.2. Dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

W poniższych tabelach zamieszczono charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk występujących w obszarze rewitalizacji.

Nazwa projektu	Planowane lata realizacji	Szacunkowy koszt [mln zł]	Podmiot odpowiedzialny
Instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych	2026-2027	13	Gmina Kamieńsk
<p>Charakterystyka: Projekt pn. "Instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych" ma na celu zwiększenie efektywności energetycznej oraz poprawę warunków życia mieszkańców strefy rewitalizacji poprzez wprowadzenie zrównoważonych źródeł energii. Zakres projektu obejmuje montaż instalacji fotowoltaicznych oraz systemów opartych na energii odnawialnej w wybranych budynkach prywatnych, co pozwoli na obniżenie kosztów energii oraz zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery. Dzięki inwestycji mieszkańcy zyskają dostęp do nowoczesnych, ekologicznych rozwiązań, co bezpośrednio wpłynie na poprawę jakości powietrza w gminie oraz zwiększy ich komfort życia.</p> <p>Projekt przyczyni się do rozwoju gospodarczego strefy rewitalizacji, wpływając na wzrost wartości nieruchomości oraz zwiększając atrakcyjność lokalnego środowiska zamieszkania. Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami obejmują dostosowanie instalacji i infrastruktury tak, aby obsługa systemów energetycznych była łatwa i dostępna dla każdego, w tym dla osób starszych i osób z ograniczeniami ruchowymi. Ułatwienia te obejmują montaż intuicyjnych paneli kontrolnych oraz wsparcie techniczne dostępne na poziomie lokalnym. Realizacja tego projektu nie tylko poprawi jakość życia mieszkańców, ale także przyczyni się do kształtowania pozytywnych nawyków ekologicznych w społeczności gminy Kamieńsk.</p>			
Nazwa projektu	Planowane lata realizacji	Szacunkowy koszt [mln zł]	Podmiot odpowiedzialny
Instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych i publicznych	2026-2027	8	Gmina Kamieńsk
<p>Charakterystyka: Projekt pn. „Instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych i publicznych” ma na celu zwiększenie efektywności energetycznej oraz poprawę jakości życia mieszkańców i funkcjonowania lokalnych instytucji publicznych. W projekcie planuje się montaż instalacji fotowoltaicznych oraz innych systemów wykorzystujących energię odnawialną w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej, takich jak szkoły, urzędy czy ośrodki zdrowia. Dzięki temu zmniejszone zostaną koszty energii oraz emisja szkodliwych substancji, co wpłynie korzystnie na środowisko i budżet gminy.</p> <p>Inwestycja znacząco wpłynie na strefę rewitalizacji, poprawiając jej atrakcyjność zarówno pod kątem gospodarczym, jak i ekologicznym. Dzięki zastosowaniu odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych, gmina zyska wizerunek miejsca dbającego o zrównoważony rozwój, co może przyciągnąć nowe inwestycje oraz podnieść komfort życia mieszkańców. Instalacje te staną się przykładem dobrej praktyki, inspirując społeczność lokalną do inwestowania w ekologiczne technologie również na poziomie prywatnym.</p> <p>Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą realizowane poprzez dostosowanie instalacji i paneli kontrolnych do obsługi przez osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami. W budynkach publicznych przewidziane jest opracowanie i wdrożenie intuicyjnych instrukcji obsługi, a także wsparcie techniczne, które umożliwi osobom o ograniczonej mobilności bezproblemowy dostęp do funkcji instalacji. Dzięki temu projekt przyczyni się do</p>			

poprawy jakości życia mieszkańców i zrównoważonego rozwoju całej gminy.

Nazwa projektu	Planowane lata realizacji	Szacunkowy koszt [mln zł]	Podmiot odpowiedzialny
Przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych	2025 - 2030	11	Gmina Kamieńsk

Charakterystyka: Projekt ma na celu poprawę infrastruktury drogowej w strefie rewitalizacji, co bezpośrednio wpłynie na komfort i bezpieczeństwo mieszkańców oraz użytkowników lokalnych dróg. Zakres projektu obejmuje modernizację wybranych odcinków dróg gminnych i wewnętrznych, a także poprawę nawierzchni, systemów odwodnienia oraz oznakowania. Przebudowa infrastruktury drogowej przyczyni się do lepszego skomunikowania poszczególnych części gminy, co z kolei wpłynie na dostępność kluczowych usług publicznych, takich jak szkoły, ośrodki zdrowia czy instytucje kultury.

Projekt pozytywnie wpłynie na strefę rewitalizacji, zwiększając mobilność mieszkańców oraz ułatwiając dostęp do miejsc pracy, co sprzyja rozwojowi lokalnej gospodarki. Poprawa jakości dróg przyczyni się również do wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej obszaru, co może zachęcić przedsiębiorców do inwestowania w gminie Kamieńsk. Zmodernizowana infrastruktura drogowa zwiększy komfort przemieszczania się, zarówno pieszych, jak i kierowców, co wpłynie na ogólną jakość życia.

Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami obejmują dostosowanie przejść dla pieszych i chodników dla osób z niepełnosprawnościami, w tym montaż odpowiedniego oznakowania, obniżonych krawężników i nawierzchni o kontrastowych barwach. Projekt przewiduje również montaż elementów ułatwiających orientację dla osób niewidomych i słabowidzących oraz instalację sygnalizacji dźwiękowej na kluczowych przejściach dla pieszych. Dzięki temu projekt „Przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych” przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa i komfortu poruszania się po gminie dla wszystkich mieszkańców, w tym osób o szczególnych potrzebach.

Nazwa projektu	Planowane lata realizacji	Szacunkowy koszt [mln zł]	Podmiot odpowiedzialny
Modernizacja infrastruktury oświatowej	2025 - 2028	5	Gmina Kamieńsk

Charakterystyka: Projekt ma na celu poprawę warunków edukacyjnych oraz stworzenie nowoczesnego, sprzyjającego rozwojowi dzieci i młodzieży środowiska nauki. Zakres projektu obejmuje modernizację budynków oświatowych, w tym remont i adaptację sal lekcyjnych, dostosowanie przestrzeni do nowoczesnych standardów edukacyjnych, wymianę systemów grzewczych, instalację energooszczędnego oświetlenia oraz zakup nowego wyposażenia dydaktycznego. Projekt przewiduje także modernizację boisk szkolnych, placów zabaw i innych miejsc rekreacyjnych, które sprzyjają aktywności fizycznej i integracji uczniów.

Inwestycja ta wpłynie pozytywnie na strefę rewitalizacji, tworząc przestrzeń, która wspiera rozwój dzieci i młodzieży oraz zwiększa atrakcyjność lokalnego systemu edukacji. Dzięki unowocześnieniu infrastruktury oświatowej, szkoły staną się bardziej funkcjonalne, energooszczędne i przystosowane do współczesnych standardów, co przyciągnie rodziny do osiedlania się w gminie Kamieńsk i zachęci młodych ludzi do pozostania w regionie.

Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami obejmują dostosowanie budynków szkolnych do wymogów osób z niepełnosprawnościami, w tym montaż wind, podjazdów, poszerzenie drzwi oraz adaptację toalet. W ramach projektu przewidziano również instalację specjalnych pomocy dydaktycznych oraz stref sensorycznych dla uczniów z niepełnosprawnościami intelektualnymi lub ruchowymi. Dodatkowo, sale lekcyjne będą wyposażone w nowoczesne systemy nagłaśniające oraz tablice interaktywne, co ułatwi naukę dzieciom niedosłyszącym lub słabowidzącym. Dzięki kompleksowej modernizacji infrastruktury oświatowej gmina Kamieńsk zyska przyjazne i nowoczesne środowisko edukacyjne, sprzyjające integracji i wszechstronnemu rozwojowi dzieci oraz młodzieży.

8. Szacunkowe ramy finansowe oraz ramowy harmonogram realizacji programu

Głównym źródłem finansowania zaplanowanych działań rewitalizacyjnych będą środki publiczne. Możliwe jest finansowanie projektów m.in. ze środków takich jak: Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027, środki budżetu państwa (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki rządowe), środki województwa łódzkiego (samorząd województwa, Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków) oraz środki pochodzące z budżetu Gminy Kamieńsk.

Nie przewiduje się finansowania przedsięwzięć z Funduszy Europejskich dla Łódzkiego 2021 – 2027 w ramach działania FELD.05.03.

Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji zostały zaprogramowane na cały okres realizacji Programu tj. na lata 2024 – 2030 (w tym przedsięwzięcia uzupełniające - stąd możliwość finansowania w 2030 roku).

Poniżej zamieszczono wykaz podstawowych i dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z szacunkowymi kosztami ich realizacji i możliwymi źródłami finansowania oraz harmonogram realizacji przedsięwzięć.

Wykaz przedsięwzięć podstawowych:

Lp.	Przedsięwzięcie	Podmiot realizujący	Szacowana wartość [PLN]	Możliwe źródła finansowania
1	Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I	Gmina Kamieńsk	21 000 000	- Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 – 85%, Działanie FELD.05.02 - Budżet Gminy Kamieńsk - 15%
2	Zagospodarowanie terenu oraz adaptacja budynku byłego internatu przy szkole ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4	Gmina Kamieńsk	7 000 000	- Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 – 85%, Działanie FELD.05.02 - Budżet Gminy Kamieńsk - 15%
3	Rewitalizacja budynku infrastruktury sportowej wraz z modernizacją trybun na stadionie w mieście Kamieńsk	Gmina Kamieńsk	5 000 000	- Ministerstwo Sportu – 70% - Budżet Gminy Kamieńsk - 30%
4	Rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne	Gmina Kamieńsk	4 000 000	- Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 – 85%, Działanie FELD.05.02 - Budżet Gminy Kamieńsk - 15%
5	Rewitalizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Kamieńsku wraz z otoczeniem	Parafia św. Apostołów Piotra i Pawła w Kamieńsku	5 000 000	- Budżet Parafii - 5% - środki Ministerstwa kultury – 90% - Wojewódzki Konserwator Zabytków – 5%
6	Rewitalizacja budynków	Gmina	10 000 000	- Wojewódzki Konserwator

Lp.	Przedsięwzięcie	Podmiot realizujący	Szacowana wartość [PLN]	Możliwe źródła finansowania
	mieszkalnych w Kamieńsku	Kamieńsk		Zabytków – 50%, - Budżet Gminy Kamieńsk - 50%
7	Organizacja zajęć i warsztatów dla społeczności lokalnej	Gmina Kamieńsk, organizacje pozarządowe	1 500 000	- Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 – 85%, Działanie FELD.07.13, Środki Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi
8	Organizacja spotkań promujących idee wolontariatu dla osób zamieszkujących w obszarze rewitalizacji, których celem będzie pokazanie korzyści wynikających z bycia wolontariuszem oraz przedstawienie jak bardzo potrzebne jest wsparcie osób starszych	Gmina Kamieńsk, organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania	1 500 000	- Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 – 85%, Działanie FELD.07.05 - Budżet Gminy Kamieńsk - 15%

Wykaz przedsięwzięć dopuszczalnych:

Lp.	Przedsięwzięcie	Podmiot realizujący	Szacowana wartość [PLN]	Możliwe źródła finansowania
1	Instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych	Gmina Kamieńsk	13 000 000	- Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 – 85%, - Budżet Gminy Kamieńsk - 15%
2	Instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych i publicznych	Gmina Kamieńsk	8 000 000	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki rządowe
3	Przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych	Gmina Kamieńsk	11 000 000	samorząd województwa
4	Modernizacja infrastruktury oświatowej	Gmina Kamieńsk	5 000 000	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki rządowe

Harmonogram realizacji podstawowych przedsięwzięć ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Kamieńsk

Harmonogram może ulec zmianie i jest uzależniony od konkursów ogłaszanych przez Instytucje Zarządzające programami UE i innymi.

Lp.	Przedsięwzięcie	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1	Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I						
2	Zagospodarowanie terenu oraz adaptacja budynku byłego internatu przy szkole ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4						
3	Rewitalizacja budynku infrastruktury sportowej wraz z modernizacją trybun na stadionie w mieście Kamieńsk						
4	Rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne						
5	Rewitalizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Kamieńsku wraz z otoczeniem						

Lp.	Przedsięwzięcie	2024	2025	2026	2027	2028	2029
6	Rewitalizacja budynków mieszkalnych w Kamieńsku						
7	Organizacja zajęć i warsztatów dla społeczności lokalnej						
8	Organizacja spotkań promujących idee wolontariatu dla osób zamieszkujących w obszarze rewitalizacji, których celem będzie pokazanie korzyści wynikających z bycia wolontariuszem oraz przedstawienie jak bardzo potrzebne jest wsparcie osób starszych						

Harmonogram realizacji przedsięwzięć dopuszczalnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Kamieńsk

Lp.	Przedsięwzięcie	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1	Instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych							
2	Instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych i publicznych							
3	Przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych							
4	Modernizacja infrastruktury oświatowej							

Zarządzanie GPR odbywać się będzie ramach obowiązków własnych pracowników Urzędu Miejskiego w Kamieńsku. Nie przewiduje się tworzenia dodatkowych etatów na potrzeby zarządzania GPR. Poniżej przedstawiono koszty, które mogą się pojawić.

Tabela 30 Ewentualne koszty zarządzania GPR (w tys. PLN)

KOSZT	ROK						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Działania promocyjne	0	3	4	5	5	5	5
monitoring	1	1	2	2	2	2	2
Ewaluacja	0	0	0	0	0	0	10
Prace eksperckie	7	0	0	0	5	5	5
Materiały biurowe	1	1	1	1	1	1	1
Koszty działania Komitetu Rewitalizacji	1	2	2	2	3	3	3

9. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W programie zintegrowano różnorodne działania, mające na celu osiągnięcie celów rewitalizacji, co zapewnia spójność dokumentu we wszystkich aspektach planowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Głównym celem realizowanych działań rewitalizacyjnych jest kompleksowe rozwiązanie problemów występujących na terenach zdegradowanych. Poniżej przedstawiono metody utrzymania spójności działań (projektów i przedsięwzięć) na poziomie programu w kontekście przestrzennym, problemowym, instytucjonalno-proceduralnym, międzyokresowym oraz z perspektywy źródeł finansowania.

Mechanizmy zachowania komplementarności działań w ujęciu przestrzennym

Analiza pozwoliła zidentyfikować obszar o największym natężeniu negatywnych zjawisk, takich jak bezrobocie, ubóstwo, starzenie się lokalnej społeczności oraz problemy środowiskowe, techniczne, przestrzenno-funkcjonalne i gospodarcze. Planowane projekty rewitalizacyjne są skoncentrowane na tym obszarze i ściśle z nim związane.

W efekcie realizacji tych projektów, mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak również osoby zamieszkujące inne tereny, zwłaszcza ci wymagający działań aktywizacyjnych, będą mogli korzystać z nowej infrastruktury i przedsięwzięć. Projekty wzajemnie się uzupełniają w aspekcie przestrzennym i zostały opracowane w oparciu o cele wynikające z procesu partycypacji społecznej oraz przeprowadzonej diagnozy. Przestrzeń, na której realizowane są działania rewitalizacyjne, wzajemnie się dopełnia. Realizacja wszystkich działań doprowadzi do wyjścia z kryzysu obszarów o największym natężeniu negatywnych zjawisk w wymiarze przestrzennym, społecznym, gospodarczym, technicznym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz środowiskowym. W efekcie, wskazane obszary będą miejscami o mniejszym stopniu wykluczenia na terenie gminy.

Projekty realizowane w jednym miejscu będą obejmować poza gminnym programem rewitalizacji również inne miejscowości, w których występują negatywne zjawiska. Przed podjęciem działań aktywizacyjnych, zapewniona zostanie odpowiednia komunikacja publiczna, umożliwiająca przemieszczanie się między obszarami oraz korzystanie z realizowanych procesów wsparcia.

Mechanizmy zachowania komplementarności działań w ujęciu problemowym

System zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji (GPR) został włączony do ogólnego systemu zarządzania Gminą Kamieńsk, co pozwala na zachowanie spójności procedur, efektywne współdziałanie oraz wzajemne uzupełnianie się działań różnych instytucji. GPR kompleksowo przedstawia projekty rewitalizacyjne, uwzględniając współfinansowanie tych działań z różnych źródeł. Współdziałanie różnych podmiotów przy realizacji projektów finansowanych z różnych źródeł będzie koordynowane przez pracowników Urzędu Miejskiego w Kamieńsku, jak opisano w części dotyczącej mechanizmów zachowania komplementarności działań w ujęciu instytucjonalno-proceduralnym.

Działania podejmowane przez Gminę Kamieńsk, odnoszące się do poszczególnych aspektów rewitalizacji, wymagają współpracy i zaangażowania szerokiego grona interesariuszy, w tym mieszkańców, stowarzyszeń, organizacji i innych podmiotów. Proponuje się zatem podjęcie działań inwestycyjnych umożliwiających kompleksową przemianę przestrzeni publicznych, tworzenie miejsc przyjaznych dla aktualnych i potencjalnych mieszkańców oraz turystów, co wzmocni atrakcyjność obszaru rewitalizacji. Działania te wpłyną na podwyższenie jakości życia mieszkańców oraz przyczynią się do rozwoju gospodarczego obszaru.

Program angażuje społeczność lokalną w proces rewitalizacji od etapu wyznaczania obszaru rewitalizacji po aktywny udział mieszkańców w realizacji programu i poszczególnych działań. GPR przedstawia zarówno projekty społeczne, jak i infrastrukturalne, które wywierają znaczący wpływ na społeczeństwo zamieszkałe w obszarze rewitalizacji. Zaangażowanie organizacji pozarządowych realizujących inicjatywy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego i wyrównywania szans jest kluczowe, aby projekty społeczne były realizowane profesjonalnie i zgodnie z potrzebami mieszkańców.

Wytypowane projekty rewitalizacyjne wykorzystują dostępne zasoby i opierają się na dostępnych instrumentach finansowych, co ułatwia przeprowadzenie procesu rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Gminy Kamieńsk. W przygotowanie i realizację projektów zaangażowana jest Gmina Kamieńsk oraz lokalne stowarzyszenia i organizacje, które uczestniczyły w konsultacjach społecznych i pomagały

w stworzeniu programu. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą brać czynny udział w realizacji projektów.

Analiza problemów na terenie rewitalizacji i całej gminy pozwoliła zidentyfikować przedsięwzięcia, które w największym stopniu przyczynią się do niwelowania problemów. Projekty powstały w wyniku rozwiązań zaproponowanych przez mieszkańców podczas spotkań i warsztatów rewitalizacyjnych oraz po szczegółowym przeanalizowaniu danych statystycznych, które posłużyły do opracowania diagnozy i działań partycypacyjnych. Uwzględniają one również potencjał rozwoju obszaru rewitalizacji oraz zgłaszane potrzeby w aspektach społecznych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych.

Wdrażane przedsięwzięcia znacząco wpłyną na eliminację negatywnych zjawisk zidentyfikowanych w diagnozie potrzeb i potencjału rozwoju obszaru rewitalizacji. Dzięki dokładnemu przeanalizowaniu komplementarności wyników diagnozy oraz realizacji konkretnych działań, możliwe będzie skuteczne zwalczanie sytuacji kryzysowych. Biorąc pod uwagę istniejące problemy społeczne na obszarze rewitalizacji, niezbędne było podjęcie działań skoncentrowanych na rozwiązaniu problemów wykluczenia społecznego i wysokiego bezrobocia. Działania ukierunkowane na aktywizację społeczną i zawodową pozwolą na aktywizację osób długotrwale wykluczonych, co jest trudne ze względu na brak aktualnych kompetencji zawodowych.

Ze względu na wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, konieczne jest rozwiązanie problemów związanych z integracją seniorów z lokalną społecznością, aby zapobiec ich trwałemu wykluczeniu. Realizacja tych działań jest istotna w ramach programu rewitalizacji. Łączna realizacja działań umożliwi kompleksowe wyprowadzenie obszaru z sytuacji kryzysowej poprzez aktywizację społeczności, zapewnienie wsparcia oraz wykorzystanie potencjału aktywnych organizacji. Trwała eliminacja wykluczającej infrastruktury pozwoli na skuteczne zwalczanie sytuacji kryzysowych, a wykorzystanie potencjałów do realizacji projektów przyczyni się do kompleksowego wyprowadzenia obszaru z kryzysu. Poniżej przedstawiono projekty oraz - w tabeli niżej - powiązanie między nimi:

1. Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I
2. Zagospodarowanie terenu oraz adaptacja budynku byłego internatu przy szkole ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4
3. Rewitalizacja budynku infrastruktury sportowej wraz z modernizacją trybun na stadionie w mieście Kamieńsk
4. Rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne
5. Rewitalizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Kamieńsku wraz z otoczeniem
6. Rewitalizacja budynków mieszkalnych w Kamieńsku
7. Organizacja zajęć i warsztatów dla społeczności lokalnej
8. Organizacja spotkań promujących idee wolontariatu dla osób zamieszkujących w obszarze rewitalizacji, których celem będzie pokazanie korzyści wynikających z bycia wolontariuszem oraz przedstawienie jak bardzo potrzebne jest wsparcie osób starszych

Wpływ poszczególnych projektów podstawowych na siebie:

Projekty rewitalizacyjne zaplanowane dla miasta Kamieńsk wzajemnie się uzupełniają, tworząc spójny i zintegrowany program, który ma na celu kompleksową poprawę różnych aspektów życia społecznego, gospodarczego i przestrzenno-funkcjonalnego. Poniżej przedstawiono szczegółowy opis wzajemnego wpływu poszczególnych projektów oraz ich łączny efekt na rewitalizację miasta.

1. Kompleksowa rewitalizacja miasta Kamieńsk – etap I
  - Adaptacja budynku przy Placu Wolności:

- Adaptacja budynku na centrum kultury, sportu i turystyki tworzy nowoczesną przestrzeń kulturalną i rekreacyjną, która sprzyja integracji społecznej i rozwojowi lokalnej twórczości. Projekt ten zwiększa dostępność do różnorodnych form aktywności kulturalnej i sportowej.
- Wzajemne oddziaływanie z innymi projektami kulturalnymi i rekreacyjnymi, takimi jak organizacja zajęć i warsztatów, tworzy spójny system wsparcia dla społeczności lokalnej.
- Parking przy Centrum Kultury, Sportu i Turystyki oraz monitoring przestrzeni publicznej:
  - Przedsięwzięcie obejmuje wdrożenie kompleksowego systemu monitoringu przestrzeni publicznej oraz utworzenie i wyposażenie nowoczesnego centrum monitoringu. Projekt ma na celu zwiększenie skuteczności prewencji oraz szybkiego reagowania na wszelkie zagrożenia, co przyczyni się do poprawy komfortu życia mieszkańców i przedsiębiorców oraz podniesienia poczucia bezpieczeństwa.
  - W połączeniu z innymi przedsięwzięciami projekt tworzy atrakcyjną, a przede wszystkim bezpieczną przestrzeń dla mieszkańców, turystów i przedsiębiorców, dbając o podwyższenie komfortu życia.

2. Zagospodarowanie terenu oraz adaptacja budynku byłego internatu przy szkole ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4

- Zagospodarowanie terenu przy budynku szkoły ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4.
  - Projekt ten obejmuje modernizację i zagospodarowanie terenu wokół szkoły, tworząc funkcjonalną i estetyczną przestrzeń rekreacyjną. Uczniowie, nauczyciele oraz lokalna społeczność zyskują nowe miejsce do aktywnego spędzania czasu, co przyczynia się do poprawy zdrowia i kondycji fizycznej.
  - Wzajemne oddziaływanie z projektami dotyczącymi tworzenia miejsc rekreacji, w tym np. rewitalizacja budynku infrastruktury sportowej, tworzy kompleksowy system rekreacyjny, dostępny dla wszystkich mieszkańców.
- Adaptacja budynku byłego internatu przy szkole ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4
  - Modernizacja budynku internatu i jego adaptacja na centrum społeczno-edukacyjne tworzy nowoczesną przestrzeń edukacyjną i kulturalną, która będzie służyć mieszkańcom Kamieńska. Projekt ten zwiększa dostępność do usług edukacyjnych i społecznych, wspierając rozwój lokalnej społeczności.
  - Integracja z innymi projektami, takimi jak zagospodarowanie terenu przy budynku szkoły ponadpodstawowej, tworzy spójne środowisko edukacyjne i rekreacyjne, co poprawia jakość życia mieszkańców.

3. Rewitalizacja budynku infrastruktury sportowej wraz z modernizacją trybun na stadionie w mieście Kamieńsk

- Modernizacja stadionu poprawia warunki korzystania z obiektu sportowego, co sprzyja aktywności fizycznej i integracji społecznej. Projekt ten zwiększa atrakcyjność miasta jako miejsca do organizacji wydarzeń sportowych i kulturalnych.
- Wzajemne oddziaływanie z innymi projektami rekreacyjnymi jak np. zagospodarowanie terenu wokół szkoły, tworzy kompleksowy system sportowy i rekreacyjny.

4. Rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne

- Projekt ma na celu przywrócenie historycznemu budynkowi jego funkcji użytkowej, poprzez adaptację na nowoczesną przestrzeń publiczną, służącą mieszkańcom i odwiedzającym. Powstanie przestrzeń do organizacji spotkań, wydarzeń kulturalnych, warsztatów oraz innych działań sprzyjających rozwojowi lokalnej społeczności.
- Oddziaływanie tego projektu na inne inicjatywy, takie jak np. adaptacja budynku byłego internatu przy szkole ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4, zwiększa

dostępność do miejsc rekreacyjnych i kulturalnych, promując aktywizację lokalnej społeczności.

5. Rewitalizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Kamieńsku wraz z otoczeniem

- Projekt ten wpływa na poprawę estetyki i funkcjonalności centralnej części miasta, co przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej i kulturalnej Kamieńska. Rewitalizacja otoczenia kościoła umożliwi organizację plenerowych wydarzeń kulturalnych, co sprzyja integracji społecznej i wzmocnieniu więzi międzyludzkich.
- Oddziaływanie tego projektu na inne inicjatywy, takie jak np. rewitalizacja budynku byłej gospody na cele społeczne, zwiększa dostępność do miejsc rekreacyjnych i kulturalnych, promując aktywny tryb życia i turystykę.

6. Rewitalizacja budynków mieszkalnych w Kamieńsku

- Rewitalizacja budynków mieszkalnych poprawia jakość życia mieszkańców poprzez modernizację infrastruktury i poprawę warunków mieszkaniowych. Projekt ten sprzyja integracji społecznej i przeciwdziała wykluczeniu społecznemu.
- W połączeniu z innymi projektami infrastrukturalnymi, takimi jak modernizacja przestrzeni publicznych, tworzy spójne i zintegrowane środowisko miejskie.

7. Organizacja zajęć i warsztatów dla społeczności lokalnej:

- Organizacja zajęć i warsztatów sprzyja aktywizacji społecznej i integracji mieszkańców. Projekt ten wspiera rozwój umiejętności i zainteresowań, poprawiając jakość życia społeczności lokalnej.
- W połączeniu z innymi projektami społecznymi i edukacyjnymi, takimi jak przebudowa budynku internatu, tworzy spójny system wsparcia dla rozwoju społecznego i kulturalnego.

8. Organizacja spotkań promujących idee wolontariatu dla osób zamieszkujących w obszarze rewitalizacji, których celem będzie pokazanie korzyści wynikających z bycia wolontariuszem oraz przedstawienie jak bardzo potrzebne jest wsparcie osób starszych

- Organizacja spotkań sprzyja aktywizacji społecznej i integracji mieszkańców. Projekt ten wspiera rozwój umiejętności, poszerza kompetencje mieszkańców w zakresie działań oddolnych, zwraca uwagę na konieczność współpracy, bycia uważnym na potrzeby innych, poprawiając jakość życia społeczności lokalnej.
- W połączeniu z innymi projektami społecznymi i edukacyjnymi, takimi jak przebudowa budynku internatu oraz organizacja zajęć i warsztatów, tworzy spójny system wsparcia dla rozwoju społecznego i kulturalnego.

Podsumowując, wzajemny wpływ projektów rewitalizacyjnych w Kamieńsku jest kluczowy dla osiągnięcia kompleksowej poprawy warunków życia mieszkańców. Projekty te wzajemnie się uzupełniają, tworząc spójny i zintegrowany system, który sprzyja rozwojowi społecznemu, gospodarstwu i przestrzenno-funkcjonalnemu miastu.

Mechanizmy zachowania komplementarności działań w ujęciu instytucjonalno-proceduralnym

Aby zachować komplementarność działań na poziomie programu, zaplanowano działania, które będą realizowane przez Zespół ds. rewitalizacji oraz zadania, za które odpowiedzialny będzie Urząd Miejski w Kamieńsku wraz z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kamieńsku. Dla zapewnienia skuteczności procesu wdrożony zostanie system regulujący zakres oraz częstotliwość zbierania danych sprawozdawczych, przedstawiających stopień zaawansowania

realizacji programu. Ponadto, na stronie Urzędu Miejskiego w Kamieńsku zostanie stworzony serwis internetowy, na którym będą prezentowane dane dotyczące postępu realizacji programu.

Zadaniem Zespołu ds. rewitalizacji będzie ocena, w jakim stopniu dostępne dane są zrozumiałe dla interesariuszy rewitalizacji oraz ewentualne przetworzenie tych danych (np. w formie grafów, broszur, diagramów). Docelowo serwis na stronie internetowej Urzędu Miejskiego ma służyć jako kanał dwustronnej komunikacji między samorządem a obywatelami (interesariuszami rewitalizacji). Celem takiego podejścia jest udostępnienie danych i informacji dotyczących stopnia rozwiązania konkretnych problemów zidentyfikowanych na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji dla interesariuszy. Dostęp do tych danych ma umożliwić interesariuszom monitorowanie skuteczności zmian społeczno-gospodarczych.

Mechanizmy zachowania komplementarności działań w ujęciu międzyokresowym

Zgodność ciągłości programowej zostanie zachowana dzięki kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności, która w procesie rewitalizacji ma kluczowe znaczenie. Działania rewitalizacyjne w niniejszym programie są komplementarne z działaniami prowadzonymi w poprzednich perspektywach finansowych Unii Europejskiej, ale także z działaniami finansowanymi samodzielnie przez samorząd. Wskazuje to na kompleksowe i długofalowe podejście samorządu do procesu rewitalizacji, tym bardziej biorąc pod uwagę zrealizowanie projektu ze środków własnych Gminy Kamieńsk.

Mechanizmy zachowania komplementarności działań w ujęciu międzyokresowym Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk obejmują systematyczne planowanie, monitorowanie oraz dostosowywanie realizowanych projektów do zmieniających się potrzeb i warunków. Kluczowym elementem jest ciągłość działań rewitalizacyjnych, co pozwala na skuteczne łączenie nowych inicjatyw z wcześniej podjętymi przedsięwzięciami, tworząc spójny i kompleksowy program rozwoju. W ramach tego podejścia, rewitalizacja kościoła parafialnego w Kamieńsku wraz z jego otoczeniem jest kontynuacją działań remontowych podejmowanych przez ostatnie lata. Te systematyczne prace mają na celu nie tylko zachowanie dziedzictwa kulturowego, ale również podniesienie walorów estetycznych i funkcjonalnych tej ważnej przestrzeni publicznej.

Zagospodarowanie terenu przy budynku szkoły ponadpodstawowej w Kamieńsku przy ul. Szkolnej 4 jest kontynuacją działań, które podejmują dzieci i młodzież szkolna, lecz dotychczas w ograniczonym wymiarze. Nowe inwestycje umożliwią pełniejsze wykorzystanie tego obszaru, tworząc atrakcyjne i funkcjonalne przestrzenie do nauki, rekreacji i integracji społecznej.

Gmina Kamieńsk przez ostatnie lata intensywnie inwestuje również w sport i rekreację, rozwijając infrastrukturę sportową oraz organizując różnorodne wydarzenia i zajęcia dla mieszkańców. Kontynuacja tych działań ma na celu promowanie aktywnego stylu życia, integrację społeczności oraz poprawę ogólnej kondycji zdrowotnej mieszkańców.

Podsumowując, wszystkie te przedsięwzięcia są elementami skoordynowanego i spójnego podejścia do rewitalizacji Gminy Kamieńsk. Dzięki kontynuacji i rozwijaniu wcześniejszych działań, program rewitalizacji skutecznie odpowiada na potrzeby społeczności, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju gospodarczego, społecznego i środowiskowego gminy.

Mechanizmy zachowania komplementarności działań w zakresie źródeł finansowania

Działania rewitalizacyjne zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Kamieńsk mają na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Nagromadzenie negatywnych zjawisk w sferach społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej wymaga zwiększenia nakładów finansowych na realizację działań w wyznaczonym obszarze. Projekty rewitalizacyjne będą finansowane przede wszystkim ze środków własnych Gminy Kamieńsk, przy wsparciu funduszy Unii Europejskiej (Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-

2027). Dopuszcza się również finansowanie ze środków budżetu państwa, województwa łódzkiego oraz środków prywatnych, jeśli zajdzie taka potrzeba i możliwość.

W rozdziale 8, w tabeli przedstawiającej wykaz projektów, zaproponowano możliwe źródła finansowania każdego z nich.

10. Opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) będzie pełnił wyodrębniony, specjalnie powołany zespół koordynujący. Prace tego zespołu będą przebiegać zgodnie z utworzonym regulaminem. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- Zapewnienie zgodności realizacji dokumentu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, a także zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych.
- Zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach GPR.
- Zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji GPR.
- Przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania GPR.
- Zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach.
- Dokonanie oceny po zakończeniu realizacji GPR.

INSTYTUCJA WDRAŻAJĄCA GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY KAMIEŃSK

Urząd Miejski w Kamieńsku, jako instytucja wdrażająca Gminny Program Rewitalizacji, będzie odpowiedzialny za:

- Opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne.
- Bezpośrednią realizację działań przewidzianych w GPR, w tym przygotowanie przetargów, gromadzenie dokumentacji bieżącej oraz nadzór nad wykonawcami pod kątem terminowości i jakości wykonania zadań.
- Zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku GPR, kluczową rolę w procesie jego realizacji i monitoringu pełni Burmistrz Kamieńska. Kierując bieżącą działalnością, Burmistrz ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania GPR, jego wdrażania, jak i oceny realizacji. Do najważniejszych zadań Burmistrza w zakresie zarządzania i monitoringu należą bezpośredni nadzór nad wdrażaniem GPR oraz wyznaczenie koordynatora odpowiedzialnego za realizację programu. Ważną rolę w procesach wdrożeniowych dokumentu pełni koordynator GPR. Jest to osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację wyznaczonych zadań, dobrze zorientowana w lokalnych realiach i mająca wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w Gminie. Główne zadania koordynatora obejmują:

- Bieżącą analizę stanu realizacji GPR.
- Obserwację uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, które wpływają lub mogą wpłynąć na realizację GPR, z uwzględnieniem partycypacji społecznej w monitorowaniu procesu rewitalizacji.
- Prowadzenie bazy informacji.
- Wypracowanie kryteriów oceny stanu realizacji GPR.
- Aktywne poszukiwanie źródeł finansowania.

Wdrażanie GPR na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Powinno ono opierać się na odpowiednim podziale zadań realizacyjnych w ramach struktury organizacyjnej Urzędu, co pozwala na

skoncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu i zwiększa jego efektywność. System zarządzania GPR został zintegrowany z ogólnym systemem zarządzania Gminą Kamieńsk, co pozwala na zachowanie spójności procedur, efektywne współdziałanie oraz wzajemne uzupełnianie się działań różnych instytucji.

11. System monitoringu i oceny programu rewitalizacji

MONITOROWANIE

Monitorowanie jest procesem mającym na celu analizowanie postępu projektu lub programu rewitalizacji oraz jego zgodności z wyznaczonymi celami. Kluczowym elementem monitorowania jest wyciąganie wniosków z dotychczasowych działań, zarówno tych zrealizowanych, jak i tych, które nie zostały wykonane, oraz modyfikowanie dalszych kroków w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości. Istotnym aspektem monitorowania jest opracowanie technik zbierania informacji oraz odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania GPR oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Rewitalizacji. Zgodnie z Ustawą dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji Art. 7. 1. Komitet Rewitalizacji będzie stanowić forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz będzie pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza Kamieńskiego.

Zarządzeniem nr 0050/63/2024 Burmistrza Kamieńskiego z dnia 7 sierpnia 2024 r. rozpoczęto konsultacje społeczne dotyczące projektu uchwały Rady Miejskiej w Kamieńsku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk. Konsultacje te miały na celu zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących procesu rewitalizacji oraz wymianę wiedzy, informacji, poznanie uwag i opinii w sprawie projektu Zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk. Konsultacje prowadzono w dniach od 22.08.2024 r. do 25.09.2024 r. Zasady, o których mowa wyżej zawierał projekt wspomnianej uchwały. Konsultacje te zakończyły się w trakcie trwania konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk. Do dnia 25 września 2024 r. nie wpłynęła żadna uwaga w żadnej z udostępnionych form. Dnia 17.10.2024 r. podjęto uchwałę nr VIII/125/24 Rady Miejskiej w Kamieńsku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu rewitalizacji Gminy Kamieńsk.

Zarządzeniem numer 0050/94/2024 Burmistrza Kamińska z dnia 24.10.2024 r. w sprawie przeprowadzenia naboru na członków Komitetu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk zarządzono przeprowadzenie otwartego naboru na członków Komitetu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk w terminie od dnia 24 października 2024 roku do dnia 14 listopada 2024 roku, zgodnie z zasadami wyznaczania składu Komitetu określonymi w rozdziale 2 Regulaminu Komitetu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk będącego załącznikiem do uchwały numer VIII/125/24 Rady Miejskiej w Kamieńsku.

OCENA SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ, EWALUACJA, WPROWADZANIE MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY ZACHODZĄCE W OTOCZENIU PROGRAMU

W procesie monitorowania Programu przewidziano następujące fazy:

1. Ocena wstępna:

Rozpoczęcie programu oraz wchodzących w jego skład projektów będzie poprzedzone ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych, które będą określały wyniki realizowanych zadań.

Określone zostaną także etapy częściowej realizacji poszczególnych zadań, w tym terminy rozpoczęcia i zakończenia. Ustalone parametry będą stosowane przez cały okres realizacji programu i projektów.

2. Monitoring sterujący:

Ten etap obejmuje cały okres wdrażania projektu. Jego celem jest wykrycie wszelkich odchyłeń, jakie mogą wystąpić w trakcie realizacji projektu.

3. Kontrola końcowa - ewaluacja efektów:

Ewaluacja rozpoczyna się już na etapie planowania i programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację, a ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to ważna funkcja, ponieważ pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki programu lub projektu. Logika ta opisuje relacje między wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja weryfikuje, jak nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest zwiększenie adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumianej nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze, ale także jako zwiększenie przejrzystości i promowanie działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji to:

- Identyfikacja słabych i mocnych stron;
- Oszacowanie możliwości i ograniczeń;
- Usprawnienie zarządzania;
- Wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego;
- Poprawianie błędów dla celów odpowiedzialności;
- Wsparcie alokacji zasobów finansowych;
- Ulepszenie procesu decyzyjnego.

Ewaluacja dostarcza odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- Działania programów;
- Wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- Wpływu na problemy, do których odnoszą się programy;
- Wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia programów i projektowania nowych inicjatyw;
- Identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest także zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja pełni również rolę edukacyjną, ucząc rejestrowania i stymulowania zmian, analizowania i rozumienia złożoności zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić, na ile zakładane w GPR cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyłeń w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę do sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie także dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane podczas realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości.

12. Zakres zmian w innych uchwałach

Na dzień przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk, nie przewiduje się wprowadzenia zmian w innych uchwałach.

13. Specjalna strefa rewitalizacji

Kierując się ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji nie ustanawia się specjalnej strefy rewitalizacji w Gminie Kamieńsk.

14. Sposób realizacji programu w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

14.1. Zakres niezbędnych zmian w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamieńsk, nie przewiduje wprowadzenia zmian w obecnym dokumencie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieńsk. Wskazać należy, że Gmina Kamieńsk rozpoczyna również procedurę sporządzenia Planu Ogólnego Gminy Kamieńsk, gdzie uwzględnione zostaną uwarunkowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.

14.2. Zmiany w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego gminy

Na dzień przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk, nie przewiduje się wprowadzenia zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jednakże Gmina zastrzega sobie możliwość wprowadzenia zmian, w razie zmian / aktualizacji w dokumencie GPR. Wskazać należy, że Gmina Kamieńsk rozpoczyna również procedurę sporządzenia Planu Ogólnego Gminy Kamieńsk, gdzie uwzględnione zostaną uwarunkowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.

15. Partycypacja społeczna

Proces rewitalizacji obszarów zdegradowanych to długoterminowe przedsięwzięcie, które ma na celu ożywienie tych terenów oraz poprawę jakości życia ich mieszkańców. Kluczowym elementem sukcesu tego procesu jest zaangażowanie różnych grup interesariuszy. Oto sposoby włączania interesariuszy w różnych etapach procesu rewitalizacji:

1. Diagnozowanie:

Diagnozowanie stanowi pierwszy i fundamentalny krok w procesie rewitalizacji, umożliwiający dokładne zrozumienie specyfiki obszaru oraz potrzeb jego mieszkańców i innych interesariuszy. To na tym etapie zbierane są informacje, które kształtują dalsze decyzje. Mieszkańcy oraz społeczność lokalna stanowią serce każdego obszaru rewitalizacji. Ich doświadczenie, wiedza na temat lokalnych problemów i aspiracje są nieocenione. Właśnie dlatego zorganizowano specjalne spotkania konsultacyjne, które dały mieszkańcom możliwość wyrażenia swoich opinii oraz dzielenia się obserwacjami. Ankiety, zarówno te tradycyjne, jak i online, miały dostarczyć konkretne dane na temat preferencji mieszkańców Gminy Kamieńsk, podczas gdy wywiady bezpośrednie pozwoliły na głębsze zrozumienie indywidualnych perspektyw.

Interesariusze obszaru, choć nie zawsze są stałymi mieszkańcami Kamieńska, również mają znaczący wpływ na życie na danym obszarze. Mogą to być uczniowie lokalnych szkół, klienci sklepów czy goście kawiarni. Organizując dla nich spotkania i przeprowadzając ankietowanie, uzyskano wgląd w to, jakie zmiany byłyby dla nich najbardziej korzystne i jakie udogodnienia chcieliby zobaczyć w przyszłości.

Przedsiębiorcy działający w obszarze rewitalizacji przyczyniają się do jego gospodarczego ożywienia. Ich perspektywa jest kluczowa, jeśli chodzi o zrozumienie lokalnych potrzeb gospodarczych. Sesje konsultacyjne z przedsiębiorcami oraz ankiety pomogły zrozumieć, jakiego wsparcia mogą potrzebować w procesie rewitalizacji oraz jakie widzą dla siebie możliwości w odnowionym obszarze. Wreszcie, organizacje pozarządowe często odgrywają ważną rolę w społeczności, posiadając cenną wiedzę i doświadczenie w pracy z różnymi grupami mieszkańców. Przez warsztaty i konsultacje z nimi uzyskano dodatkowe informacje i opinie, które wzbogacą diagnozę. Współpraca z NGO w zakresie zbierania danych pozwoli również w przyszłości na pełniejsze zrozumienie skomplikowanych kwestii społecznych, które mogą wystąpić w obszarze rewitalizacji.

Konsultacje społeczne przeprowadzono na podstawie art. 11 ust. 3 w związku z art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 278) oraz ogłoszenia Burmistrza Kamieńska o przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamieńsk. Konsultacje miały charakter otwarty dla wszystkich podmiotów i zainteresowanych

Raport z konsultacji społecznych w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Kamieńsk przedstawia proces i wyniki konsultacji, które miały na celu zebranie opinii i uwag dotyczących planowanych działań rewitalizacyjnych. Konsultacje te odbyły się od 11 kwietnia do 17 maja 2024 roku, zgodnie z wymogami prawnymi określonymi w ustawie o rewitalizacji.

Celem konsultacji było uzyskanie informacji od mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych na temat potrzeb i oczekiwań związanych z rewitalizacją zdegradowanych obszarów. Proces konsultacji obejmował zbieranie uwag i propozycji w formie papierowej i elektronicznej, organizowanie warsztatów stacjonarnych oraz przyjmowanie ustnych opinii. Dokument „Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla Gminy Kamieńsk” był dostępny publicznie w Urzędzie Miejskim oraz na stronach internetowych gminy.

W trakcie konsultacji, mieszkańcy mieli możliwość wyrażenia swoich opinii na temat proponowanych działań rewitalizacyjnych. Co istotne, nikt z uczestników konsultacji nie zgłosił uwag do samego wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Oznacza to, że wszyscy biorący udział w konsultacjach zgodzili się co do konieczności objęcia wskazanymi terenami działaniami rewitalizacyjnymi. Brak sprzeciwu lub krytycznych uwag dotyczących wyznaczenia tych obszarów świadczy o szerokim poparciu społecznym dla zaproponowanych działań oraz o akceptacji społeczności lokalnej dla planowanych inwestycji.

Mimo braku uwag do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, uczestnicy konsultacji przedstawili kilka cennych sugestii dotyczących konkretnych działań rewitalizacyjnych. Jedną z ankiet podkreślała konieczność uwzględnienia rewitalizacji ulic Juliusza Słowackiego, Bartosza Głowackiego, Słonecznej i Wieluńskiej, wskazując na potrzebę estetycznego zagospodarowania oraz budowy ścieżek rowerowych. W odpowiedzi władze gminy zgodziły się z tymi sugestiami, podkreślając jednak, że zakres rewitalizacji musi być zgodny z ograniczeniami prawnymi dotyczącymi powierzchni obszaru rewitalizacji. Zapewniono, że wskazane ulice i związana z nimi infrastruktura będą uwzględnione w przyszłych planach inwestycyjnych.

Inną uwagę dotyczyła wprowadzenia małej architektury nawiązującej do lokalnego charakteru Kamieńska. W odpowiedzi zaakceptowano ten pomysł, podkreślając, że elementy małej architektury będą projektowane w sposób spójny, z wykorzystaniem lokalnych materiałów, co pozwoli na zachowanie unikalnego wyglądu i atmosfery gminy. Kolejną uwagę odnosiła się do budowy ścieżek rowerowych w całej gminie, co zostało uznane za wartościowy pomysł. Władze gminy potwierdziły, że inwestycje w infrastrukturę rowerową są planowane i wpisują się w Strategię Rozwoju Gminy Kamieńsk, mającą na celu promowanie zdrowego trybu życia oraz zrównoważonego rozwoju.

Podsumowując, konsultacje społeczne pozwoliły na zebranie cennych informacji, które przyczynią się do lepszego dopasowania planów rewitalizacyjnych do rzeczywistych potrzeb i oczekiwań mieszkańców. Dzięki zaangażowaniu różnych interesariuszy proces rewitalizacji będzie bardziej efektywny i akceptowalny społecznie. Brak uwag dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji świadczy o poparciu dla tych działań oraz o zgodzie społeczności na konieczność ich realizacji.

2. Programowanie:

Etap programowania w procesie rewitalizacji jest kluczowy, ponieważ właśnie wtedy definiuje się konkretne działania, które mają być podjęte w ramach odnowy obszaru. Aktywne zaangażowanie różnych grup interesariuszy w ten proces gwarantuje, że planowane działania będą odpowiadały faktycznym potrzebom społeczności oraz przyniosą pozytywne skutki dla danego obszaru. Dla mieszkańców, programowanie było okazją do aktywnego kształtowania przyszłości ich miejsca zamieszkania. Zorganizowane warsztaty stanowiły platformę do dyskusji, wymiany pomysłów oraz wspólnego tworzenia wizji odnowionego obszaru. Mieszkańcy mogli wskazywać priorytety, dzielić się swoimi obawami i oczekiwaniami, a także proponować konkretne rozwiązania.

Lokalni przedsiębiorcy, jako niezbędna część ekosystemu każdego obszaru, również byli kluczowymi uczestnikami procesu programowania. Współtworzenie strategii wsparcia dla biznesu zapewniło, że działania rewitalizacyjne będą sprzyjać rozwojowi gospodarczemu, zamiast go hamować. Konsultacje dotyczące inwestycji umożliwiły przedsiębiorcom wskazanie, jakie udogodnienia czy infrastruktura są im potrzebne do prowadzenia i rozwijania działalności. Część konsultacji odbyła się na ulicach gminy, umożliwiając bezpośredni kontakt z mieszkańcami i przedsiębiorcami. Organizacje pozarządowe (NGO), działające często na rzecz konkretnych grup społecznych lub zajmujące się określonymi problemami, były cennym źródłem wiedzy i doświadczenia. Współpraca z nimi w zakresie planowania działań społecznych, edukacyjnych i kulturalnych gwarantowała, że w ramach rewitalizacji zostaną podjęte działania odpowiadające na realne potrzeby i wyzwania społeczności lokalnej. Przedstawiciele organizacji byli obecni podczas tworzenia programu, co zapewniło, że ich perspektywy i doświadczenia zostały uwzględnione w końcowych planach rewitalizacyjnych.

3. Wdrażanie:

Wdrażanie to etap, w którym plany i strategie rewitalizacji przechodzą do fazy realizacji. Aktywny udział różnych grup interesariuszy zapewnia, że działania są skutecznie realizowane i dostosowane do dynamicznie zmieniających się potrzeb społeczności.

Mieszkańcy, jako najbardziej zaangażowani interesariusze, odgrywają kluczową rolę w fazie wdrażania. Mogą uczestniczyć w projektach społecznych, takich jak tworzenie miejsc spotkań czy organizowanie kulturalnych wydarzeń w odnawianym obszarze. Ponadto, aktywne zaangażowanie mieszkańców w prace związane z rewitalizacją, np. malowanie murów czy sadzenie drzew, wzmacnia poczucie wspólnoty i przynależności do danego miejsca. Na początku gmina będzie inicjować spotkania, jednak w późniejszym okresie inicjatywa ma wpływać od samych mieszkańców.

W trakcie prac rewitalizacyjnych lokalne przedsiębiorstwa mogą napotkać trudności związane z dostępem do swoich lokali czy utrudnieniami dla klientów. Dlatego ważna jest ciągła współpraca z przedsiębiorcami w zakresie planowania inwestycji, aby minimalizować te trudności. Wsparcie dla przedsiębiorstw, np. w postaci informowania klientów o tymczasowych zmianach czy udostępniania alternatywnych dróg dojazdu, jest kluczowe dla utrzymania ciągłości działalności gospodarczej w obszarze rewitalizacji.

Organizacje pozarządowe (NGO) często odgrywają kluczową rolę w realizacji projektów społecznych, edukacyjnych i kulturalnych. Współpraca z nimi pozwala na skuteczne wdrażanie inicjatyw, które odpowiadają na konkretne potrzeby społeczności. Mogą to być np. warsztaty dla młodzieży, projekty integracyjne dla różnych grup społecznych czy inicjatywy artystyczne, które ożywiają przestrzeń miejską i wzbogacają kulturalnie obszar rewitalizacji. W fazie wdrażania kluczowe jest ciągłe monitorowanie postępów, komunikacja z interesariuszami oraz gotowość do dostosowywania działań w odpowiedzi na napotkane wyzwania i zmieniające się potrzeby społeczności.

W proces wdrażania zaangażowany będzie Komitet Rewitalizacji, działając zgodnie z zasadami wyznaczania składu oraz zasadami działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk przyjętymi uchwałą Rady Miejskiej w Kamieńsku.

4. Monitorowanie:

Włączanie interesariuszy w proces rewitalizacji umożliwia lepsze zrozumienie potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności, co przekłada się na skuteczność i akceptację działań rewitalizacyjnych. Monitorowanie to etap, na którym ocenia się postępy i efekty przeprowadzonych działań oraz gromadzi informacje niezbędne do ewentualnych korekt lub dalszych etapów prac. Aktywne uczestnictwo różnych grup interesariuszy jest niezwykle ważne, aby uzyskać pełny obraz skutków wdrożonych działań. Mieszkańcy Kamieńska, będący najbardziej bezpośrednimi beneficjentami rewitalizacji, mają kluczowe znaczenie w tym procesie. Ich opinie i doświadczenia są nieocenione, a ankietowanie pozwala na systematyczne zbieranie informacji o tym, jak oceniają przeprowadzone działania. Spotkania ewaluacyjne umożliwiają głębszą dyskusję, wymianę doświadczeń oraz identyfikację ewentualnych problemów i potrzeb wymagających dalszej interwencji. Monitorowanie dostępności i jakości przestrzeni publicznej pozwala ocenić, czy działania rewitalizacyjne przyniosły pożądane efekty, czyli czy przestrzeń stała się bardziej funkcjonalna i atrakcyjna dla użytkowników. Analiza zmian w korzystaniu z obszaru, takich jak wzrost liczby osób odwiedzających dany teren czy zmiany w trasach komunikacyjnych, dostarcza informacji o sposobie wykorzystania przestrzeni po rewitalizacji. Dla lokalnych biznesów rewitalizacja może przynieść zarówno korzyści, jak i wyzwania. Analiza wpływu działań rewitalizacyjnych na działalność gospodarczą pozwala ocenić, czy inwestycje przyniosły oczekiwane korzyści dla przedsiębiorców, czy też potrzebne są dalsze działania wsparcia. Konsultacje z przedsiębiorcami umożliwiają identyfikację ich bieżących potrzeb i oczekiwań po zakończeniu głównych działań rewitalizacyjnych.

Organizacje pozarządowe (NGO) odgrywają ważną rolę w monitorowaniu społecznego aspektu rewitalizacji. Ewaluacja realizowanych przez nie projektów pozwala ocenić, czy osiągnięto zakładane cele w zakresie integracji społecznej, edukacji czy kultury. Współpraca z organizacjami w zakresie monitorowania umożliwia uwzględnienie spostrzeżeń i doświadczeń specjalistów z różnych dziedzin, co wzbogaca analizę skutków rewitalizacji. W procesie monitorowania kluczowe jest nie tylko zbieranie danych i informacji, ale także ich analiza oraz wyciąganie wniosków, które mogą wpłynąć na kształt kolejnych działań lub korekt w ramach procesu rewitalizacji.

W proces monitorowania zaangażowany będzie Komitet Rewitalizacji, działając zgodnie z zasadami wyznaczania składu oraz zasadami działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk przyjętymi uchwałą Rady Miejskiej w Kamieńsku.

16. Ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2010 nr 213 poz. 1397), żadne z przedsięwzięć zaplanowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Kamieńsk nie klasyfikuje się jako mogące zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Na każdym etapie wdrażania Programu należy monitorować czy nie nastąpi konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych projektów.

Załączniki do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamieńsk

1. Cyfrowa mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w formacie DXF
2. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji wraz z legendą.

Spis fotografii

Fotografia 1	Widok na węzeł autostradowy w Kamieńsku, w tle Elektrownia Bełchatów.....	44
Fotografia 2	Małe punkty handlowe w centrum miasta.....	46
Fotografia 3	Punkty handlowe przy Placu Wolności.....	47
Fotografia 4	Dawna Restauracja Prestige przy Placu Wolności - zburzona	47
Fotografia 5	Miasto Kamieńsk	59
Fotografia 6	Ruch pojazdów na drogach w centrum Kamieńska	60
Fotografia 7	Park przy Placu Wolności.....	61
Fotografia 8	Zieleń w mieście	61
Fotografia 9	Kosze na śmieci w Kamieńsku	62
Fotografia 10	Centrum Miasta Kamieńsk	68
Fotografia 11	Zagospodarowanie przestrzenne Miasta Kamieńsk.....	69
Fotografia 12	Miasto Kamieńsk - widok w stronę Góry Kamieńsk	69
Fotografia 13	Miasto Kamieńsk - zabudowa z lat siedemdziesiątych/osiemdziesiątych	75
Fotografia 14	Miasto Kamieńsk - najstarsza zabudowa miasta	75
Fotografia 15	Budynek na rogu ulic Zjednoczenia i Słowackiego w Kamieńsku	76
Fotografia 16	Podwórko w kamienicy, Kamieńsk	76
Fotografia 17	Rozpoczęta budowa, centrum Miasta Kamieńsk	77
Fotografia 18	Typowe budownictwo w centrum Kamieńska.....	77
Fotografia 19	Centrum Miasta Kamieńsk.....	78
Fotografia 20	Budynki przeznaczone do wyburzenia, Kamieńsk	78
Fotografia 21	Wnętrze kamienicy do wyburzenia, Miasto Kamieńsk	79

Spis map

Mapa 1	Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji w Gminie Kamieńsk	13
--------	---	----

Spis rysunków

Rysunek 1	Oznaczenie sołectw, w których zdiagnozowano największe natężenie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej (Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz).....	37
Rysunek 2	Oznaczenie ulic w Mieście Kamieńsk, przy których zdiagnozowano największe natężenie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej.....	38
Rysunek 3	Formy ochrony przyrody w Gminie Kamieńsk	55
Rysunek 4.	Negatywne zjawiska w sferze przestrzenno-funkcjonalnej – linia pomarańczowa	63
Rysunek 5.	Negatywne zjawiska w sferze przestrzenno-funkcjonalnej – linia żółta	70
Rysunek 6.	Negatywne zjawiska w sferze technicznej – linia zielona.....	80

Spis tabel

Tabela 1	Podsumowanie analizy zjawisk kryzysowych dla sfery społecznej.....	7
Tabela 2	Podsumowanie pogłębionej diagnozy sfery społecznej (ogółem = O; średnia = śr.).....	9
Tabela 3	Wytyczenie obszaru zdegradowanego w oparciu o występowanie negatywnych zjawisk – podsumowanie diagnozy	10
Tabela 4	Powierzchnia oraz liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego oraz gminy ogółem ..	12

Tabela 5	Liczba mieszkańców w Gminie Kamieńsk z podziałem na sołectwa oraz Miasto Kamieńsk - stan na 31 grudnia w latach 2019-2022; zmiany liczby ludności w 2022 roku w porównaniu z rokiem 2019 [%]	15
Tabela 6	Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w Gminie Kamieńsk z podziałem na sołectwa oraz Miasto Kamieńsk - stan na 31 grudnia w latach 2019-2022; zmiany liczby ludności w 2022 roku w porównaniu z rokiem 2019 [%]	19
Tabela 7	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022 [%]	20
Tabela 8	Ludność korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022 [%]	21
Tabela 9	Udział liczby osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022 [%]	22
Tabela 10	Liczba wykroczeń i przestępstw w stosunku do liczby ludności na danym obszarze w latach 2019-2022 (W = wykroczenie; P = przestępstwo) [%]	23
Tabela 11	Udział liczby funkcjonujących kart bibliotecznych w stosunku do liczby ludności na danym obszarze w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022 [%]	24
Tabela 12	Podsumowanie analizy zjawisk kryzysowych dla sfery społecznej	26
Tabela 13	Zmiany % liczby ludności ogółem i w wieku poprodukcyjnym (2022 r. do 2019 r.) na danym obszarze w latach 2019-2022 (O=ogółem; P=wiek poprodukcyjny)	27
Tabela 14	Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej ogółem w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	28
Tabela 15	Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	29
Tabela 16	Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	29
Tabela 17	Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	30
Tabela 18	Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	30
Tabela 19	Udział % liczby osób bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	31
Tabela 20	Udział % liczby osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	32
Tabela 21	Podsumowanie pogłębionej diagnozy sfery społecznej (ogółem = O; średnia = śr.)	34
Tabela 22	Struktura powierzchniowa indywidualnych gospodarstw rolnych w Gminie Kamieńsk	39
Tabela 23	Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieńsk wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)	41
Tabela 24	Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieńsk w latach 2014-2020	42
Tabela 25	Wyrejestrowane podmioty gospodarcze w stosunku do liczby mieszkańców na danym obszarze w latach 2019-2022 - wskaźnik	43
Tabela 26	Charakterystyka jednolitej części wód podziemnych	51
Tabela 27	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych	53
Tabela 28	Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków w Gminie Kamieńsk	73
Tabela 29	Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków w Gminie Kamieńsk	74
Tabela 30	Ewentualne koszty zarządzania GPR (w tys. PLN)	119

Spis wykresów

Wykres 1	Liczba mieszkańców Gminy Kamieńsk w podziale na Miasto Kamieńsk oraz obszar wiejski gminy w latach 2019-2022	14
----------	--	----

Wykres 2	Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kamieńsk z podziałem na obszar wiejski oraz Miasto Kamieńsk w latach 2019-2022.....	16
Wykres 3	Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kamieńsk z podziałem na obszar miasta i obszar wiejski gminy w latach 2019-2022	16
Wykres 4	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022	17
Wykres 5	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022	18
Wykres 6	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022	18
Wykres 7	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022	19
Wykres 8	Liczba ludności korzystającej z pomocy społecznej w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022	21
Wykres 9	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych ogółem w latach 2019-2022 w Gminie Kamieńsk	22
Wykres 10	Liczba funkcjonujących kart bibliotecznych w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022 .	24
Wykres 11	Rozkład podmiotów gospodarki narodowej wg klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2022 r.)	42
Wykres 12	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Kamieńsk w latach 2019 – 2022	43

.....
Przewodniczący Rady Miejskiej
w Kamieńsku